

Dómur Hæstaréttar

Eftir að Hæstiréttur dæmdi breytingar á búvörulögum löglega settar halda sameiningar á kjötvinnslum áfram.

2 og 6

Rykstормar

Íslenskir rykstормar eru á meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni. Þeir eru þúsund sinnum yfir heilsufarsmörkum.

2 og 26

Framtíð matvælaframleiðslu

Íslendingar framleiða aðeins hluta af matvælum ráðlagðs mataræðis og því þarf að breyta.

14–16

Sveinn Ólason, dýralæknir á Selfossi, framkvæmir skoðun á hesti til þess að staðfesta heilbrigði hans fyrir sölu. Hans starf felst aðallega í því að fara í vitjanir og lækna veikar kýr, hesta og kindur á Suðurlandi. Í huga hans er starf dýralæknis gefandi, en nauðsynlegt sé að vera léttlikkaður til að kunna að meta það. Dýralæknirinn gefur lesendum innsýn í þau verkefni sem fylgja starfinu. — Sjá nánar á miðopnu.

Mynd / Ástvaldur Lárusson

Sjávarflóð aukast

Hækkandi sjávarstaða af völdum hlýnunar jarðar mun að öllum líkindum leiða til aukinnar tíðni sjávarflóða, hér á landi sem annars staðar í veröldinni. Þá er útlit fyrir að landbrot aukist vegna vaxandi ágangs sjávar með hærrí sjávarstöðu.

Farið er að líta á sjávarflóð sem náttúruvá og kallað eftir aðgerðum til varna. Nauðsynlegt kann að vera að setja upp öflugar sjóvarnir þar sem það á við, og bæta um betur þar sem varnir eru fyrir. Samgönguáætlun hefur undanfarin ár gert ráð fyrir 150 milljónum króna árlega beinlínis í sjóvarnir á landsvísu. Þykir ljóst að það sé hvergi fullnægjandi. Hefur komið fram hugmynd um að stofna sérstakan sjávarflóðasjóð, að fyrirmynd ofanflóðasjóðs.

Um 230 milljónir manna búa innan við einum metra herra en núverandi sjávarborð og milljarður manna í undir tíu metra hæð yfir sjávarmáli. Í nýrri rannsóknarskýrslu Communications Earth & Environment vara vísindamenn við hækkun sjávarborðs og segja allt stefna í mikla tilflutninga fólks frá strandsvæðum og inn til landsins. Hækkandi sjávarborð muni neyða milljónir manna frá ströndum víða um heim.

/sá

Sjá síður 20–21.

Skæður skaðvaldur greindist í kartöflum í Þykkvabænum

Kartöfluhnúðormur, sem er skæður skaðvaldur á kartöflum, hefur fundist í fyrsta skipti í Þykkvabænum. Smit getur lifað í jarðvegi í allt að 20 ár, jafnvel þótt engin kartöflurækt sé þar stunduð.

Helgi Jóhannesson, garðyrkjuráðunautur hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins, segist hafa fundið hnúðorminn eiginlega fyrir tilviljun, þegar hann var við sýnatökur í Þykkvabænum sl. haust – og í raun að leita að ummerkjum um annan skaðvald.

Leggst á rætur kartöfluplantna

Við frekari rannsóknir og greiningar var svo nýlega staðfest að um smit væri að ræða af kartöfluhnúðormi, í þremur sýnum úr þremur gördum frá einu kartöflubýli í Þykkvabænum – eftir að sýni voru send utan til að fá úr þessu skorið. Tekin voru sýni úr níu gördum í nágrenni við upphaflegan fundarstað.

Helgi segir vissulega fylgja þessum fréttum talsverður óróleiki, að þessi skaðvaldur finnist nú í fyrsta sinn á langstærsta kartöfluræktarsvæði Íslands. Þetta sé þráðormur sem leggst á rætur kartöfluplantna, með þeim afleiðingum að það dregur úr vexti og uppskera minnkar.

Margvíslegar smitleiðir

Hnúðormur greindist fyrst hér á landi sumarið 1953 og var hnúðormurinn algengur í heimilisgördum um allt land, en hefur ekki greinst hjá kartöflubændum fyrr en nú. Helgi segir að hnúðormurinn sé ekki hættulegur mönnum eða dýrum, en sé talinn alvarlegur skaðvaldur í kartöfluræktun og reynt sé að útrýma honum um leið og hann finnst.

„Smit getur lifað í jarðvegi í allt að 20 ár. Hnúðormurinn smitast milli svæða með sýktu útsæði og með smituðum jarðvegi á vélum

og tækjum. Smit magnast upp með tímanum ef kartöfluræktun er samfelld og landið getur smám saman orðið óhæft til kartöfluræktunar og þá í langan tíma.

Þótt það séu reglur og eftirlit með útsæðisframleiðslu á Íslandi, geta innfluttar matarkartöflur – og aðrar smitaðar kartöflur – borið smit í jarðveginn. Bannað er að selja útsæði ef hnúðormur greinist hjá ræktanda,“ segir hann.

Gæti orðið mjög alvarlegt

„Þetta greinist núna þegar leitað var að öðrum tegundum þráðorma hjá bændum í Þykkvabæ. Það er þörf á frekari greiningum á stærra svæði til að meta hvort smit er staðbundið eða leynist á fleiri stöðum. Flestir bændur eru hins vegar búnir að setja niður, þannig að sýnataka þjónar ekki tilgangi fyrir en í haust,“ segir Helgi enn fremur.

Hann segir að það sé Matvælastofnun og atvinnuvegaráðuneytið sem taki ákvörðun um viðbrögð við smitinu og mögulegar aðgerðir. „Ef þetta finnst víðar í haust er þetta orðið mjög alvarlegt. Því ef stórt landsvæði þarna verður dæmt ónothæft er ekki víst að það verði möguleikar á því að taka nýtt land undir kartöfluræktun af svipaðri stærðargráðu – bæði er það mjög dýrt og ekkert öruggt að það liggi á lausu. Einn möguleiki núna væri að eyðileggja það útsæði og kartöflur sem búið er að setja í þessa garða, en það yrði þá mikið tjón fyrir viðkomandi bónda og óljóst hvort það þjóni tilgangi þegar ekki er vítað hvort þetta leynist víðar á svæðinu.“

Þórhildur Ísberg, fagsviðsstjóri plöntuheilbrigðis hjá Matvælastofnun, segir að enn sé unnið að rannsókn málsins og ekki sé búið að ákveða til hvaða aðgerða verði gripið.

/smh

REIÐMAÐURINN 2025-2026

Umsóknarfrestur er til og með 10. júní | endurmenntun.lbhi.is

Endurmenntun
Landbúnaðarháskóla Íslands

BIRNA TRYGGVAD.

Verkefnisstjóri
Reiðmannsins

birnat@lbhi.is

Lagðar eru kröfur á bændur um lágmarksútvist allra nautgripa, nema graðneyta. Kæra sem MAST lagði á kúabændur vegna ónógrar útvistar hefur verið felld niður vegna vafa sem er í málinu. Mynd / ál

MAST:

Stjórnvaldssekt felld úr gildi

Kúabændur á Vesturlandi sem voru kærðir fyrir að tryggja nautgripum sínum ekki lögretta útvist á grónu landi sumarið 2023 þurfa ekki að greiða sekt.

Málið snýr að stjórnvaldssekt sem Matvælastofnun (MAST) lagði á bændur vegna brots á reglum um útvist nautgripa. Eftirlitsmaður MAST heimsótti búið þann 4. september 2023 og komst að því að mjólkurkýrnar höfðu ekki farið út, sem er brot á lögum um velferð dýra. Kúabændurnir sögðust hafa gripið til þess ráðs þar sem þau hefðu fest kaup á kúabúinu nokkrum mánuðum áður og fjárhagsskuldbindingar voru mjög miklar. Þetta sumar var erfitt til fæðingavæðingar vegna langvarandi rigninga með langri þurrkatíð í kjölfarið. Því treystu þau sér ekki til að setja kýrnar á beit og minnka heyforða næsta vetrar. Jafnframt efuðust þau um hvort dýravelferð væri fölginn í því að setja hámmjólka kýr á brennda mela.

Kúabændurnir mótmæltu sektinni og töldu að jafnræðis hefði ekki verið gætt. MAST staðfesti sektina en lækkaði hana úr 540.000 kr. í 350.000 kr. Eftir endurupptöku málsins staðfesti ráðuneytið ákvæðunina, en bændurnir töldu að MAST hefði ekki farið að lögum við meðferð málsins og að misrétti hefði verið viðkomandi öðrum búum. MAST hafnaði þessum ásökunum og taldi að fjárhagslegar ástæður gæfu ekki réttlætingu fyrir brotinu.

Í athugasemdum bændanna við umsögn MAST er bent á að eftirlit stofnunarinnar sé sennilega ómarkvisst ef eingöngu þrjú af 58 kúabúum í umdæminu hafi verið

sektuð. Bændurnir telja önnur starfssystkin sín hafa orðið fyrir sömu veðurfarslegu aðstæðum, en komist hjá sektum þar sem hægt var að benda á ummerki eftir útvist geldneyta. Á umræddum bæ hafi kvígur og geldkúr verið fluttar í úthaga með keru.

Í úrskurði ráðuneytisins kemur fram að af gögnum málsins verði ekki séð með skýrum hætti hvaða upplýsingar bændurnir fengu við eftirlit umræddan dag, hvort veittur hafi verið frestur til úrbóta eða hvaða leiðsögn bændurnir fengu að öðru leyti. Samkvæmt leiðbeiningaskýldu sem kveðið er á um í stjórnsýslulögum ber stjórnvaldi ekki aðeins skylda til að svara fyrirspurnum, heldur leiðbeina aðilum að eigin frumkvæði.

Enn fremur hafði MAST ekki skilað öllum gögnum til ráðuneytisins þegar þess var óskað þar sem voru mikilvægar upplýsingar um málsatvik. Sá vafi sem er í málinu varðandi málsatvik og leiðbeiningar til bændanna er metinn þeim í hag. /ál

Samkvæmt dómi Hæstaréttar sem var kveðinn upp þann 21. maí voru búvörulögin löglega sett vorið 2024, þegar kjötafurðastöðvum voru veittar undanþágur til samvinnu og samruna.

Búvörulögin voru löglega sett

Hæstiréttur sneri á dögnum við dómi Héraðsdóms Reykjavíkur sem hafði komist að þeirri niðurstöðu að búvörulögin væru ólögleg sem sett voru á síðasta ári og gáfu kjötafurðastöðvum undanþágur til samvinnu og samruna.

Héraðsdómur Reykjavíkur hafði komist að þeirri niðurstöðu 18. nóvember á síðasta ári, að þær breytingar sem gerðar voru á búvörulögum á vordögum 2024, sem veittu kjötafurðastöðvum undanþágu frá samkeppnislögum til samvinnu og samruna, stæðust ekki 44. grein stjórnarskrárinnar. Að endanlegt frumvarp hefði ekki fengið þrjár umræður á Alþingi, eins og 44. greinin gerir ráð fyrir áður en það var samþykkt, vegna þess að breytingarnar á milli fyrstu og annarrar umræðu hefðu orðið svo miklar að leggja hefði þurft málið fram að nýju.

Ekki farið út fyrir svigrúm Alþingis

Samkeppniseftirlitið áfrýjaði dómi Héraðsdóms Reykjavíkur beint til Hæstaréttar með þeim rökstuðningi að dómurinn gæti haft fordæmisgildi, almenna þýðingu fyrir beitingu réttarreglna eða verulega samfélagslega þýðingu.

Í greinargerð Hæstaréttar vegna dómsins segir í kaflanum um hvort áskilnaði 44. greinar stjórnarskrárinnar hafi verið fullnægt við samþykkt laga, að: „Svo sem áður greinin verður að jata Alþingi viðtækt svigrúm til mats á því hvort breytingartillaga við frumvarp, sem fram kemur að lokinni fyrstu umræðu, standi í nægum efnislegum tengslum

við það svo að áskilnaði 44. gr. stjórnarskrárinnar um þrjár umræður sé fullnægt. Að því virtu er ekki á það fallist að við meðferð Alþingis á því frumvarpi sem varð að lögum nr. 30/2024 hafi verið farið út fyrir það svigrúm sem þingið nýtur samkvæmt framansögðu til breytinga á frumvarpi þannig að brotið hafi verið gegn þessu stjórnarskrárákvæði.“

Markmiðið að bæta afkomu bænda

Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands, fagnar því að komin sé niðurstaða æðsta dómsvaldsins í málinu og réttaróvissu þannig verið eytt. „Dómurinn gat einfaldlega ekki verið afdráttarlausari en dómurinn var fullsetinn af sjö dómurum og allir þeirra voru á sama máli þar sem enginn þeirra skilaði séráliti.

Dómur Hæstaréttar fór gaumgæfilega yfir þinglega meðferð frumvarpsins, er varð að lögum í lok mars 2024, og taldi hana standast skoðun stjórnarskrár og þingskaparlaga. Nefndir þingsins hafa þannig – og eðlilega að mínu viti – svigrúm til að gera breytingar á þeim frumvörpum sem lögð eru fyrir þingið. Þá má heldur ekki gleyma að tilgangur frumvarpsins, hvort sem um ræðir frumvarpið sem lagt var fram í upphafi af þáverandi matvælaráðherra eða frumvarpið eins og það fór út úr atvinnuveganefnd, hafði eitt og sama markmið. En það var að bæta afkomu bænda með hækkun afurðaverðs án þess að það lendi á neytendum. Þannig væri framleiðendafélögunum, sem eru fyrirtæki meðal annars í eigu

bænda, heimilt að hagræða í rekstri sínum til að mæta þessum eina og sama tilgangi og markmiði án frekari aðkomu ríkisins.“

Hagræðingu haldið áfram

Fljótlega eftir að búvörulögin voru samþykkt bárust tíðindi af því að viðræður væru farnar af stað um möguleg kaup Kaupfélags Skagfirðinga (KS) á Kjarnafæði Norðlenska, sem gengu svo í gegn seint á síðasta ári. Því hefur fram til þessa ríkt um þau viðskipti lagaleg óvissa, en með úrskurði Hæstaréttar verður sameinuðum kjötafurðastöðvum heimilt að halda áfram hagræðingu sinni.

Atvinnuvegaráðherra lagði í febrúar síðastliðnum fram frumvarp á Alþingi til breytinga á búvörulögum þar sem fella átti úr gildi undanþágur framleiðendafélaga kjötafurðastöðva frá ákvæðum samkeppnislaga. Fyrsta umræða fór fram í mars en var vísað þaðan til atvinnuveganefndar þar sem það hefur legið síðan.

„Nú er óvissunni að fullu eytt sem upp kom með dómi héraðsdóms þann 18. nóvember 2024, með mjög skýrum dómi Hæstaréttar,“ segir Sigurjón R. Rafnsson, aðstoðarkaupfélagsstjóri KS. „Verkefnið fram undan er að koma af stað vinnu við hagræðingu sem átti að hefjast síðastliðið haust. Það er ekkert annað í okkar huga þessa dagana. Í flókinni starfsemi, eins og slátrun og úrvinnsla afurða, þá tekur sú hagræðing tíma. Þessar tafir hafa seinkað því ferli á biðtímanum.“

/smh
– Sjá nánari umfjöllun um búvörulögin í skýringu á síðu 6.

Rannsóknir:

Íslenskir rykstormar meðal þeirra mestu

– Þúsund sinnum yfir heilsufarsmörkum

Stærstu sandauðnir norðurslóða eru á Íslandi og öflugir íslenskir rykstormar eru meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni.

Rykstormar hér á landi eru mjög tíðir, fleiri en 135 á ári, og getur rykið borist þúsundir kílómetra. Íslenskt ryk hefur fundist víða í Evrópu og á norðurslóðum, jafnvel á Svalbarða. Þetta er meðal niðurstaðna í rannsókn sem Pavla Dagsson-Waldhauserova, lektor hjá Landbúnaðarháskóla Íslands, vann í samstarfi við Rykís, rykrannsóknafélag Íslands.

Rannsakað var hver áhrif ryks frá Íslandi eru á loftslag heimskaftasvæða. Í ljós kom að öflugir íslenskir rykstormar eru meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni. Styrkur örefna í þeim er

Íslenskir rykstormar eru meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni. Hér eru mælitalíki í rykhvirfli.

Mynd / Aðsend

um þúsund sinnum yfir ráðlögðum heilsumörkum. Þá hefur orðið vart við ryk úr Sahara-eyðimörkinni á Íslandi og gerist það að jafnaði tvisvar á ári.

Pavla segir í samtali við

Bændablaðið að ein af rykugustu eyðimörkum Íslands sé Dyngjusandur á Norðausturlandi og hafi hann verið vaktaður sl. fimm ár. Hálslón Kárahnúkavirkjunar sé önnur mikil ryk uppspretta á því svæði.

„Við höfum séð marga rykstorma þaðan, bæði á staðnum og á gervitunglamyndum. Land og skógur hefur fengið viðbótarathuganir sem sýna mikla rykútfellingu og óheilbrigðar aðstæður. Það kemur á óvart að Ísland krefjist ekki mælinga á loftþjúpnum, sem miða að stærð agna sem berast í lungu manna, fyrir umhverfismat þegar nýjar stíflur eru byggðar, sérstaklega nálægt stærri byggðum,“ segir hún.

/sá
– Sjá nánar á bls. 26

LÍFLAND

BÚSKAPUR ER HEYSKAPUR

Allt til heyverkunar í Líflandi

Rúlluplast og stæðuplast í auknu úrvali

Skannaðu kóðann til að skoða úrvalið

Leitaðu tilboða hjá sölufólki okkar í síma 540 1100 eða sala@lifland.is

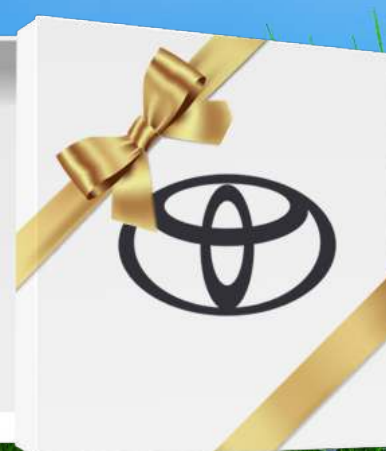

SÓLRIK SUMARKJÖR

SUMAR Í 60 ÁR

Í tilefni þess að 60 ár eru liðin frá því að fyrsti Toyota bíllinn var fluttur til landsins eru valdir bílar á sérkjörum og söluráðgjafar okkar í sumarlegu samningaskapi. Við hlökkum til að fá þig í heimsókn.

Fjölbreytt
úrval bíla
á sólríkum
sumar-
kjörum

YARIS
Hybrid

**COROLLA
CROSS**
Hybrid

**TOYOTA
C-HR**
Plug-in Hybrid

PROACE
Rafbíll

**PROACE
CITY**
Rafbíll

PRIUS
Plug-in Hybrid

TOYOTA FÖRUM LENGRA

Toyota Kaupúni
Kaupúni 6
570 5070

Toyota Akureyri
Baldursnesi 1
460 4300

Toyota Reykjaneshæ
Njarðarbraut 19
420 6600

Toyota Selfossi
Fossnesi 14
480 8000

UMHVERFISFYRIRTÆKI ÁRSINS

Bíllinn í þessari auglýsingu endurspeglar ekki endilega það verð og þann búnað sem kann að vera tilgreindur. Fyrirvari við 7 ára ábyrgð: Ökutækinu skal viðhaldið samkvæmt vörulýsingu og leiðbeiningum framleiðandans og ber eigandi kostnaðinn við slíkt viðhald. Sé það ekki gert getur það valdið ógildingu ábyrgðar varðandi hluti sem þarfnast viðhalds. 7 ára ábyrgð gildir eingöngu um bíla sem fluttir eru inn af Toyota á Íslandi ehf. 12 mánaða vegaaðstoð fylgir öllum nýjum Toyota bílum. Birt með fyrirvara um villur. Sjá nánar á www.toyota.is

VORTILBOÐ 2025

FÆST Í VEFVERSLUN

VANTAR ÞIG PLÁSS?

Það er gott að eiga stað fyrir sláttuvélina, grillið, hrífuna og dekkinn...

EYRI - 15 fm

25%
afsláttur

~~1.172.000 kr.~~

879.000 kr.

Hugmyndir af útfærslum

Verkfærageymsla

Hobby herbergi

Sauna

Skrifstofa

VORTILBOÐ
Í FULLUM GANGI

SENDUM HVERT Á LAND SEM ER

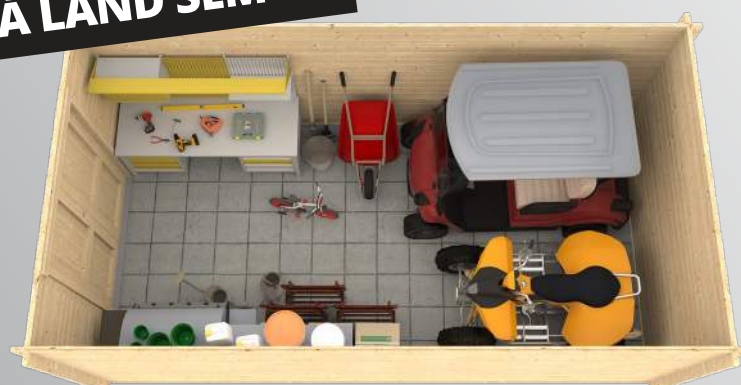

STAPI - 14,98 fm

25%
afsláttur

~~1.156.000 kr.~~

867.000 kr.

NAUST - 14,44 fm

30%
afsláttur

~~895.000 kr.~~

627.000 kr.

HLÍÐ - 10 fm

25%
afsláttur

~~772.000 kr.~~

579.000 kr.

BREKKA 34 - 9 fm

25%
afsláttur

~~732.000 kr.~~

549.000 kr.

Leiðbeiningar og teikningar af undirstöðum eru á vefnum okkar **kofaroghus.is**

Hægt er að bæta við auka bjálkaröðum í öll húsin ef óskað er eftir meiri lofthæð

KOFAR OG HÚS

Síðan 2012

www.kofaroghus.is - Sími 553 1545

Bændablaðið

Ritstjóri: Próstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is – Sími: 563 0300
Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Hulda Finnsdóttir hulda@bondi.is
Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is – Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is
Steinunn Ásmundsdóttir steinunn@bondi.is
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is – Sími: 866 3855
Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Ómar Órn Sigurðsson – Prentun: Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

Í gegnum moldviðrið

Gríðarlegar breytingar hafa orðið á íslenskum landbúnaði á þessari öld og væri horft lengra aftur í tímann blasti við nánast ókennileg mynd. Búið var með sauðfé á nánast hverjum bæ og garðyrkja var til að mynda lítil þar til hún byrjaði með markvissum hætti á níunda áratugnum. Nautakjötsframleiðsla hefur aukist frá því á síðustu öld en framleiðsla á alifuglakjöti hefur þó aukist mest af öllum kjöttegundum, þótt framleiðsla á svínakjöti hafi einnig aukist nokkuð. Samþjöppun hefur orðið mikil í öllum þessum greinum og haft jákvæð áhrif á reksturinn þó að enn vanti nokkuð upp á það að bændur séu almennt í ábatasömum rekstri þegar horft er til beinna tekna af framleiðslunni.

Sauðfjárbændum fækkaði mikið síðustu áratugi fyrir aldamótin og enn meiri samþjöppun hefur átt sér stað í búgreininni síðan. Frá árinu 2008 hefur þeim fækkað um hátt í fjögur hundruð. Samþjöppunin hefur skilað sér í betri rekstri en samt eru sauðfjárbændur aðeins með að jafnaði 45,3% af meðalmánaðarlaunum á íslenskum vinnumarkaði, sem eru 681.000 krónur. Það eru meðallaun talsvert undir 400.000 krónum.

Þetta kom fram í grein frá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins í síðasta blaði um afkomu sauðfjárbúa árið 2023. Þar kom einnig fram að þrátt fyrir augljós merki um batnandi afkomu í greininni þá er rekstrarumhverfi sauðfjárbúa heldur ekki með þeim hætti að beinar tekjur af framleiðslu sauðfjárafurða standi undir nauðsynlegum fjárfestingum, tæknivæðingu og nýliðun.

Bændur hafa með öðrum orðum unnið hörðum höndum að því að aðlagast sig að nýjum tímum og breyttum aðstæðum með aukinni samþjöppun og hagræðingu í rekstri en það hefur ekki dugað til. Þeir hafa því haldið áfram að leita tækifæra til hagræðingar í rekstri sínum en þó með það í huga að hagræðingin komi ekki niður á neytendum. Á sama tíma hafa þeir mætt auknum kröfum í umhverfis- og loftslagsmálum með eftirtektarverðum árangri og skilað afurðum á markað sem eru með þeim hreinustu og heilnæmstu í Evrópu. Jafnframt hafa þeir í rekstri sínum mætt miklum niðurskurði á opinberum stuðningi við greinina allt frá síðustu aldamótum en í flestum samanburðar- og samkeppnislöndum hefur sá stuðningur haldist eða aukist.

Það moldviðri sem þyrlast hefur upp á síðustu misserum vegna breytinga á búvörulögum á síðasta ári, sem fjallað er um hér annars staðar á síðunni og gáfu kjötafurðastöðvum undanþágur frá samkeppnislögum til samvinnu og samruna, það moldviðri mun ekki hjálpa bændum að bæta rekstur sinn eða hag neytenda. Þvert á móti blasir nú við að sá hringlandi sem verið hefur á málinu skili þveröfugri niðurstöðu. Spurningin er hvaða afleiðingar það hefur í för með sér fyrir alla aðila máls, þar á meðal ríkið sem gæti verið skaðabótaskyldt vegna þess hvernig það hefur á haldið.

Vonast verður til að einhver lærdómur verði dreginn af þessum málsatvikum öllum saman. Þegar rýnt er í gegnum storminn kemur nefnilega í ljós hópur bænda sem hefur á undanförmum áratugum unnið hörðum höndum að því að bæta rekstur sinn og afkomu með það í huga að áfram sé hægt að halda úti fyrsta flokks matvælaframleiðslu í landinu öllum til heilla. Það ætti að vera öllum augljóst, sem á annað borð vilja sjá, að gríðarleg tækifæri felast í því að taka höndum saman um að vinna með bændum að þessu markmiði.

Próstur Helgason

Pantaðu á
bustolpi.is

Tryggðu fódurgæðin
með hágæða rúllu-
plasti frá Trioworld

Skýring:

Hagræðingin heldur áfram

Sigurður Már
Harðarson
smh@bondi.is

Breytingarnar á búvörulögum sem gerðar voru á vordögum 2024 – og gáfu kjötafurðastöðvum undanþágur frá samkeppnislögum til samvinnu og samruna – hafa tekið gildi á ný eftir að Hæstiréttur snéri við dómi Héraðsdóms Reykjavíkur sem hafði dæmt þau ólöglega sett.

Þar með heldur vinna Kaupfélags Skagfirðinga (KS) áfram eftir kaupun á Kjarnafæði Norðlenska (KN) seint á síðasta ári, að því yfirlýsta markmiði að ná fram hagræðingu í rekstri sláturhúsa og kjötvinnslum til hagsbóta fyrir alla; kjötafurðastöðvar, bændur og neytendur.

Tillögur Spretthópsins

Frumútgáfu á breytingum á búvörulögum í þessa veru lagði Svandís Svavarsdóttir, þáverandi matvælaráðherra, fram í desember 2022, en frá því var fallið í byrjun árs 2023 eftir samráðsferli.

Það frumvarp átti rætur að rekja til tillagna spretthópsins frá því í júní það ár, sem matvælaráðherra kallaði eftir vegna alvarlegrar stöðu í matvælaframleiðslu á Íslandi. Grunnhugmyndin er að með möguleikum á hagræðingu í rekstri sláturhúsa sé hægt að draga úr kostnaði við slátrun og vinnslu á kjötafurðum og þar með greiða bændum hærri afurðaverð. Skýrsla Deloitte frá apríl 2021, sem unnin var fyrir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, leiddi í ljós að samþjöppun afurðastöðva í slátrun sauðfjár og stórgripa gæti leitt til rekstrarhagræðingar á bilinu 0,9 til 1,5 milljarða króna á ári.

Matvælaráðherra lagði fram nýtt frumvarp í nóvember 2023 með sérstökum kafla um framleiðendafélög sem yrðu undanþegin ákvæðum 10. og 12. greina samkeppnislaga, til samstarfs. Þar var skilyrt að einungis félög í meirihlutaeigu frumframleiðenda (bænda) yrðu undanþegin ákvæðum. Frumvarpið var svo lagt fyrir Alþingi á ný 18. mars, með nefndarálit og breytingartillögu meirihluta atvinnuveganefndar. Þar sagði að fylgt sé eftir þeim markmiðum búvörulaga að stuðla að framförum og aukinni hagkvæmni í búvöruframleiðslu til hagsbóta fyrir framleiðendur og neytendur.

Þóririnn Ingi Pétursson, formaður nefndarinnar, lét hafa eftir sér í umfjöllun Bændablaðsins í apríl á síðasta ári að breytingartillaga nefndarinnar hefði að efni og markmiði verið sambærilegt því frumvarpi sem matvælaráðherra lagði fram í nóvember. Hann var þar spurður út í breytingarnar á frumvarpinu á milli fyrstu og annarrar umræðu, um að vikið hafi verið frá skilyrðum um meirihlutaeign bænda í framleiðendafélögum, segir hann að þegar þau mál voru skoðuð betur hefðu mjög fá félög uppfyllt þau skilyrði. Því hafi meirihluti nefndarinnar lagt til þær breytingar fyrir aðra umræðu, með nefndarálitinu, að undanþáguákvæðin næðu yfir allar kjötafurðastöðvar sem sinna slátrun og framleiðslu kjötafurða í stað framleiðendafélaga sem eru eingöngu í meirihlutaeigu bænda. Þar sem markmiðið hefði verið að ná sérstaklega utan um sauðfjár- og nautgripabændur.

Málaferlin hafa snúist um formlega málsmeðferð þingsins – hvort hún hafi staðist stjórnarskrá – en ekki efnisleg atriði laganna. Í þriðju umræðu var harðlega gagnrýnt af stjórnarandstöðupingmönnum að undanþáguákvæðið hefði verið útvíkkað og næði til kjötafurðastöðva

í öllum búgreinum. Því bæri að taka málið aftur upp í atvinnuveganefnd og kalla á ný eftir umsögnum um nýtt mál. Sú gagnrýni hafði einnig komið fram í umsögn Samkeppniseftirlitsins sem barst atvinnuveganefnd eftir aðra umræðu og í umsögnum frá nokkrum samtökum og félögum.

Taldi Samkeppniseftirlitið að með þeim breytingartillögum sem komu frá meirihluta nefndarinnar hafi efnisákvæði upphaflegs frumvarps verið endurskrifuð að öllu leyti. Væri í raun um að ræða nýtt frumvarp sem hefði mun viðtekari áhrif en upphaflega frumvarpið.

Í umsögn Samkeppniseftirlitsins kom fram að allar líkur væru á því að þessar breytingar myndu leiða til þess að verð á kjötvörum til neytenda hækkaði. Kjötafurðastöðvum verði veitt fullt sjálfðæmi um verðlagningu til bænda, smásala og neytenda. Það aðhald sem bændur geti sýnt viðsejendum sínum, meðal annars til að stuðla að ásætlanlegu afurðaverði eða framþróun greinarinnar að öðru leyti, minnki eða hverfi.

Með breytingunum á búvörulögum var kjötiðnaðurinn í landinu færður í átt að fyrirkomulaginu í mjólkuriðnaði. Þar var undanþáguákvæði sett inn í búvörulögin árið 2004 og ákvæði um opinbera verðlagningu á afurðaverði til bænda og heildsöluverði á mjólkurvörum til neytenda.

Í breytingunum á búvörulögum er að finna bráðabirgðaákvæði, þess efnis að fyrir lok árs 2028 skuli ráðherra flytja Alþingi skýrslu þriggja óháðra sérfræðinga á sviði hagfræði og samkeppnisrekstrar um reynsluna af framkvæmd undanþágureglunnar. Skuli þar vera metin áhrif hennar, meðal annars með hliðsjón af markmiðsákvæðum laganna – og sérstaklega hver ávinningur bænda og neytenda hafi verið.

Áður en búvörulögin voru samþykkt fyrir tæpu ári höfðu orðið nokkrar breytingar með árunum á eignarhaldi og starfsemi afurðastöðva og sláturhúsa – og þeim fækkað lítillega. KS keypti helmingshluta í Sláturhúsi KVH á Hvammstanga í byrjun árs 2006. Kjarnafæði eignaðist meirihluta í SAH afurðum á Blönduósi á árinu 2015, þar sem sláturhús hefur verið rekið frá 1908. Kjarnafæði og Norðlenska sameinuðust svo árið 2021, en Norðlenska hefur rekið sauðfjársláturhús og kjötvinnslu á Húsavík og stórgripasláturhús og kjötvinnslu á Akureyri.

Frá árinu 2021 breyttist starfsemi Fjallalambs þegar ákveðið var að hætta starfsemi sem afurðastöð á íslenskum markaði með lambakjöt. Þar er þó áfram slátrað að hausti, en Kjarnafæði Norðlenska hefur keypt allt kjöt. Sláturfélag Vopnfirðinga hætti starfsemi árið 2023.

Fullt af tækifærum

„Það er komin niðurstaða og þá getum við haldið áfram með okkar vinnu í kjölfar sameiningarinnar í haust. Þetta hefur auðvitað valdið okkur ýmsum vandræðum og í raun miklu tjóni. Það var allt stoppað af þegar málaferlin hófust og við höfum síðan ekkert mátt vinna markvisst í þessu. Við höfðum hækkað afurðaverð til sauðfjárbænda

nokkuð vel fyrir síðustu sláturtíð, sem byggði í raun á væntingum um hagræðingu í rekstri sláturhúsanna,“ segir Sigurður Bjarna Rafnsson, sláturhússtjóri hjá KS.

„Núna fer vinnan á fullt aftur, en það var sett stopp á alla vinnu á meðan þessi lagaóvissa var hangandi yfir okkur. Mér sýnist reyndar að það verði mjög erfitt að gera eitthvað mikið í þessu fram á næsta haust, en það eru samt ákveðnir hlutir sem blasa við að hægt sé að vinna í hagræðingu á – eins og í vinnsluhlutanum og hvað verður hagkvæmast að gera á hvaða stað. Það eru hugmyndir um að allur útlutningur verði héðan frá Sauðárkróki, en þá myndu Húsavík og Hvammstangi sérhæfa sig í einhverju öðru. Ég sé alveg fullt af tækifærum héra.

Það verður strax næsta haust ákveðin hagræðing í rekstri sláturhúsanna, nú þegar það er ljóst að ekki verður slátrað á Blönduósi næsta haust – og raunar skilst mér að það hús muni loka bara á næstu dögum. Afkastagetan hjá okkur og Sláturhúsinu á Hvammstanga er það mikil að við eigum að ráða vel við þá aukningu sem hugsanlega verður með þessum breytingum kjósi bændur að leggja inn hjá okkur. Við getum í það minnsta bætt töluverðu við okkur, þegar mest var slátrað hjá okkur voru það um 114 þúsund dilkar en í fyrra var þetta um 90 þúsund. Svo er líka hægt að lengja vinnsludagana, byrja fyrr og enda seinna,“ segir Sigurður enn fremur.

Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands, segir bændur hafa talað fyrir aukinni hagræðingu í slátrun í að verða tvo áratugi. „Þreytan og óþreyjan er því orðin mikil – og ekki voru þessi málaferli til að minnka hana. Hagræðingin sem vonir standa til að verði og muni skila betri kjörum fyrir bændur og jafnframt neytendur er einfaldlega ekki komin til framkvæmda.

Hagræðing í slátrun gat ekki orðið fyrr en í fyrsta lagi haustið 2025 og auðvitað standa vonir okkar til að svo megi verða. Það má segja að þessi vetur hafi farið að einhverju leyti fyrir bí hvað varðar hagræðingu í vinnslu, sölu og dreifingu enda gátu afurðastöðvar ekki gert neitt í ljósi héraðsdóms. Óvissa um gildi laganna hefur verið til staðar síðan að dómurinn féll og í framhaldi gaf Samkeppniseftirlit út að stöðva skyldi allar samningaviðræður um sameiningu á grundvelli þeirrar undanþágu sem lögin kváðu á um. Þess vegna hefur að mér vitandi ekkert verið unnið frekar með sameininguna síðan þarna á síðasta ári og ég veit hreinlega ekki hvernig sameiningarferlið þróast eftir dóm Hæstaréttar eða hvort bændur muni njóta ábata af sameiningunni núna við slátrunina á komandi hausti,“ segir Trausti.

Hann bendir á að ef bændur muni ekki njóta ábata af sameiningunni í haust megi færa rök fyrir því að þeir hafi hlotið skaða af málaferlunum og síðan stöðvun Samkeppniseftirlitsins á ferlinu. „Tíminn verður einfaldlega bara að leiða það í ljós og við hjá Bændasamtökunum munum að sjálfsögðu skoða þetta út frá öllum hliðum með hagsmunum okkar félagsmanna að leiðarljósi,“ segir Trausti.

Flóðgátt Flóaáveitu við Hvítá á Brúnastaðafötum. Hún er inntak áveitukerfis sem liggur um alls 300 kílómetra af skurðum í Flóanum. Framkvæmdir við áveituna hófust árið 1922 og stóðu til ársins 1927. Tilgangurinn var að veita áburðarriku jökulvatni yfir engjar til að auka heyfeng bænda. Aðalskurðurinn er um sex kílómetrar að lengd og var grafinn með skurðgröfu, en stærsti hluti áveitukerfisins var grafinn með höndum. Áveitan þjónaði upphaflegu hlutverki sínu í fjóra áratugi, en síðast var heyjað af engjum svo nokkru næmi sumarið 1971. Í dag er Flóaáveita rekin sem vatnsmiðlunarkerfi og flytur burt vatn í leysingum en í þurrkum er vatni hleypt inn á kerfið til að halda uppi grunnvatnsstöðu.

Mynd og texti / ál

Að ná utan um heildina

Vinkill | Steinþór Logi Arnarsson

steinthor99@gmail.com

Fram undan er samtal bænda við stjórnvöld og raunar þjóðina alla um fyrirkomulag stuðningskerfis landbúnaðarins. Fyrir liggur að gildandi búvörusamningar renna sitt skeið í lok næsta árs og því ekki seinna vænna að huga að því sem taka á við.

Starfandi bændur hafa nú þegar lagt í fjárfestingar og skuldbindingar vegna framleiðslu afurða sem verða á diskni neytenda næstu árin. Enn fremur kunna aðrir að velja því fyrir sér hvað felst í þeirri framtíð að gera landbúnað að starfsvettvangi sínum. Það er því nauðsynlegt að tryggja sem allra mestan fyrirsjáanleika í þessum efnun.

Eðlilega verður horft til þeirra búvörusamninga sem eru í gildi, um ágæti eða bresti þeirra samninga sem gerðir voru 2016 eða síðari breytinga ætla undirritaður ekki að meta eða rekja hér. Þróunin hefur þó verið umhugsunarverð. Afkomu bænda er í of mörgum tilvikum

verulega ábótavant og áfallaþolið er lítið, sérstaklega hjá þeim sem hafa nýverið fjárfest til framtíðar. Þrátt fyrir þörfina og vitneskju um að hér á landi hafi framleiðsla langt frá því haldist í hendur við stækkandi markað hefur ekki komið til þess að við því sé brugðist með teljanlegum hætti. Aðeins hafa komið til afturvirkar „plástraaðgerðir“ sem hafa um og of verið háðar pólitík. Þannig rennur landbúnaðurinn hægt og sígandi eftir þeim vatnshalla sem honum hefur verið sniðinn og á köflum fórnað fyrir aðra hagsmuni.

Við endurskoðun samninganna í ársbyrjun 2024 var bókað að samningsaðilar væru sammála um að koma þyrfti á auknu jafnvægi í tollasamningi Íslands við Evrópusambandið og að forsendurnar sem þar hefðu legið að baki væru breyttar, sérstaklega hvað útflutningstækifæri varðaði. Sömuleiðis var gerð sérstök bókun um næstu skref þar sem eftirfarandi stóð: „Aðilar samninganna eru sammála um að hefja nú þegar samtal um starfsumhverfi landbúnaðar í heild sinni til framtíðar.“

Það er því ekki aðeins samtalið um

hina eiginlegu búvörusamninga sem fram undan er heldur má gefa sér að reynt verði eins og kostur er að ná utan um stóru myndina, heildina. Það er jú í öllum verkum talinn kostur að hægri höndin viti og skynji hvað sú vinstri sé að gera og það sé í takt við hugsun og markmið þess sem hendurnar ber, annað er marklaust. Það á við í þessu enda af mörgu að taka í heildarstarfsumhverfi landbúnaðarins sem getur hæglega bætt brautargengi hans. Þannig má nefna auk beins stuðnings tollvernd, fjármögnunarmöguleika, skattaávilnanir og fleira.

Það er til mikils að vinna að samtalið við þjóðina og samningagerðin við stjórnvöld muni ganga vel og veita okkur bændum farsæla niðurstöðu með skýrum skilaboðum. Landbúnaður er rótgróin atvinnugrein sem á sinn sess og erindi í íslensku samfélagi enda einn af innviðum okkar sem hefur áhrif á hvert heimili í landinu. Næg eru tækifærin til sóknar.

Höfundur er formaður Samtaka ungra bænda.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Það sem skiptir máli

Hæstiréttur hefur staðfest með afgerandi hætti gildi búvörulaga, eins og þeim var breytt í marsmánuði í fyrra, en allir dómarar í fjölskipuðum dómi voru sammála um niðurstöðuna. Niðurstaðan er mikill sigur fyrir okkur bændur, en málinu er þó ekki lokið enn.

Eins og lesendur vita hefur matvælaráðherra lagt fram frumvarp á Alþingi, sem felur einfaldlega í sér afnám breytinganna frá því í fyrra. Ráðherra hefur aldrei farið í graf götur með afstöðu sína í málinu og má alveg telja henni það til tekna. Eg hef hins vegar lagt áherslu á að fara verði varlega í að gera svo afdrifaríkar breytingar á lögnum án samráðs og greiningar á afleiðingum.

Í raun er málið nefnilega ekki flókið. Frá árinu 1998 hafa útgjöld ríkisins til landbúnaðar sem hlutfall af heildarútgjöldum ríkisins dregist saman um 64%. Þessum niðurskurði hefur landbúnaðurinn mætt með hagræðingu, en henni eru takmörk sett. Hagræðing í slátrun og kjötvinnslu eru leiðir sem enn eru færar til að auka tekjur bænda án þess að það leiði til hærra vöruverðs til

”Hagræðing í slátrun og kjötvinnslu eru leiðir sem enn eru færar til að auka tekjur bænda án þess að það leiði til hærra vöruverðs til neytenda. Þetta er aðalatriðið ...

neytenda. Þetta er aðalatriðið.

En opinber viðbrögð við dómi Hæstaréttar voru ekki síður áhugaverð en efni hans. Ég ætla ekki að eyða hér plássi í að rekja allt það sem sagt hefur verið um bændur, Bændasamtökin og mig á síðustu dögum. Þeir vita upp á sig skömmina sem eiga hana.

Við fengum að heyra gamalkunnug stef, þar sem reynt var að stilla bændum og neytendum upp sem andstæðum pólum og etja bændum saman hverjum gegn öðrum. Þetta er umræða sem við höfum engan áhuga á að taka þátt í.

Samtalið sem skiptir okkur máli er ekki við einstaka embættismenn eða gæslumenn sérhagsmuna, heldur við íslenskan almenning. Við vinnum nú að því að treysta á ný tengslin við fólkið í landinu, fólkið sem kaupir afurðirnar okkar og vill okkur bændum vel. Herferðin okkar, „Við erum öll úr sömu sveit“, vekur athygli á því sem sameinar okkur og er að auka meðvitund fólks um mikilvægi landbúnaðar fyrir íslenskt samfélag.

Með því að að beina orðum okkar og athygli að almenningi og fulltrúum hans á þingi munum við ná þeim árangri sem við höfum alltaf stefnt að; sanngjörnum tekjum fyrir bændur, sanngjörnum samkeppnisskilyrðum fyrir íslenskar afurðir og raunhæfum leiðum til að auðvelda nýliðun í stéttinni. Það er það sem skiptir máli.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Efist einhver um miklar breytingar á landbúnaði undanfarna áratugi má rýna í tölur.

Bændum fækkar. Það eru ekki nýjar fréttir. Bændum hefur fækkað jafnt og þétt síðustu áratugi. Mestu munar þó um mikla fækkun sauðfjárbænda. Þeir voru 1.823 árið 2008 en 1.477 árið 2023. Kúabændum fækkar einnig talsvert. Þeir voru 759 árið 2008 en 671 árið 2023. Öðrum nautgripabændum fækkaði um ellefu á sama árabili, úr 107 í 96. Bændum í loðdýrarækt hefur fækkað um fimmtán á sama tímabili, úr 42 í 27 en bændum í garðyrkju hefur hlutfallslega fækkað minna eða úr 218 í 208. Tölurnar eru fengnar úr rekstrar- og efnahagsyfirliti landbúnaðarins á vef Hagstofunnar.

Tölur úr mælaborði landbúnaðarins á vef Stjórnarráðsins segja í grófum dráttum sömu sögu. Fjöldi búfjáreigenda í landinu árið 1981 var 9.359 en í fyrra voru þeir 4.585. Þar má sjá að hrossaeigendum hefur fækkað úr 2.795 í byrjun níunda áratugarins í 1.918 í fyrra. Sú tala segir þó ekkert um fjölda hrossaræktenda í landinu en þeir eru mun færri. Mælaborðið sýnir mikla fækkun þeirra sem búa með alifugla eða úr 1.284 í 144. Fækkunin er sömuleiðis mikil á meðal þeirra sem búa með svin eða úr 60 í 10. Starfandi í landbúnaði og skógrækt árið 2024 voru 3.123 samkvæmt tölum frá Bændasamtökunum en afleidd störf voru 4.800.

Þessar tölur segja ekki alla söguna en á bak við þær má þó greina mikla samþjöppun í landbúnaði.

Framleiðsla á alifuglakjöti hefur aukist mest sé horft til síðustu fimm ára, ef marka má tölur á vef Hagstofunnar. Hún var 9.082 tonn árið 2020 en 10.589 tonn í fyrra. Á sama tíma hefur framleiðsla á kindakjöti dregist saman um álíka mörg tonn eða úr 9.490 tonnum í 7.993 tonn. Nautakjötsframleiðsla var álíka mikil í fyrra og 2020 eða ríflega 200 tonnum meiri. Svínakjötsframleiðsla

hefur dregist eilítið saman og sömuleiðis hrossakjötsframleiðsla. Athyglisvert er að á sama tíma og mest er framleitt af alifuglakjöti hér á landi af öllum tegundum kjöts er sömuleiðis mest flutt inn af því kjöti eða 1.877 tonn. Næst mestur er innflutningur á svínakjöti eða 1.527 tonn og í þriðja sæti er nautakjötið en á síðasta ári voru 1.356 tonn af því flutt til landsins sem er meira en nokkru sinni fyrr. Innflutningur á öllum þessum kjöttegundum hefur aukist jafnt og þétt frá árinu 2011 samkvæmt upplýsingum á vef Hagstofunnar. Þá voru flutt inn 20 tonn af lambakjöti sem er næst mesta magn á eftir árinu 2019 þegar innflutningurinn nam 39 tonnum.

Líklega helst neysla landsmanna í hendur við þessar tölur en væntanlega verður einnig að taka fjölgun ferðamanna inn í myndina. Neyslan hefur aukist á alifuglakjöti og minnkað á kindakjöti. Tölur frá umræddu tímabili vantar en þessa þróun má greina með skýrum hætti í tölum Hagstofunnar um kjötneyslu á tímabilinu 1983 til 2015. Þær sýna að ársneysla á kindakjöti dróst mikið saman á þessu ríflega þriggja áratuga skeiði, úr 45,3 kg á íbúa í 19,5 kg á íbúa. Neysla á alifuglakjöti jókst hins vegar úr 4,3 kg á íbúa í 27,6 kg en árið 2015 neyttu landsmenn meira af því kjöti en nokkru öðru. Svínakjötsneysla fimmfaldaðist á sama tímabili og neysla á nautakjöti var nálægt því að tvöfaldast. Landsmenn borðuðu hins vegar helmingi minna af hrossakjöti árið 2015 en 1983.

Framleiðsla á grænmeti hefur aukist mikið frá því um og upp úr miðjum níunda áratugnum þegar markviss ræktun hófst fyrir alvöru. Framleiðsla á tómötum hefur til dæmis nánast tvöfaldast og gúrkuframleiðsla hefur meira en fjórfaldast. Sveppaframleiðsla var 80 tonn árið 1986 en var 562 tonn á liðnu ári. Framleiðsla á salati hefur tvöfaldast frá árinu 2013 þegar fyrstu tölur voru gefnar út. Athygli vekur þó að framleiðsla á kartöflum hefur snarminnkað frá því hún var mest árið 1984, 19.459 tonn, en hún er nú 5.514 tonn.

Sláturhúsin á Hvammstanga og Sauðárkrók geta tekið við hlut SAH Afurða á Blönduósi í sauðfjárslátruninni næsta haust. Mynd / Bbl

Sauðfjárslátrun:

Hvammstangi og Sauðárkrók geta tekið við hlut Blönduóss

Ekki er enn fullbókað í Sláturhúsi KVH á Hvammstanga fyrir næstu sláturtíð. Á Sauðárkróki er enn nægt pláss fyrir nýja viðskiptavinum.

Ekki verður slátur hjá SAH Afurðum á Blönduósi í næstu sláturtíð. Sláturhúsinu þar verður lokað á næstu dögum, en um 70 þúsund dalkum var slátur þar síðasta haust. Sláturhúsið er í eigu Kjarnafæði Norðlenska.

Sigurður Bjarni Rafnsson, sláturhússtjóri hjá Kaupfélagi Skagfirðinga, sem á helmingshlut í Sláturhúsi KVH, segir að Hvammstangi og Sauðárkrók ættu vel að ráða við þá aukningu sem hugsanlega verður hjá þessum sláturhúsum með brotthvarfi SAH Afurða.

Þórunn Ýr Elíasdóttir, kaupfélagsstjóri Kaupfélags Vestur-Húnavetninga, sem á hinn helmingshlut í Sláturhúsi KVH, segir að ekki sé farið að vísa sauðfjárbændum úr Húnavatnssýslum frá vegna slátrunar í haust. „Við tökum enn við pöntunum og erum með biðlista, en þetta skýrist betur þegar farið verður að raða niður á sláturdaga. Mér skilst að Vestur-Húnavetningar, sem venjulega leggja inn hjá okkur, og einhverjir sem voru hjá okkur áður en færðu sig annað, séu komnir til baka ásamt fleiri nýjum

innleggjendum. Þessi tvö hús eiga alveg að geta annað þessu.“

SS auglýsti eftir innleggjendum

Orðrómur er um að einhverjir sauðfjárbændur í Húnavatnssýslum ætluðu að fara með sína sláturgripi suður á Selfoss í haust til Sláturfélags Suðurlands (SS). Steinþór Skúlason jatar því að hafa fengið nokkrar fyrirspurnir úr Húnavatnssýslum. „SS er svæðisbundið samvinnufélag og því teljum við okkur hafa skyldur gagnvart bændum innan félagssvæðis umfram aðra. Við auglýstum um daginn eftir innleggjendum sem hefðu áhuga á að koma í ný viðskipti í haust. Nokkur þúsund skiluðu sér en við eigum von á meiru er líður að slátrun og þrengsli fyrir norðan koma í ljós. Í heild teljum við að um 50 þúsund fjár hafi farið hvert haust af okkar félagssvæði til slátrunar norður á liðnum árum en ljóst að við getum ekki tekið við því öllu aftur.

Ef við förum út fyrir félagssvæðið þá verður það að byggja á einhverri stefnu. Við getum ekki sótt hingað og þangað eftir því hver hringir,“ segir Steinþór enn fremur og telur ekki ólíklegt að Hrítafjörður, sem liggur næst þeirra svæði, væri næstur ef opnað verði á að sækja lengra. „Í þessu tilliti verður að horfa til dýravelferðar, kolefnisspors og umferðar um þjóðveginn,“ bætir hann við.

/smh

Með tilkomu tæknifrjóvgunar ætti Ísland að geta orðið sjálfbært um býflugur, útflutningsaðili hvað varðar býafleggjara og býpakka og aukið býafurðasölu. Langtímamarkmiðið er að auka býrækt og afurðir þess hérlandis. Mynd / Aðsend

Býrækt:

Drottningarnar tæknifrjóvgar

– Getur gjörbreytt stöðu íslenskrar býræktar

Í júní hefst tímamótaverkefni í íslenskri býrækt þar sem Íslendingum gefst tækifæri til að læra tæknifrjóvgun drottninga hjá bandarískum sérfræðingum.

Sæunn Vigdís Sigvaldadóttir.

Verkefnið sjálfbær býrækt með tæknifrjóvgun drottninga leggur upp með að gera Ísland sjálfbært í býflugnarækt, með því að rækta svokallaðar Buckfast-drottningar með tæknifrjóvgun, eins og tíðkast erlendis. Þannig mætti draga úr innflutningi býflugna en þær eru fengnar frá sjúkdómalausum svæðum erlendis sem sagt er að fari fækkandi sökum býsjúkdóma. Verkefnið hlaut fyrir nokkru 2,5 m.kr. styrk frá Uppbyggingarsjóði Austurlands.

Genamengið bætt

„Ég hef lengi gengið með þessa hugmynd í maganum en ákvað að stökkva í djúpu laugina og láta verða af henni. Markmið verkefnisins er að gera Ísland sjálfbært í býflugnarækt með því að rækta upp afkastameiri drottningar með tæknifrjóvgun, eins og tíðkast

erlendis. Með þessari aðferð bætum við genamengi býræktar á Íslandi, verðum óháð veðurskilyrðum, getum byrjað fyrr að sumri og um leið dregið úr innflutningi býflugna og þar með gert Ísland sjálfbært í býflugnarækt,“ útskýrir Sæunn Vigdís Sigvaldadóttir, þroskafjálfari á Egilsstöðum og býflugnabóndi í Hallormsstaðaskógi. Sæunn var að ljúka býsjúkdómanámi hjá Bresku býræktarsamtökunum, BBKA, í Englandi, og fer í mastersnám í býrækt við Cornell-háskólann í Bandaríkjunum í byrjun næsta árs.

Verkefnið hefst að hennar sögn í júní, með einkakennslu í tæknifrjóvgun drottninga hjá dr. Susan Cobey og Tim Laurance í Seattle í Bandaríkjunum. Cobey stýrir deild býrannsóknna við Ohio-háskóla og háskólann í Kaliforníu en Lawrence er dósent við Washington-háskóla, með doktorsgráðu í umhverfisvísindum. Þau bjóða upp á námskeið í tæknifrjóvgun býflugnadrottninga með það að markmiði að efla gen býræktar til verndar gegn býsjúkdómum í heimum. Fá lönd í heiminum eru án býsjúkdóma, m.a. Varroa- og Tracheal-mítla. „Ísland er einn fárra staða í heiminum sem er án býsjúkdóma og pesta eins og Varroa-mítils og mikilvægt að svo verði áfram,“ bætir Sæunn við.

Ísland verði sjálfbært um býflugur

Sæunn segir verkefnið vera langhlaup og teljist í árum.

„Fyrst þarf að búa til svæði í óspilltri náttúru sem er ákjósanlegt fyrir býflugurnar. Ég er með býgarð í Hallormsstaðaskógi þar sem engin eiturefni eru notuð og býflugurnar hafa aðgang að fjölbreyttum gróðri,“ útskýrir hún. Langtímamarkmiðið sé að draga úr innflutningi með aukinni býrækt á Íslandi og um leið selja íslenskt hunang og aðrar býafurðir. Miðað sé við að árið 2030 verði komin nógu mörg bú hér á landi til að ræktun og afurðir séu vænlegar.

„Með tilkomu tæknifrjóvgunar ætti Ísland að geta orðið útflutningsaðili hvað varðar býafleggjara og býpakka, vegna þeirra gæða í náttúru sem Austurland býr yfir. Annars staðar í heiminum eru sjúkdómar, mítlar og asíski geitungurinn að drepa býflugur í stórum stíl. Miklum fjármunum hefur verið varið í að vernda býstofninn erlendis frá þessum pestum, vegna þess hlutverks sem býflugur gegna í náttúrunni, öllum heiminum til góðs. Hér stöndum við sterk því þessar pestir eru ekki á Íslandi,“ segir hún jafnframt. Samfélagið á Héraði hafi tekið býflugunum tveimur höndum, námskeið verið haldin og nýir býflugnabændur bæt í hópinn. /sá

Holta kjúklingur vottaður af „Íslenskt staðfest“

Reykjagarður, sem framleiðir Holta kjúkling, hefur hlotið vottun upprunamerkingarinnar „Íslenskt staðfest“.

„Við hjá Reykjagarði erum gríðarlega stolt af því að hafa nú hlotið vottun „Íslenskt staðfest“,“ segir Guðmundur Svavarsson, framkvæmdastjóri fyrirtækisins. „Í því felst að við höfum nú heimild til að nota merkið og getum tengt það við okkar sterku og rótgrónu vörumerki, „Holta“ og „Heimshorn Holta“.

Guðmundur segir að kannanir sýni að íslenskir neytendur kjósi íslenska framleiðslu umfram aðra séu þeir upplýstir. „Því miður eru merkingar oft og tíðum villandi og dæmi um að vörur sem eiga litla sem enga tengingu við Ísland séu skreyttar með merkjum sem gefa til kynna að um íslenska framleiðslu sé að ræða. Þetta alíslenska og vottaða upprunamerki Bændasamtakanna segir neytendum að þeir eigi að geta treyst því að um sé að ræða afurðir

af íslenskum kjúklingi, sem alinn er og unninn við bestu mögulegu aðstæður. Fyrir það viljum við stýra.“

Almennt segir Guðmundur að Reykjagarði þyki gríðarlega mikilvægt að vottuð íslensk upprunamerking sé til staðar. „Við hvetjum alla framleiðendur til að stökkva á vagninn þannig að merkinu og umgjörð þess vaxi fiskur um hrygg. Við þurfum að festa merkið í sessi og gefa það skýrlega í ljós að ef vara beri merkið sé hægt að treysta því að um íslenska vöru sé að ræða. „Íslenskt staðfest“ er rétta aðferðafræðin að okkar mati.“

Allar vörur undir merkjum „Holta“ og „Heimshorn Holta“

á smásölumarkaði eru með vottun, segir Guðmundur, en undanskildar séu 2–3 samsettar vörur undir Heimshornalínunni, sem eru í kryddhjúp eða raspi. „Kjót-hlutinn þar er 100% íslenskur en því miður eru önnur hráefni eins og braud- og kornflexraspur, krydd o.þ.h. ekki fánleg af íslenskum uppruna.“

Holta er nýjasti framleiðandinn til þess að fá vottun hjá „Íslenskt staðfest“ en Grænegg hafa sömuleiðis nýlega fengið hana. Merkið er einnig farið að birtast á vörum Lambhaga, auk þess sem Sólskins og Ártangi hafa verið að bæta við vörum með merkinu. /ph

GLUGGA GERÐIN

Við hjá Gluggagerðinni sérhæfum okkur í gluggum og útihúðum. Erum með innlenda framleiðslu og innflutning frá HCTC í Litháen.

Gluggagerðin fjölskyldufyrirtæki í 30 ár!

HCTC

566-6630 • www.gluggagerdin.is • gluggagerdin@gluggagerdin.is

Tryggjum fleiri gæðastundir

Á hverju ári fá þúsundir tjónlausra viðskiptavina Sjóvá Stofnendurgreiðslu. Þannig hefur það verið í yfir 30 ár.

Nepjuakurinn á Ytra Gili, sem er nágrannabær Hermanns Inga Gunnarssonar á Klauf. Mynd / Aðsend

Eyjafjörður:

Vetrarnepjan mánuði fyrr á ferðinni

– Setur fallegan svip á sveitina

Jarðræktin er í miklum blóma í Eyjafirði þessar vikurnar. Vetrarnepjan setur fallegan svip á bæinn Ytra Gil með sínum gulu blómum. Bóndinn á Klauf, Hermann Ingi Gunnarsson, lauk á dögnum við að bera áburð á akurinn og áætla að hann sé mánuði á undan því sem vænta megí í hefðbundnu árferði.

„Einstök veðurblíða hefur verið og veturinn var mildur,“ segir Hermann. „Þetta kemur rosalega vel undan vetri. Venjulega hefur nepjan verið að blómstra svona upp úr 17. júní. Vegna þess hversu snemma þetta er á ferðinni þá var ég auðvitað allt of seinn að bera á, en ég fékk áburðinn ekki fyrr en um 5. maí og bar hann á fljótlega, en þá var akurinn að byrja að blómstra.

Þetta lítur svakalega vel út og í raun öll ræktun. Við náðum að sá öllu korni í apríl. Það er allt komið upp og vel af stað – en það hefur rignt vel í morgun, eiginlega alveg eins og eftir pöntun í kjölfarið á þessum heitu og sólríku dögum.“

Með svipað fódurgildi og repja

Vetrarnepja er einær hávaxin káltegund sem er náskyld næpunni, samkvæmt riti Landbúnaðarháskólans (LbH), „Fóðurjurtir í íslensku ræktunarlandi“. Nepja er fóðurjurt sem svipar til repju en er

ekki eins hávaxin. Hún hefur verið reynd hér á landi sem grænfóður og olíufrætekjur. Nokkrir bændur hafa prófað að rækta hana til beitar fyrir kýr og kindur. Vetrarnepjan mun vera heppilegri til beitar en sumarnepjan, en misjafnar sögur fara af reynslu bænda af henni. Í riti LbH segir enn fremur um nepjuna að hún sé harðgerð, hafi svipað fódurgildi og repja en sé ekki eins uppskerumikil. Þá sé hún líkt og aðrar káltegundir viðkvæm fyrir þurkki og kálflugu.

Hermann segir að sumarið sé of stutt í Eyjafirði fyrir voryrki og því henti vetrarnepjan þar vel. „Ég hef safnað fræjunum sem ég pressa svo og gef kúnum hratið í staðinn fyrir aðkeypt soja. Nepjan er svo feit að kýrnar þola hana ekki sem hreint fóður, eins og svín gera. Við eigum pressu sem við ætlum að setja upp í nýju kornþurkstöðinni hér sem var prufukeyrð síðasta haust.

Í sumar ætlum við að setja upp 500 tonna útisiló við stöðina og klára lokafrágang á lóð og húsi. Í fyrra var eiginlega engin kornuppskera, en þó nægileg til að væri hægt að prófa stöðina. Núna væntum við þess að kornuppskera verði mjög góð – kornbændur þurfa að vera mátulega gleymnir, sérstaklega þegar slæmu árin koma. Þetta er langhlaup þar sem meðaltalið skiptir máli,“ segir Hermann.

Gamla Þingborg fær að standa í einhver ár í viðbót

– Ullarkonur fagna ákvörðun Vegagerðarinnar

Gamla Þingborg fær að standa og ullarverslun verður rekin í henni enn um sinn þótt óljóst sé um húsið til lengri tíma lítið.

„Nýjustu fréttir af Gömlu Þingborg eru þær að hún fær að standa um sinn, einhver ár, en ég á eftir að semja við Vegagerðina með formlegum hætti og fyrr er auðvitað ekki hægt að segja til um árafjöldann sem verslunin fær að vera þarna. Þetta eru vitaskuld mjög ánægjuleg tíðindi og eyðir þeirri óvissu sem upp kom við sölna á húsinu. En ég vænti alls góðs af hálfu Vegagerðarinnar og efast ekki um að það fólk sem stýrir fasteignasviði hennar sé okkur velviljað. Það kom heldur ekkert annað en gott frá þeim aðilum innan Vegagerðarinnar sem áttu fund með okkur leigjendunum í Gömlu Þingborg á dögnum,“ segir Margrét Jónsdóttir, eigandi Ullarverslunarinnar í Gömlu Þingborg við Þjóðveg eitt í Flóahreppi, aðspurð um fréttir af húsnæðinu. Vegagerðin hefur keypt húsið, sem á að vikja fyrir nýjum vegi þar sem húsið er í dag.

Ullarverslun í 34 ár í húsinu

„Ég mun reka Ullarverslunina enn um sinn, en svo veit ég ekkert um framtíðina frekar en hver annar. Starfsemin mun því haldast í svipuðu horfi en hve lengi veit ég ekki. Ullarverslunin hefur verið rekin í húsinu í tæp 34 ár, fyrst af Þingborg svf., sem er það samvinnufélag sem kom starfseminni af stað í upphafi. Svo tóku einstaka konur að sér reksturinn og ég hef rekið búiðina frá 2010, í félagi við Arnþrúði

Margrét Jónsdóttir, sem rekur Ullarverslunina í Gömlu Þingborg, á hrós skilið fyrir dugnað sinn þegar kemur að íslensku ullinni og öllu í kringum hana. Mynd / Aðsend

Sæmundsdóttur, til loka árs 2018, en þá stofnaði ég einkahlutafélag um reksturinn og hef rekið hana ein síðan. Þingborgarfélagið, sem um 20 konur standa að, er enn þá til og hefur líka haft aðsetur í Gömlu Þingborg, á kembivél sem nokkuð hefur verið unnið á og seldar af henni afurðir. En núna standa breytingar fyrir dyrum þar sem samvinnufélagið hefur tekið á leigu húsnæði í Hrísmýri á Selfossi og hyggst flytja kembivélina þangað og koma upp t.d. góðri litunar- og þvottaaðstöðu. Þessi sala á Gömlu Þingborg ýtti vissulega á eftir þessu,“ segir Margrét.

Litlar spunaverksmiðjur um allt land

Margrét segir að áhugi á íslensku ullinni hafi aukist enda hafi sprottið upp nokkrar litlar spunaverksmiðjur um allt land síðustu árin, til dæmis

Uppsuni í Lækjartúni í Ásahreppi, sem er í næsta nágrenni, og fleiri ullarfyrirtæki komin á koppinn og enn að þróast, meðal annars Ullarveríð á Flúðum, sem gaman verður að fylgjast með. Svo er auðvitað Hespuhúsið, sem er jurtalitunarstofa, komið í Ölfusið. Þetta sýnir hvað það er mikil gróska í ullargeiranum og er mikið fagnaðarefni. Ullin er líka dásamlegt hráefni og algjörlega náttúruleg og umhverfisvæn. Ég er sannfærð um að starfsemin í Gömlu Þingborg hefur haft mikil og góð áhrif, við höfum alltaf haft gæði að leiðarljósi, einungis selt alíslenska ull og lopa sem Ístex vinnur fyrir okkur úr ull sem við veljum sjálfar. Við höfum ekkert farið út af þessu spori í gegnum árin, eins höfum við verðlagt okkar vörur í eins góðu samræmi við vinnuna á bak við og hægt er og ég veit það hefur smitað út frá sér,“ segir Margrét. /mhh

Heyskapur:

Sláttur mun fyrr en vant er

– Gróður víða mánuði á undan

Sláttur er hafinn á suðvestan- og vestanverðu landinu. Einnig í Skagafirði og styttist í slátt víðar um land. Þetta er óvenjusnemmt.

Laust eftir miðjan maí var sláttur hafinn í Borgarfirði, á Norður-Reykjum í Hálsasveit. Segir í Skessuhorni að bændur þar á bæ, þau Kolbrún Sveinsdóttir og Bjartmar Hannesson, hafi oft verið með þeim fyrstu á landinu til að hefja slátt að vori. Þau hafi þó aldrei í sinni búskapartíð hafið slátt svo snemma sem 19. maí.

Ekki er farið að slá tún í Örafum né í kringum Hornafjörð. Öðru máli gegnir um vestanvert Suðurland.

Slegið var á Syðra-Hóli undir Eyjafjöllum 24. maí. Sagði Konráð Gehringer Haraldsson, bóndi á Syðra-Hóli, í samtali við Morgunblaðið þetta vera í annað sinn í hans tíð sem heyskapur hæfst í maímánuði, en vanalega væri fyrsti sláttur ekki fyrr en um miðjan júní.

Svo sem kunnugt er eiga bændur undir Eyjafjöllum í óformlegri keppni um hver fyrstur verði til að slá og taldi Konráð sig fyrstan þetta vorið.

Einnig var haft eftir Hauki Marteinssyni, bónda á Kvíabóli í Köldukinn í Suður-Þíngeyjarsýslu, að verulega styttist í að sláttur gæti hafist í Þíngeyjarsýslum. Staða gróðurs nú væri á við miðjan júní í meðalári.

Sláttur er hafinn í Skagafirði, m.a. á Páfastöðum.

Ekki er farið að slá tún á Austurlandi en tíðin hefur verið góð þar eins og víðar. Herdis Magna Gunnarsdóttir, bóndi á Egilsstöðum

Sláttur fer fyrr af stað en vant er víðast hvar um landið. Hér má sjá eldri mynd af fallegum, slegnum tünúm í Drangshlíðardal í Skógum. Mynd / Pixabay

á Fljótshálsá, segir þó að sláttur verði fyrr en venjulega. „Já, það er alveg klárt, ég hef aldrei séð túnin eins og þau eru núna á þessum tíma, en við vorum fegin að fá smá vætu síðustu daga.“ Sömu sögu sögðu bændur á Úthéraði og í Fossárdal á Mið-Austurlandi.

Þá sagði Ari Páll Ögmundsson, bóndi í Stóru-Sandvík í Sandvíkurhreppi, í samtali við Sunnlenska, að ef ekki snöggkólnaði á næstu dögum byggist hann við að fyrsti sláttur yrði í maí. Vanalega væri sláttur í fyrsta lagi um miðjan júní. Tíðin hefði verið slík í Flóanum að kúnum var hleypt út

18. maí og sé það fyrr en elstu menn muni.

Á Norðurlandi vestra er lambfé víða komið út en ekki fer sögum af slætti enn sem komið er. Gróður er þar þó mikið fyrr á ferðinni en verið hefur og því sýnt að sláttur hefjist óvenjusnemma. Bændur horfa til þess að fara að koma fé á afrétt.

Á Ströndum er sauðburður á seinni sprettinum en talsvert í slátt.

Jón Skúlason, bóndi á Gemlufalli í V-Ísafjarðarsýslu, segir eitt og eitt tún að verða slægt þar um slóðir en þó sé eitthvað í slátt enn.

/sá

Áratuga reynsla og sérþekking á fráveitumálum. Við þjónustum einstaklinga, fyrirtæki, húsfélög og sveitarfélög.

- Stíflulosanir
- Lagnamyndun / Ástandsskoðanir
- Sónum út Lagnir
- Lagnafóðrun
- Rotþrær
- Fitugildrur
- Sandgildrur
- Skólpheinsistöðvar
- Holræsaheinsun

510-1180 / 669-8441 stiflulosun.is

can-am®

**EIGUM SEXHJÓL KLÁR
TIL AFGREIÐSLU STRAX**

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

Í nýlegri rannsókn Matis sést að magn eilífðarefnanna PFAS í íslenskum eggjum er langt undir hámarksgildum. Mynd / smh

Íslensk egg laus við PFAS-mengun

– Efnin eru kölluð eilífðarefni sem safnast upp í umhverfinu og eru heilsuspillandi

Í nýlegri skýrslu Matis sést að magn PFAS-efna í íslenskum eggjum er langt undir hámarksgildum Evrópusambandsins.

Til grundvallar skýrslugerðarinnar lágu rannsóknir á árunum 2016 til 2022. Einn skýrsluhöfunda, Natasa Desnica, sem er fagstjóri hjá Matis, segir að PFAS-efnin séu þrávirk lífræn efni eða „eilífðarefni“ sem aldrei eyðast. Efnin séu manngerð og hafi verið notuð í margvíslegum tilgangi í sjö áratugi og finnist í viðloðunarfríum pönnum, snyrtivöru, útifatnaði, matvælaumbúðum – og eiginlega öllu sem er fitu- og vatnshrindandi.

Öll eggjabúin komu vel út

Natasa segir að rannsóknin hafi náð til allra helstu eggjabúa á Íslandi og þau hafi öll komið vel út. „Þetta eru jákvæðar fréttir, eins og kom fram í skýrslunni, að öll egg á markaði komu vel út. Auk þess voru egg rannsökuð hjá frístundabændum í smáframleiðslu nálægt Keflavíkurflugvelli sem halda sínar hænur úti, en þar mældust há gildi PFAS í eggjum. Það er áhyggjuefni að á Reykjanesi virðist þessi mengun vera til staðar, sem getur haft áhrif á

smáframleiðendur og þarf greinilega að rannsaka betur,“ segir Natasa.

„PFAS-efnin voru lengi notuð í slökkvitækjafroðum og þess vegna eru mengunarsvæði oft í nálægð við flugvelli eða æfingarsvæði slökkviliðs,“ bætir hún við.

Safnast upp í mönnum og dýrum

Efnin safnast upp í mönnum og dýrum, að hennar sögn, og hafa skaðleg áhrif á heilsu. Staða útbreiðslu þessara efna hér á landi sé óþekkt en þar sem PFAS-mengud hænuegg hafi verið vandamál í mörgum löndum, var ákveðið að sækja um styrk og skoða stöðu hér. Ástæða mengunar í öðrum löndum sé annaðhvort mengað fôður eða mengað umhverfi, en það á sérstaklega við hænur í lausagöngu.

Nýlega kom upp mál í Danmörku þar sem PFAS-efni fundust í talsverðum mæli í lífrænum eggjum, sem mátti rekja til fiskimjöls sem notað var til að fôðra hænurnar. Fiskimjöl getur innihaldið PFAS-efni vegna mengunar í sjávarumhverfinu, þar sem þessi efni safnast upp í fiskum sem eru hráefni í fiskimjöl.

/smh

Íbúum Bláskógabyggðar fjölgar

Það er mikið um að vera í Bláskógabyggð því íbúum þar er alltaf að fjölga og þá er mikið um byggingaframkvæmdir í sveitarfélaginu. Nýverið var 1.500 íbúa markinu náð en í dag eru íbúar 1.508 samkvæmt vef Þjóðskrár, þ.e. einstaklingar með lögheimili í Bláskógabyggð.

Fjölgun íbúa hefur verið um 7–10% á ári síðustu tvö til þrjú ár. „Fjölgunina má skýra með ýmsu en hér hefur verið byggt mikið af íbúðarhúsnæði síðustu árin, en það var orðin brýn þörf fyrir uppbyggingu íbúða. Sveitarfélagið réðist í gatnagerð, bæði á Laugarvatni og í Reykholti, og úthlutun lóða hefur gengið mjög vel, reyndar svo vel að við eigum afar lítið af lausum lóðum í dag. Atvinnutækifærum hefur farið fjölgandi, auk þess sem fólk sér tækifæri í því að stunda fjarvinnu, eða blöndu af því að vinna heima og fara af og til á vinnustað, mögulega á höfuðborgarsvæðinu. Einnig er talsvert um að fólk sækji atvinnu í nágrannasveitarfélögin eða á Selfoss, og öfugt,“ segir Ásta Stefánsdóttir sveitarstjóri.

Baðlón í Laugarási

Þéttbýliskjarnar í Bláskógabyggð eru þrír, eða Laugarás, Reykholt og Laugarvatn. Mest hefur verið byggt í Reykholti, en einnig talsvert á Laugarvatni, og nú hefur áhugi á lóðum í Laugarási aukist en þar er nú verið að byggja baðlón sem mun skapa nokkurn fjölda starfa. „Lykillinn að því að geta farið í gatnagerð og lóðaúthlutun er að hafa deiliskipulag í gildi og á síðustu árum hefur verið unnið að nýjum deiliskipulagsáætlunum fyrir alla þéttbýlisstaðina. Lóðarhafar greiða höfleg gatnagerðargjöld við úthlutun lóða, en ekki eru innheimt byggingarréttargjöld eða önnur löðagjöld ofan á gatnagerðargjöldin,“ segir Ásta.

Blandaður hópur nýrra íbúa

En hvaðan koma nýju íbúarnir í Bláskógabyggð og hvaða þjónustu er verið að bjóða upp á?

„Nýir íbúar eru blandaður hópur, bæði Íslendingar og fólk af erlendum uppruna af ýmsu þjóðerni. Barnafjölskyldur sjá hag sinn í því að

Mikið er byggt í Reykholti og alltaf einhverjar framkvæmdir þar í gangi. MYND / Agnieszka Karczmarczyk.

flytja í sveitarfélagið, enda höfum við náð að taka börn inn á leikskóla frá 12 mánaða aldri. Sveitarfélagið býður líka upp á heimgreiðslur til foreldra yngstu barnanna, kjósi þeir að nýta ekki leikskólaláss. Margir flytja í sveitarfélagið vegna atvinnu, ferðabjónustan er öflug og vaxandi og er núna heilsársgrein, öfugt við það sem var fyrir nokkrum árum þegar margir drógu saman seglin yfir veturinn. Einnig er mikið í gangi í garðyrkjunni og störfum þar hefur farið heldur fjölgandi. Tækifæri eru til frekari vaxtar á því sviði, einkum ef tekst að koma betra skikki á lagaumhverfi á raforkumarkaði,“ segir Ásta og bætir við að nýlega hafi verið borað eftir heitu vatni í Reykholti og á Laugarvatni og var árangurinn góður og gefur möguleika á frekari atvinnuuppbyggingu.

Öflugur landbúnaður

Auk þeirrar uppbyggingar sem á sér stað í þéttbýliskjörnunum í Bláskógabyggð, þá er einnig víða verið að byggja upp í dreifbýlinu. Landbúnaður í Bláskógabyggð er öflugur og margir bændur í einhvers konar starfsemi með búskapnum, svo sem ferðabjónustu eða annarri þjónustu. „Og í aðalskipulagi Bláskógabyggðar eru settar skorður við því að hægt sé að taka litlar spildur út úr jörðum undir íbúðarhús, þannig að við erum ekki að sjá þá þróun sem á sér stað víða annars staðar að það sé að verða mikil búseta í dreifbýli sem ekki tengist landbúnaði með einum eða öðrum hætti,“ segir Ásta.

Tvö þúsund sumarhús

Nokkrar sumarhúsabyggðir eru í Bláskógabyggð en rúmlega tvö

þúsund sumarhús af öllum stærðum og gerðum eru í sveitarfélaginu. Flesta daga ársins dvelja því mun fleiri í sveitarfélaginu en íbúatalan ein segir til um og yfir sumarið margfaldast það. „Talsverðar skorður eru settar við því í aðalskipulagi sveitarfélagsins að hægt sé að fá rekstrarleyfi til að leigja íbúðarhúsnæði út í skammtímaleigu til ferðamanna, er það bæði til þess að tryggja að húsnæði sé frekar í boði til fastrar búsetu og draga úr ónæði í íbúðargötum sem slíkri starfsemi getur fylgt,“ segir Ásta talandi um sumarhúsin.

Menntaskóli og háskóli

Þjónustustig í Bláskógabyggð er frekar hátt eins og hvað varðar aðgengi að leikskóla og frístund. Grunnskóli er á Laugarvatni og í Reykholti en vel hefur gengið að manna stöður með fagfólki í báðum skólunum og sveitarfélagið sinnir skólaakstri á stóru svæði. „Á Laugarvatni er menntaskóli og starfsemi á vegum Háskóla Íslands. Í sveitarfélaginu eru góð íþróttamannvirki, bæði á Laugarvatni og í Reykholti, og er þar haldið úti íþróttæfingum, frístundastyrkur til barna og ungmenna er veglegur. Félagsstarf er nokkuð fjölbreytt og flestir geta fundið eitthvað við sitt hæfi. Íbúar hafa einnig um marga veitingastaði að velja, vilji þeir fara út að borða, og tvær dagvöruverslanir eru reknar í sveitarfélaginu. Síðan má ekki gleyma því að víða í Bláskógabyggð er veðursælt og mikil náttúrufergurð og ekki spillir það fyrir,“ segir kampakátur sveitarstjóri Bláskógabyggðar. /mhh

Útivistar- og loftslagsskógrækt í landi Lundar

Framkvæmdaleyfi til skógræktar á jörðinni Lundi 3 í Borgarbyggð er nú til umsagnar í Skipulagsgátt.

Skógræktarfélag Reykjavíkur, landeigandi jarðarinnar Lundar 3, óskar eftir framkvæmdaleyfi til skógræktar á jörðinni. Segir í kynningu málsins í Skipulagsgátt að um sé að ræða útivistar- og loftslagsskógrækt á um 184 ha

svæði og gert ráð fyrir að plantað verði í um 140 ha. Lögð er áhersla á að setja niður birki, stafafuru, sitkagreni, ösp og elri/öl sem skipt verður niður eftir jarðvegi á hverjum stað fyrir sig. Megináhersla er sögð vera að skógurinn skapi skjól og auki útivistargildi svæðisins ásamt því að binda kolefni. Í umsókn kemur m.a. fram að innan svæðis sé mýrlendi

um 23 ha að stærð sem ekki verði raskað.

Gera má ráð fyrir að gróðursetning taki um fimm ár og verði lokið árið 2030 eða 2031. Skógræktarsvæðið liggur að Lundarreykjadalssvegi. Ekki verður gróðursett nær veginum en 15 metra. Skógurinn verður opin almennungi. Málið verður í umsagnarferli til 22. júní nk. /sá

Borgarnes:

Umhverfis- og náttúruverndarsamtök stofnuð

Samtökin Sól til framtíðar voru stofnuð í Borgarnesi 7. maí sl. Um óháða grastrótarhreyfingu á sviði umhverfismála er að ræða og starfssvæðið er Borgarfjörður, Mýrar og allt vestur að Haffjarðará. Í tilkynningu segir að heiti samtakanna sé vísun í ljóðabók Guðmundar Böðvarssonar á Kirkjubóli, Kyssti mig sól, en einnig í þá staðreynd að það er framtíðin sem er í húfi, lífsbjörg og sjálfstæði komandi kynslóða.

Í aðfaraorðum undirbúningsnefndar að stofnun hreyfingarinnar kom m.a. fram að ásókn peningaafli í auðlindir í Borgarfirði og nágrenni hefur stórauðist á síðustu misserum.

„Fram að þessu hefur mest dunið á Hvalfirði, en ásóknin er nú komin í Borgarfjörð og stefnir búsetugæðum og matvælaframleiðslu í hættu. Á sama tíma ríkir upplýsingaóreiða um áhrif vindorkuvera, laxeldis og raflina á lífsgæði íbúa, fjölda sumarhúsaeigenda, veiðiréttarhafa laxveiðiáa og hag ferðabjónustu sem er blómleg á öllu svæðinu.“

Markmið samtakanna er umhverfisvernd, sjálfbærni, fæðuöryggi og lifandi byggðir. Andrés Skúlason, verkefnisstjóri hjá Landvernd, flutti erindi á fundinum og sagði frá vindorkuverum, en tillögur um nokkur slík liggja nú fyrir á starfssvæði samtakanna og mörgum spurningum er ósvarað.

„Klifað er á orkuskorti en á sama tíma er viðbótarorka ekki ætluð almennungi heldur ætlað að nýtast í frekari mengandi stóriðju,“ segir í tilkynningu.

Félagið hyggst vera sýnilegt og kröftugt í umræðunni, standa fyrir fundum og miðla fræðslu um umhverfismál. Á stofnfundinn mætti fólk sem er umhugað um náttúruna og umhverfið og vill að framkvæmdir sem hafa áhrif á náttúruna séu ætíð skipulagðar í mikilli sátt við íbúa. Tugir gerðust stofnfélagar og hægt er að ganga í þann hóp til 31. maí næstkomandi með því að senda tölvupóst á netfangið soltilframtidar@gmail.com /ph

Aktu inn í sumarið með AKTU

Næsta meiraprófs-, fjarnámskeið hefst fimmtudaginn 29. maí

MEIRAPRÓF

Fjarkennsla

Upplýsingar, verð og skráning á **aktu.is**

Grunnnámið er tvær helgar og framhaldsnámið allt að tvær helgar.

Fjarnámið verður kennt frá fimmtudegi og fram á mánudag. Aksturskennsla og verkleg próf verða í boði í Reykjavík, Akureyri og á Sauðárkróki.

Verkleg kennsla fer fram samhliða bóklegu námi.

Flest stéttarfélagin styrkja félagsmenn til náms.

Næstu námskeið:

- 3. júlí
- 7. ágúst
- 12. september

AKTÚ

ÖKUSKÓLI

Ökuskóli allra landsmanna

LAGERSALA

20-60% afsláttur

20. maí - 4. júní

Gerðu
góð kaup!

Lagersala Véla og verkfæra, Dugguvogi 53 - aðkoma Kænuvogsmegin
Ópið mánudaga - laugardaga 12:00-18:00

20%
afsláttur

SKIL Hleðsluborvél 12V
- kolalaus mótör

Fullt verð: 19.840
Afsláttarverð: 15.872

40%
afsláttur

Hyundai Háprýstidæla

Fullt verð: 15.810
Afsláttarverð: 9.486

30%
afsláttur

STANLEY Verkfærataska
Stærð: 48x25x25cm

Fullt verð: 5.115
Afsláttarverð: 3.581

20%
afsláttur

Black & Decker
Ryksuga 20L - vatn/ryk

Fullt verð: 11.501
Afsláttarverð: 9.201

50%
afsláttur

DeWalt Heyrnarhlíf m/útvarpi

Fullt verð: 9.920
Afsláttarverð: 4.960

40%
afsláttur

DeWALT Bolur 100 ára
afmælisútgáfa Stærðir M-XXL

Fullt verð: 3.038
Afsláttarverð: 1.823

20%
afsláttur

DeWalt Ryksuga 20L 1050w

Fullt verð: 24.180
Afsláttarverð: 16.926

40%
afsláttur

DeWalt Öryggisglæraugu

Fullt verð: 2.418
Afsláttarverð: 1.451

30%
afsláttur

FIXTEC Handsög 500mm

Fullt verð: 744
Afsláttarverð: 521

30%
afsláttur

FIXTEC burstalaus höggborvél

Fullt verð: 19.375
Afsláttarverð: 13.563

30%
afsláttur

FIXTEC Slípirokkur 20V 125 mm

Fullt verð: 9.920
Afsláttarverð: 6.944

30%
afsláttur

FIXTEC verkfærasett

Fullt verð: 20.925
Afsláttarverð: 14.648

40%
afsláttur

Genebre Handlaugartæki

Fullt verð: 6.572
Afsláttarverð: 3.943

30%
afsláttur

TERRAILLON Stafræn baðvog

Fullt verð: 14.260
Afsláttarverð: 9.982

40%
afsláttur

Lineabeta Klósettbursti

Fullt verð: 14.880
Afsláttarverð: 8.928

40%
afsláttur

Lineabeta Klósettrúlluhaldari

Fullt verð: 9.920
Afsláttarverð: 5.952

MATÍS:

Horft inn í framtíð matvælaframleiðslu

Lagt á borð fyrir neytendur framtíðar

– Fæstir fóru eftir ráðleggingum um mataræði

Íslendingar framleiða sjálfir aðeins hluta þeirrar fæðu sem nýjustu ráðleggingar um mataræði gera ráð fyrir. Því þarf að breyta, segir sérfræðingur.

Kolbrún Sveinsdóttir, verkefnastjóri hjá Mátis.

Árið 2023 voru norrænar ráðleggingar um mataræði uppfærðar. Þær leggja nú meiri áherslu á umhverfismál tengd matnum sem við ættum að borða. Á heildina litið er lögð mikil áhersla á fæðu úr jurtaríkinu á sama tíma og mælst er til þess að fólki neyti helst ekki unninna kjötvara, áfengis og unninna matvæla sem innihalda mikið af viðbætti fitu, salti og sykri.

Sérfræðingar hér á Íslandi taka þátt í mótun norrænu ráðlegginganna og nú hafa ráðleggingar fyrir okkur á Íslandi verið uppfærðar og taka að miklu leyti mið af þeim norrænu, sem byggja fyrst og fremst á víðamiklum vísindarannsóknum á tengslum mataræðis á heilsu manna þótt nú séu sjálfbærni og umhverfisáhrif einnig áhersluatriði. Þetta kom fram í erindi Kolbrúnar Sveinsdóttur, verkefnastjóra hjá Mátis, á málþingi um framtíð matvælaframleiðslu í maí.

Kolbrún velti fyrir sér hvað hefði helst breyst frá síðustu ráðleggingum um mataræði.

„Við eigum að borða minna af rauðu kjöti (fer úr 500 g að hámarki á viku, niður í 350 g) og mjólk og mjólkurvörum (fer úr 500 ml á dag niður í 350–500 ml). Við eigum hins vegar að borða meira af grænmeti, ávöxtum (úr 2 í 3 skammta á dag), heilkorni (úr minnst x2 á dag í x3)

og baunir, ertur og linsur eru nú taldar með próteingjöfum en voru áður inni í 5 skömmtum af ávöxtum og grænmeti. Greinilegt er því að plöntufæði vigtar nú töluvert meira en áður,“ sagði hún.

Væri þetta lagt á borð mætti sjá að plöntufæði er í verulegum meirihluta: Grænmeti, ávextir og ber á helmingi disksins, heilkornavörur og kartöflur á fjórðungi hans, og fiskur, baunir og kjöt á fjórðungi. Helsti munurinn á íslensku ráðleggingunum og þeim norrænu sé fölginn í að Íslendingar eigi að taka D-vítamín alla daga því sólin er sjaldnast hátt á lofti. Spurningin væri hins vegar hvort þjóðin væri tilbúin í þetta.

Ýmis ráðlögð matvæli ekki framleidd innanlands

„Í könnun á mataræði Íslendinga á árunum 2019–2021 kom í ljós að fáir fylgdu ráðleggingunum frá 2014 um m.a. nóg af grænmeti og ávöxtum (2%), nóg af heilkornavörum (27%), nóg af fiski og sjávarfangi (34%) en 60% borðuðu of mikið af rauðu kjöti m.v. ráðleggingar,“ útskýrði Kolbrún. Ástæður þess að ráðleggingum var ekki fylgt gætu verið snúnar og jafnvel enn snúnara að bregðast við þeim. „Vissi fólk almennt af ráðleggingunum? Sýnileiki þeirra hefur sjálfsgest druknað í upplýsingamagni og upplýsingaóreiðu á fréttaveitum og samfélagsmiðlum. Sýnileiki æskilegra matvæla hefur líklegast bliknað hjá auglýsingum um óæskileg matvæli og drykki sem ofgnótt er af. Sömuleiðis er spurning um aðgengi að hollum kosti, og ekki endilega bara í matvöruverslunum,“ sagði hún.

Kolbrún benti á að innanlands væru ekki framleidd öll þau matvæli sem uppfylli ráðleggingar um

mataræði. „Við framleiðum samt ýmislegt nytsamlegt til næringar, svo sem fisk, mjólkurvörur, korn, kjöt og grænmeti (fiskeveiðar og fiskeldi, mjólk og mjólkurvörur, egg, korn, bygg, hafrar, alifuglakjöt, lamb, svín, naut, hross, grænmeti úr gróðurhúsum og útiræktun) og við þurfum að tryggja að við getum gert það áfram. Alþjóðlegt ástand er núna afar viðkvæmt, einnig þegar litið er til hlýnnunar jarðar, sem getur skapað fjölda áskorana en einnig tækifæri sem við verðum að vera tilbúin að höndla,“ sagði hún.

Auka verður innlenda framleiðslu

Það sem Íslendingar framleiddu dygði þó ekki til. „Við erum nánast sjálfbær um dýraafurðir þótt líklega sé meira flutt inn núna en fyrir fáum árum. Önnur framleiðsla er af mjög skornum skammti. Þó að grænmeti sé yfir 40% innlend framleiðsla m.v. tölur frá 2019 þá eru kartöflur inni í þeirri tölu líka, svo líklegast er talan nokkru lægri ef kartöflur eru undanskildar. Þetta er eitthvað sem við verðum að skoða til framtíðar, hvort sem það er aukin áhersla á baunir, korn eða grænmeti. Á sama tíma og t.d. raforkuverð til grænmetisframleiðenda er í hæstu hæðum.

Við verðum að hlúa að auðlindum okkar og átta okkur á möguleikunum sem þær búa yfir og nýta þær á sjálfbæran hátt. Þetta þýðir ábyrgð okkar allra, ekki bara neytenda. Stjórnvöld, iðnaður og smásalar verða að vinna saman og við þá vinnu geta rannsóknir stutt. Við þurfum að vanda okkur til að geta lagt á borð fyrir neytendur framtíðar, fyrir fæðuöryggi og heilnæm matvæli,“ sagði Kolbrún enn fremur.

/sá

Kjötætur hafa orðið fyrir samfélagsskömm

– Upplýsingar og verð stýra vali neytenda

Þörf er á gleggri upplýsingum um kjöt, m.a. næringu þess og hollustu, raunverulega áhættu aukafna og meðferðar og vistspor, til neytenda.

Eva Margrét Jónudóttir, verkefnastjóri hjá Mátis.

„Kjötneytendur hafa upp á síðkastið átt dálítið undir högg að sækja og jafnvel orðið fyrir hálfgerðri samfélagsskömm á stundum, mismikið þó,“ sagði Eva Margrét Jónudóttir, verkefnastjóri hjá Mátis, á málþingi um framtíð matvælaframleiðslu í maí. Hún sagði margt vera á óskalista kjötneytenda, svo sem sjálfbærni og dýravelferð, rekjanleika, umhverfisvæna framleiðslu, heilbrigði, hollustu, meyrni og gott bragð. „Neytendur segjast meira að segja vera tilbúnir til að borga meira fyrir gæðastimpla, upprunavottanir og sjálfbærnifullyrðingar. En hvað gerist þegar neytandinn stendur raunverulega frammi fyrir þessu vali? Er það sem neytandinn segist vilja, og telur sig vilja, það sem hann svo velur?“ spurði Eva Margrét. Hún sagði að yfirleitt væri það verðið sem skipti mestu máli. Vörumerki og tilboð hefðu oft meiri áhrif en sjálfbærnivottun og síðan væru það þægindin og aðgengið sem oft og tíðum vægju svo þyngra en siðferðileg gildi.

Upplýsingar hækka mat neytenda

„Við Íslendingar höldum því til dæmis flest fram að við viljum helst kaupa íslenskt kjöt, og það fari eiginlega í taugarnar á okkur þegar verið er að flytja inn erlent kjöt og selja það ódýrara. En hvað svo þegar við ætlum að fara og kaupa okkur frosna Euroshopper- eða Chicago Town-pitsu – hversu mikið erum við þá að velta fyrir okkur úr hvers lensku dýri pepperóníni á þeirri pitsu var búið til? En við erum kannski ekki tilbúin til að borga meira en tíu, í hæsta lagi fjórutíu prósent meira fyrir vöru sem endurspeglar okkar eigin gildi og hugsjónir. Þölmörkin ráðast af því hversu mikið við höfum á milli handanna,“ sagði Eva Margrét. Upplýsingar sem neytendur fá hafa, að hennar sögn, mjög mikil áhrif á kaupvilja. Margsannað sé að þegar neytendur fá upplýsingar um gæðastimpla, uppruna, sjálfbærnifullyrðingar o.s.frv. þá hækki mat þeirra á gæðum marktækt.

„Þegar spáð er í framtíðina

og þær áskoranir sem verið er að takast á við núna, þá er ýmislegt sem við getum gert betur og reynt að setja meiri fókus á. Það er haugur af upplýsingum í umferð og allur gangur á hvað þær eiga við mikil rök að styðjast. Algengustu mýtur eða fullyrðingarnar sem maður heyrir oft er t.d. að kjöt sé hreinlega óhollt, með tilliti til næringarinnihalds og vegna lyfja og aukafna sem notuð séu í framleiðslu. Kjöt sé krabbameinsvaldandi, heilsuspillandi og framleiðsla þess siðlaus og aldrei sjálfbær.

Þetta er þó ekki svona svart/ hvítt þó svo að flestar mýtur verði kannski ekki til alveg úr engu. Það sem við getum gert, núna og í framtíðinni, er að auka fræðslu og setja fram raunverulegar staðreyndir á mannamáli, hvað varðar næringu og hollustu, raunverulega áhættu aukafna og meðferðar, ásamt fræðslu um sjálfbærni mismunandi kjötfraðslu og við mismunandi aðstæður,“ benti Eva Margrét á og bætti við að það sem væri sjálfbært á einum stað sé það ekki endilega á öðrum.

Mikill þekkingarbrunnur

„Við getum haldið áfram að stunda rannsóknir á áhrifum fódurgerða á næringargildi, kolefnisspor, á náttúrulegum eða lífrænum íblöndunarefnum sem koma í stað kemískra aukafna, og á myndun krabbameinsvaldandi efna við mismunandi matreiðsluáferðir, svo sem grillun, reykingu eða steikingu. Innan Mátis er gríðarleg þekking og reynsla, búnaður og aðstaða, til að gera heilmikið gagn í þessum efnum,“ sagði Eva Margrét.

Hún nefndi sem dæmi um það helsta sem Mátis hefði fengist við í tengslum við kjötrannsóknir m.a. rannsóknir á næringargildi (Ísgem), vöruupplýsingum (Íslenska kjötbókin), gæði og geymsluþoli s.s. skynmat, örverumælingar, efnamælingar, áferðarmælingar, sýrustigsmælingar, litmælingar o.fl. Einnig starfsþjálfun með námskeiðahaldi, fræðsluefni og rannsóknaverkefnum nemenda og vöruþróun og nýsköpun með matarsmiðjum og ráðgjöf. Þá hefði dýravelferð verið rannsökuð, þ.m.t. meðferð fyrir slátrun, og gerðar neytendarannsóknir þar sem skoðuð voru viðhorf, kauphegðun, kröfur, kaupvilji, bragðgæði o.fl. Jafnframt hefði sérstaða kjöts verið rannsökuð og þá lagt til grundvallar m.a. bragð, beitarhagar, vinnsluafurðir, afurðir og fleira.

Myndir / Mátis-Anton Brink. Framhald Mátis-greina bls. 16

Þú finnur Bændablaðið á www.bbl.is, Facebook & Instagram

Alparósir Austurríkis

20. – 27. september 2025

Fararstjórn: Elísabet Sveinsdóttir

Verð 299.900 kr. á mann í tvíbýli

Í þessari ferð höldum við á vit ævintýrana í Salzburgerlandi í Austurríki þar sem fegurð fjallanna umlykur okkur. Fjallaporpið Filzmoos verður okkar samastaður og þar er mikil hátíð, kúasmölun, bændamarkaður, Tírólatónlist, öl, matur, dans og söngur og auðvitað tökum við þátt í gleðinni.

bænda
FERDIR

Bókaðu núna á baendaferdir.is

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

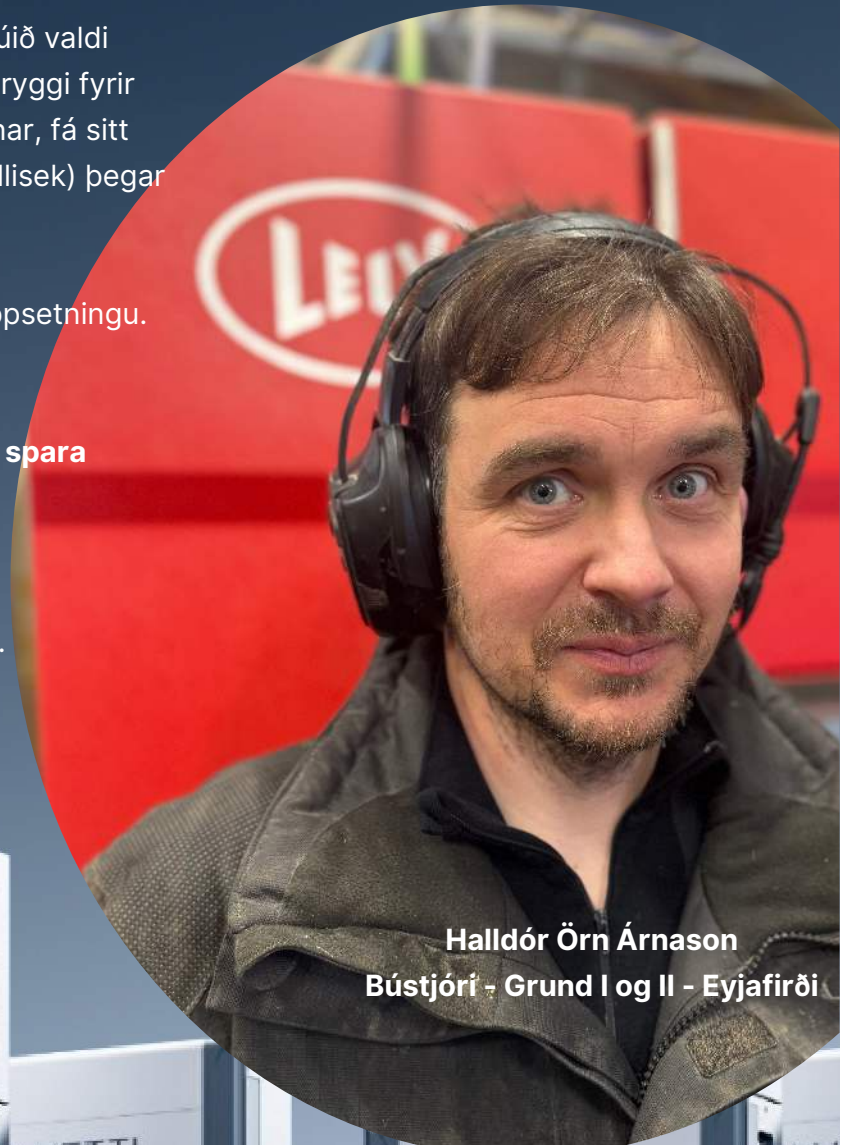
“Við ætlum ekki að verða rafmagnslaus aftur!”

...segir **Halldór Örn Árnason**, bústjóri á **Grund I og II í Eyjafirði**. Búið valdi **BLUETTI EP2000** vara-orkukerfi til að tryggja fullkomið rekstraröryggi fyrir mjaltapjóna búsins. Ljós, öryggiskerfi, dælur, kælar og mjaltapjónar, fá sitt rafmagn frá **Bluetti vara-rafmagnskerfinu** á sekúndubroti (10 millisek) þegar rafmagn fer af landskerfinu.

Bluetti kerfið er viðhaldslaust og hreint kerfi og það er einfalt í uppsetningu. Engin olía, engin hávaði, engar áhyggjur.

Kerfið er tilbúið til að taka á móti orku frá birtusellum og þannig spara raforku og peninga.

Halldór Örn valdi BLUETTI EP2000, þriggja fasa kerfi fyrir Grund í Eyjafirði. Kerfið er stækkanlegt í 155 kW

Halldór Örn Árnason
Bústjóri - Grund I og II - Eyjafirði

Allt að
155
kW

BLUETTI
Hrein og örugg íslensk orka

Bluetti á Íslandi: JH Vinnustofa ehf - 680 6000 - www.bluetti.is - jax@jax.is

Matís:

Tækifæri til að núttímavæða matvæðakerfin

– Nýprótein ekki bara misgeðsleg skordýr

Nýprótein eru hönnuð til að bragðast eins eða betur en hefðbundnar dýraafurðir en kosta jafnmikið eða minna.

Birgir Örn Smáras-
son, fagstjóri hjá
Matis.

skýringu til á nýpróteínum (e. alternative protein). Háskólinn í Melbourne segi t.d. að það sé jurt- og matvælatæknivalkostur við dýrprótein. Good Food Institute segi það vera önnur prótein, kjöt framleitt úr plöntum, ræktað úr dýrafrumum eða framleitt með gerjun, hannað til að bragðast svipað eða betur en hefðbundnar dýrafurðir en kosta það sama eða minna.

„Í sinni einföldustu mynd eru þetta próteingjafar sem koma ekki úr dýrakinu, sem fanga þó ekki fullkomlega hvað nýprótein er.“ Útskýrði Birgir á málþingi Matis í maí. Hægt væri að leggja nýprótein í nokkra flokka: Úr plönturíkinu komi t.d. belgjurtir, hnetur og fræ, úr gerjun, hefðbundinni eða stýrðri nákvæmnisgerjun, komi bakteríur og sveppir en hægt að nota ýmis hráefni sem oft eru einhverjar hlíðarafurðir eða úrgangsstraumar, úr ræktun er frumræktun á t.d. kjöti eða fiski, þá skordýr og síðan þörungar, bæði örþörungar og stórþörungar, þ.e.a.s. matþörungar.

Velta áttatíu milljörðum dala

Hann sagði markaðsstærð nýpróteina
nú standa í áttatíu milljörðum
Bandaríkjadala og útlit sé fyrir

myndarlegan vöxt næstu árin. Um það hvort fólk sé jákvætt gagnvart nýpróteinum og finnst þau álítleig hugmynd, sagði Birgir að það væri blendið. „Samkvæmt okkar eigin verkefnum og rannsóknum höfum við séð að evrópskir neytendur eru tiltölulega jákvæðir gagnvart nýpróteinum en samt er það mjög misjafnt. Þegar kemur til dæmis að skordýrum þá er fólk kannski frekar neikvætt, það er frekar yngri kynslóðin sem horfir á það jákvæðum augum,“ sagði hann. Innkoma nýpróteina í fæðu byggðist á upplýsingum til neytenda og aðlögun.

„Nýprótein eru svo miklu meira en umræðan um hvort okkur langi að borða einhver ógeðsleg skordýr eða ekki. Nýprótein eru hönnuð til að bragðast eins eða betur en hefðbundnar dýraafurðir en kostar jafnalmikið eða minna. Eða það er allavega það sem framleiðendurnir vilja áorka í framtíðinni. Í samanburði við hefðbundið framleidd prótein nota nýprótein minna land og vatn, og hafa mun færri neikvæð áhrif, svo sem losun gróðurhúsalofttegunda, mengun og aðra áhættu fyrir lýðheilsu. Fjölmargir valkostir úr plöntum og gerjun eru í boði fyrir neytendur í dag. Aðrar vörur, svo sem ræktað kjöt, eru enn í þróun.

Nýpróteinin auka þannig fjölbreytni, sem er það mikilvægasta og þau eru ekki til að koma í staðinn fyrir eitthvað sem við erum að borða núna, ekkert endilega, heldur til að auka það val sem við höfum um eitthvað sem er hollt og umhverfisvætt, eða sjálfbært. Þarna höfum við tækifæri til að færa okkur inn í nútímann eða jafnvel framtíðina, nútímavæða matvælakerfin okkar og framleiðsluaðferðir og í leiðinni að draga verulega úr umhverfisáhrifum," sagði Birgir.

Ættum að stökkva á vagninn

Hann minnti á að óstöðugleiki í

heiminum hefði sett matvælaöryggi í hættu. Áföll eins og Covid-19, átök, svo sem innrás Rússa í Úkraínu, og sjúkdómsfaraldur eins og fuglaflensa hefðu breytt framleiðslu og flæði landbúnaðarafurða um allan heim.

„Slíkar truflanir á matvælakerfum munu halda áfram og örugglega aukast og núverandi framleiðsluáðferðir hafa vaxandi ytri kostnað í för með sér“, sagði Birgir og varpaði fram þeirri spurningu hvað gerast myndi á Íslandi ef innflutningur á jarðefnaeldsneyti og tilbúnum áburði myndi stöðvast á morgun:

„Við gætum ekki einu sinni náð í fiskinn, ekki keyrt skipin okkur og ekki keyrt traktorinn og borði áborð á túnin. Hvað getum við gert til að auka sjálfbærni, seiglu og viðnámsþrótu íslenskrar matvælaframleiðslu? Við gætum fetað í fótspor nágrannaþjóða okkar og Evrópuþjóða. Danir riðu fyrir um tveimur árum á vaðið með „Danska stefnu um græn prótein fyrir dýr og menn“, þeir eru komnir með áætlun og fjármagn til að nútímavæða framleiðslu og byggja upp þennan nýróteinaíðnað. Þjóðverjar gerðu hið sama í fyrra, vörðu 38 milljónum evra í sjálfbæra próteinbreytingu, sem hefur svipuð markmið. Kanada setti gríðarlega peninga í próteiníðnaðarklasaverkefni með sömu markmiðum og svo mætti áfram telja. Þarna er kjörið tækifæri fyrir okkur að vera ekki eftirbátur annarra þjóða,“ sagði hann.

Í samanburði við hefðbundin prótein hafa nýprótein styttri keðjur sem krefjast færri aðfanga, nota minna land, minna vatn og hafa minni áhrif á umhverfi og losun gróðurhúsalofttegunda, að sögn Birgis. Þau eru ekki eins viðkvæm fyrir rökun og truflunum á aðfangakeðju og skapa aukna aðlögunarhæfni, t.d. gagnvart loftslagsbreytingum. „Mikilvægast er að þetta dregur úr áhættu, skapar meira fæðuöryggi og efnahagsöryggi,“ sagði Birgir jafnframt.

/sá

Mynd / Pixabay

Matís:

Pörungur á hvers manns disk

– Umami-bragð af matþörungum

Matis hefur verið leiðandi í skynmati á þörungum á heimsvísu, segir verkefnastjóri. Þeir geti orðið sjálfbær valkostur í vestrænu mataræði.

Rósa
Jónsdóttir,
fagstjóri hjá
Matis.

Rósa Jónsdóttir,
fagstjóri hjá Mátis, á málþingi
stofnunarinnar fyrir í mánuðinum.
Leita yrði nýrra fæðugjafa og
þróa nýjar framleiðsluaðferðir.
Spurningin væri hvort þörfungar
gætu orðið hluti af framtíðarfæðu
okkar.

Þörungar hafa allt með sér

Astæðu þess að matþörlungar séu spennandi sagði Rósa vera að þeir séu næringarrík, bragðgóð og lífvirk fæðuteygund sem hefur möguleika sem sjálfbær valkostur í vestrænu mataræði. „Þeir geta gegnt stóru hlutverki í framtíðinni sem hluti af fæðunni, vegna þess hve auðvelt er að rækta þá. Þeir eru umhverfisvænir vegna þess að það er hægt að rækta þá með litilli land- og vatnsnotkun, sem þá dregur úr álagi á hefðbundinn búskap og minnkir kolefnisspor matvælaframleiðslu,“ útskýrði hún.

Matþörungar séu ríkir af ýmsum næringarefnum eins og próteinum, vítamínum, steinefnum og virkum efnum sem gefi haft heilsubætandi áhrif. Síðast en ekki sist gefi matþörungar hið svokallaða umami-bragð. „Bragð matvæla er einn af mikilvægustu þáttunum þegar neytendur velja sér mat og umami er eitt af fimm grunnbrögðunum (sætt, salt, súrt, biturt, umami) sem við getum skynjað,“ sagði Rósa.

Þráum bragðið af kjöti

Orðið umami kemur úr japönsku og þýðir gott bragð, góð bragðtilfinning, eða bragðmikið. Því var fyrst lýst áf japanska vísindamanninum Kikunae Iketa árið 1908, þegar hann fann út að glutamat, sem er aminosýra, gaf mat sérstakt djúpt og kjötennt bragð sem var ólíkt hinum hefðbundnu bragðtegundunum.

„Umami hefur djúpt soðkennt bragð og finnst af mat eins og parmesan-osti, tómötum, sveppum, sojasósu og þörungum. Næst þegar boruð er bragðmikil máltíð er líklegt að það sé umami sem gefur meiri fyllingu og djúpt í bragðið. Umami getur gegnt lykilhlutverki í grænni breytingu matvælaframleiðslu, þar sem margir eiga erfitt með að draga úr kjötneyslu. Meðfædd tilhneiging

/sɑ/

okkar til umami tengist langri
þróunarsögu okkar sem kjötæta, þar
sem einkennandi bragð eldaðs kjöts
stafar af glutamati og nukleótíðum.
Þetta þýðir þó ekki endilega að
við viljum kjöt, heldur þraum við
bragðið af því. Lausnin gæti því
verði að bæta umami við plöntuæði,
til dæmis með matþörungum, því
þeir eru rik uppspretta umami. Með
því móti má gera mataræði grænnara
og hollara og matinn bragðgóðan,"
sagði hún.

Rósa nefndi sem dæmi hollenska vöru, SeaMeat, og markmiðið framleiðandans að bæta SeaMeat við ýmis matvæli eins og t.d. hamborgara, kjötbollur, pylsur, súpur ofl. og draga úr kjötmagninu á móti. Nefna megi ýmsa fleiri vörflokka sem eru á markaði og innihaldi matþörungna.

Leiðandi í skynmati þörunga á heimsvísu

„Hvað varðar neytendur og neyslu á matþörlungum þá spilar bragðið stóran þátt í viðhorfi neytenda til matar og bragðs og lýkt eru mikilvægir gæðabættir. Aðferðir til að skoða þessa þætti eru til dæmis skynmat og rannsóknir á viðhorfum neytenda. Til að fá neytendur til að borða matþörlunga þá þurfum við að kynna notkunarmöguleikana fyrir neytendum, jafnt og þétt, auka vitund þeirra um ávinning þess að neyta þörlunga og þróa þarf smekk fyrir bragðinu af þeim. Til dæmis með því að nota þörlunga sem hluta af máltíð eða innihaldsefni í matvæli. Þetta má gera hægt og rólega með því að kynna þörlunga fyrir neytendum í mótuneytum, í skyndifæði eða á veitingastöðum,“ sagði hún.

Fram kom í máli Rósu að á síðustu fimmtán til tuttugu árum hafi Mátis safnað viðtækri þekkingu á bragðeiginleikum þörunga í gegnum fjölmörg rannsóknarverkefni. Rannsóknir hafi m.a. beinst að því að þróa holl og bragðaukandi efni sem geti minnkað þörfina fyrir salti í matvælum, sem neytt sé af mikils af. Mátis hafi verið leiðandi í þróun skynmats á þörungum, ekki bara á Íslandi heldur á heimsvísu.

Alls konar þörungar

Þörungar eru að jafnaði flokkaðir í þrjá hópa, þ.e. brúnþörungar, grænþörungar og rauðþörungar. Margar tegundir þörungar eru innan hvers hóps, sem hafa ólíka efnasamsetningu og henta þar af leiðandi misvel í hinar ýmsu afurðir og matvæli. Sé talað um matþörungar þá er verið að tala um þörungar sem eru notaðir sem fæða fyrir menn og sem fóður fyrir dýr. Þeir eru mjög næringarrikir og hafa verið hluti af mataræði víða um heim í aldaradíl. En þó aðallega í Asíu þar sem þeir hafa verið nýttir til manneldis í árþúsund.

/sɑ/

Orkídea

EIMUR

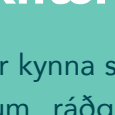
Takið daginn frá! 5. júní 2025

Lífgas- og áburðarframleiðsla: Tækifæri íslensks landbúnaðar

Orkídea og Eimur kynna spennandi lífgasverkefni fyrir bændum og samtökum þeirra, ráðuneytum, ráðgjöfum, sveitarfélögum og almenningi. Innlendir og erlendir sérfræðingar deila reynslu sinni af lífgas- og áburðarframleiðslu.

LÍFGASFERLID

 LÍFGÆNN ÚRGANGUR
 HÚSDÝRMYKJA
 PLÖNTULEIFAR

 GERJUNAR-TANKUR

 LÍFGAS
 CO₂
 HITI
 RAFMAGN
 LÍFGÆNN ÁBURÐUR

Kynnt verða grunnatriði lífgas- og áburðarframleiðslu, á mannamáli, og hvaða möguleikar eru fyrir hendi á Íslandi til að auka fæðu- og orkuöryggi og efla hringrásarhagkerfið.

Sjáumst á Hótel Selfossi, 5. júní kl. 10-15

Aðgangur að ráðstefnunni er öllum heimill og ókeypis, og verður henni einnig streymt. Skráning er nauðsynleg fyrir þátttöku bæði í raunheimum og streymi.

Skráning: www.orkidea.is/frettir/radstefna

VELDU HURÐ SEM ENDIST

limtrevirnet.is

lönðarhurð er fjárfesting til framtíðar,
veldu vel.

- Lindab hurðir henta sérstaklega vel fyrir búskap og dýrahald.
- Stuttur afgreiðslutími og fjölbreytt úrval lita.

- Krispol er hagkvæmur kostur fyrir skemmur og hlöður.
- Uppsetning í boði sem getur aukið endingu og gæði hurðanna.

Skoðaðu úrvalið á [Limtrevirnet.is](https://limtrevirnet.is)

Líftækni:

Þrýst á erfðabreytt matvæli vegna loftslagsvanda

— Evrópa hleypir nýrri erfðatækni gegnum nálaraugað

Evrópusambandið innleiðir nýja reglugerð um erfðabreytingar plantna til landbúnaðarnota með svokallaðri NGT-erfðabreytingatækni, þar sem framandi og óskyld gen koma ekki við sögu. Kínverjar eru í erfðabreytingaáttaki.

Vísindamenn hafa síðan fyrir daga eiginlegrar erfðafræði á 19. öld reynt að breyta DNA erfðafni plantna til að auka uppskeruþol. Fyrstu skrefin í erfðatækni voru þó stigin árið 1973, af bandarísku lífefnafræðingunum Boyer og Cohen, sem settu DNA úr einni bakteríu í aðra. Enn er deilt um öryggi og siðferði á bak við þessar erfðabreyttu eða breyttu lífverur, sérstaklega hvað varðar ræktun, um allan heim.

Kínversk stjórnvöld hrintu nýverið af stað átaki í eflingu líftækniræktunar, með áherslu á genabreytingartækni og þróun nýrra hveiti-, maís- og sojabauaafbrigða. Er það sögð viðleitni til að tryggja fæðuöryggi og efla landbúnaðartækni. Reuters greindi frá.

Átakið stendur til ársins 2028 og miðar að því að ná fram stýranlegum fræuppsprettum fyrir lykilræktun, með áherslu á að rækta mjög gjöful uppskeruafbrigði fjölmörgs hveitis, maís, sojabaua og repja. Kína er með þessu m.a. að auka innlenda uppskeru lykiltegunda til að þurfa ekki í eins miklum mæli að treysta á innflutning frá öðrum löndum á viðsjálum tímum.

Auk þessa á að rækta afkastamikið kínverskt búfé, þar á meðal svín með mikla æxlunargetu og hátt fôðurnýtingarhlutfall, sem og sjúkdómsþolnari kjúklinga.

Nákvæmari og skilvirkari

Fyrir um tveimur áratugum innleiddi Evrópusambandið strangar reglur sem ná yfir leyfisveitingar, merkingar og áhættumat tengt erfðabreytingum á plöntum. Framkvæmdastjórn ESB hefur undanfarið beitt sér fyrir að þrengt sé að regluverkinu gagnvart nýjustu

erfðabreytingatækni. Núgildandi reglur verða áfram við lýði fyrir hefðbundnar erfðabreytingar en nýtt og strangt regluverk er sett um nýja erfðatækni í plöntum til landbúnaðarnota, sem ryður sér æ meira til rúms, og kallast einu nafni NGT (e. New Genomics Techniques). Undir það fellur m.a. CRISPR-erfðatækni sem sögð er mun nákvæmari og skilvirkari en hefðbundin genabreyting. CRISPR/Cas9 felst í að breyta erfðafni lífveru beint, án þess að setja inn ný framandi gen. Hægt er að gera litlar breytingar, hratt og á tiltölulega ódýran hátt, svo sem að lagfæra genagalla og afvirkja gen. Er aðferðin sögð hnitmiðaðri en eldri aðferðir og minni hætta á skemmdum og aukaverkunum. ESB-reglur um NGT miða m.a. að því að greina skilmerkilega á milli erfðabreyttra plantna sem annars vegar hafa framandi gen og hins vegar þeirra sem búið er að erfðabreyta án slíks.

Þolnari erfðabreytt ræktun

Því hefur verið haldið fram að með því að banna skordýraeitur og erfðabreyttar lífverur séu ESB-ríkin að fljóta sofandi að feigðarósi fæðuöryggiskreppu. Í fyrra hvöttu 34 Nóbelsverðlaunahafar ESB í opnu bréfi til að slaka á harðri stefnu um erfðabreytingar og leyfa vísindamönnum að þróa erfðabreytta ræktun sem þoli loftslagskreppuna.

Í Euronews-tæknispjalli í apríl sl. var rætt um stöðuna á erfðabreytingatækninni innan Evrópu. Þar kom m.a. fram að líftæknisérfræðingar segi plöntur,

sem erfðabreytt hefur verið skv. nýjustu tækni, vera ónæmari fyrir þurrkum og meindýrum og einnig þurfi þær minni áburð. Þær veki jafnframt minni heilsufarsleg vandamál, t.d. hvað varði ofnæmi og glútenóþol. Ýmsir forsvarsmenn evrópska landbúnaðargeirans telji erfðatæknina nauðsynlega til að tryggja framtíð matvælaframleiðslu innan álfunnar.

Efasemdaraddir hafa þó heyrst hvað þetta varðar. Evrópusamtök vísindamanna um félagslega og umhverfislega ábyrgð (e. European Network of Scientists for Social and Environmental Responsibility), eru ásamt mörgum öðrum afar gagnrýnin á áhrif erfðabreyttra lífvera á líffræðilegan fjölbreytileika og heilsu manna.

Ýmsir bændur og framleiðendur í Evrópu hafa sömuleiðis galdið varhug við þróun á erfðabreyttum afurðum og hafa áhyggjur af að hún geti skapað ójafnvægi í landbúnaðarkerfinu og haft slæm áhrif á úrval ræktaðra tegunda.

Evrópuráðið var t.a.m. klofið í afstöðu sinni til þess hvort veita ætti einkaleyfi á erfðabreyttu fræi, m.a. vegna þess að slíkt gæti takmarkað valmöguleika bænda og skapað einokun. Var það þó heimilað með ströngum skilyrðum. Áhyggjur eru af því að einkaleyfi á erfðabreyttum plöntum geti leitt til vaxandi aðstöðumunar milli stórbúa og minni býla. Við blasir sá veruleiki að ef fáein risafyrirtæki hafa einokunaraðstöðu á erfðabreyttu fræi keyrir það upp fræverð til bænda og takmarkar möguleika á þróun fræafbrigða með ræktun.

Nokkur ESB-lönd, svo sem

Frakkland og Þýskaland, hafa bannað ræktun erfðabreyttra lífvera vegna áhyggna af umhverfisáhrifum og heilsufarsáhættu slíkrar ræktunar. Þrátt fyrir landsbundin bönn við ræktun erfðabreyttra lífvera í matvæli, flytja sömu ESB-lönd þó inn erfðabreyttar lífverur, m.a. í dýrafóður, t.d. erfðabreyttar sojabauur.

Spunagervigreind í erfðatækni

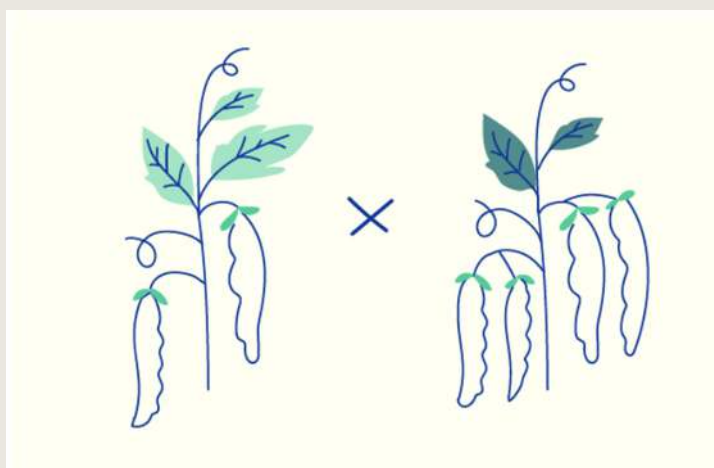
Árið 2023 voru Bandaríkin leiðandi framleiðandi erfðabreyttra lífvera í heiminum, með 74,4 milljónir hektara í erfðabreyttri ræktun; Brasilía kom á eftir með 66,9 milljónir ha og Argentína með 23,1 milljón ha. Aftur á móti var Evrópa þá með rétt yfir 48.000 hektara undir erfðabreytta ræktun og rúmlega 95 prósent hennar fara fram á Spáni. MON810-máis er eina erfðabreytta uppskeran sem er samþykkt til ræktunar í atvinnuskyni innan ESB, enn sem komið er. Hið umdeilda

bandaríska Monsanto-fyrirtæki á einkaleyfið.

Fram kom hjá Euronews að í könnun sem gerð var meðal ítalskra landbúnaðarvísindamanna árið 2021 taldi 81% þeirra að erfðabreyttar lífverur væru almennt öruggar til neyslu, en aðeins 54% ítalsks almennings trúði að svo væri. Á síðustu árum hefur verið vaxandi áhugi fyrir matvælum sem eru ekki genabreytt (þekkt sem „Ekki erfðabreytt“ (e. Non-GMO), bæði meðal neytenda og fyrirtækja í Evrópu, sem hefur stuðlað að vaxandi eftirspurn eftir lífrænum og staðbundnum matvælum.

Erfðatæknin er svo enn að stíga ný skref þegar kemur að matvælaframleiðslu. Vísindamenn eru nú farnir að skoða hvernig hægt sé að beita svokallaðri Generative AI (tegund spunagervigreindar sem getur komið með hugmyndir að eigin frumkvæði til úrbóta) í erfðafræði plantna og vekur það blöndin viðbrögð. /sá

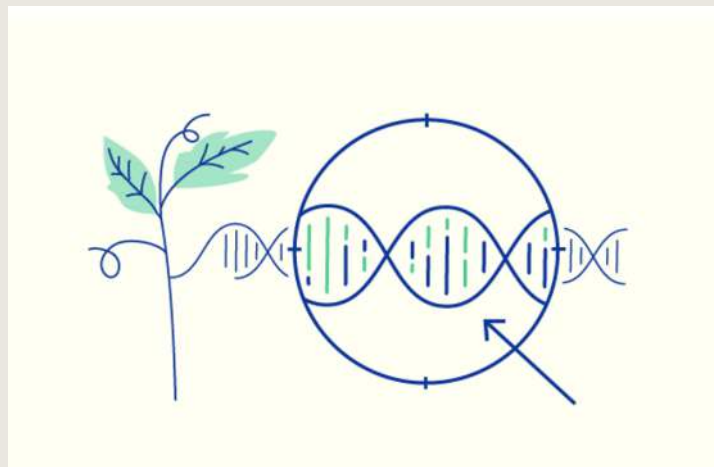
Ræktun og erfðabreytingar

Hefðbundin ræktunartækni: M.a. krossræktun skyldra plantna til að styrkja æskilega eiginleika. Nú til dags er ferlinu oft hraðað með efnum eða geislun til að fá fram stökkbreytingar.

Hefðbundin erfðabreytingatækni (GMO): Erfðafni plöntu er breytt með því t.d. að setja í hana framandi DNA til að ná fram æskilegum eiginleikum.

Ný erfðatækni (NGT): Erfðamengi plöntu er breytt á völdum stað, eða röð (e. sequence) frá sömu eða náskyldri tegund sett inn í mengið.

Gleðilegt framkvæmdasumar!

Ert þú á leið í viðhaldsvinnu?
Við bjóðum þér öruggar lausnir á góðu verði

VINNUPALLAR
- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Skoðaðu
úrvalið til sölu
og leigu á
vpallar.is

Vortilboð

Steinar úr graníti.

Grár, svartur eða paradiso.

Litir til sýnis á heimasíðu.

Uppsetning innifalin á

höfuðborgarsvæði, Norðurlandi

eða frí sending um allt land.

Geymum steina ef óskað er.

STEINSMIÐJA AKUREYRAR

steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð 1 - 655.000

Án blómaramma
540.000

Tilboð 2
185.000

230.000
með lukt

Tilboð 3 - 585.000

Án blómaramma
485.000

Tilboð 4 - 465.000

Án blómaramma
365.000

Hægt að setja 2 nöfn

Minni steinar sem passa líka á duftleiði

Tilboð 5

Drangi
190.000

240.000
með lukt

Grár

Paradiso

Tilboð 6

Hjarta
199.000

249.000
með lukt

Svartur

Tilboð 7

Demantur
149.000

199.000
með lukt

Svartur

Paradiso

Blár

Grár

s: 466 2800 / 899 9370 sala@minnismerki.is steinsmidjaakureyrar.is
Verslun Njarðarnes 4, 603 Akureyri

Loftslagsmál:

Yfirborð sjávar hækkar – útlit er fyrir aukin sjávarflóð og landbrot

– Íslendingar verða að herða sig í sjóvörnum

Steinunn Ásmundsdóttir
steinunn@bondi.is

Yfirborð sjávar fer hækkandi og við blasir að Íslendingar þurfa að undirbúa sig fyrir það, m.a. í sjóvörnum og öllu skipulagi við strendur. Sjávarstaða spilar stóran þátt í hættu á ágjöf og því talið að sjávarflóð færist í aukana með tilheyrandi landbroti og tjóni.

Hækkandi sjávarstaða af völdum hlýnunar jarðar mun að öllum líkindum leiða til aukinnar tíðni sjávarflóða, hér á landi sem annars staðar í veröldinni. Þá er útlit fyrir að landbrot aukist vegna vaxandi ágangs sjávar með hærri sjávarstöðu.

Veðurstofa Íslands hefur niðurreiknað sviðsmyndir frá Milliríkjanefnd Sameinuðu þjóðanna um loftslagsmál (IPCC), á skala sem hentar Íslandi, og birt í fyrstu útgáfu nýs loftslagsatlass. Hann er á vefnum gottvedur.is. Í atlasnum eru gildi borin saman við viðmiðunartímabilið 1981-2010. Þar er t.d. hægt að skoða tímaraðir fyrir 77 byggðakjarna við eða nálægt ströndum Íslands. Loftslagsatlasinn nýtist m.a. til að meta áhættu og viðkvæmni einstakra svæða gagnvart loftslagsbreytingum og undirbyggja þannig ákvarðanatöku og stefnumótun með tilliti til breyttrar framtíðar. Sagt er áriðandi að taka breytta sjávarstöðu inn í alla skipulagsvinnu.

Veðurstofan vinnur einnig, ásamt íslenskum ráðuneytum, að fyrstu landsáætlun fyrir Ísland um aðlögun að loftslagsbreytingum, þ.m.t. breytttri sjávarstöðu. Það virðist einsýnt að ríkið og sveitarfélög þurfa að undirbúa sig fyrir vaxandi sjávarflóð og óveður og þörf er á auknum rannsóknum til að undirbyggja varnir.

Áhrif víða um land

Á Suðurnesjum hafa, sem kunnugt er, orðið alvarleg sjávarflóð sem ógnað hafa byggð og innviðum. Víða er að étast úr ströndum fyrir norðan og gróðurlendi breytist í skörðótt rofsvæði. Sjórinn étur jafnt og þétt af strandlengju Suðurlands, enda hún eitt útsettasta strandsvæði heims. Höfuðborgarsvæðið er heldur ekki óhult og er Sæbrautin dæmi um það. Þá eru veitukerfi miðborgarinnar víða viðkvæm fyrir hækkandi sjávarstöðu.

Vegagerðin hefur metið aðstæður svæða sem orðið hafa illa úti í sjógangi og lagt til úrbætur. Er oftast um að ræða hækkun og breikkun sjóvarnargarða, flóðvarnargarða, sandfangara, hækkun gólflata og aðgerðir til að sjór geti runnið til baka en safnist ekki fyrir á t.a.m. hafnarsvæðum.

Þegar saman fara há sjávarstaða og há ölduhæð, eins og hefur iðulega gerst í stórvíðrum undanfarin ár, verður ágangur sjávar á land mikill og sjór gengur á land með ófyrirsjáanlegum afleiðingum og tjóni. Er það samspil sjávarhæðar og ölduhæðar við ströndina sem ráða magni og afli ágjafar yfir sjóvarnir og náttúrulega sjávarkamba.

Farið er að líta á sjávarflóð sem náttúruvá og kallað eftir aðgerðum til varna. Nauðsynlegt þykir að setja upp öflugar sjóvarnir þar sem það á við, og bæta um betur þar sem varnir eru fyrir. Alls verða framlög ríkisins vegna hafna og sjóvarna rúmur 1,6 ma.kr. árið 2025. Á eftirtöldum stöðum verður unnið við framkvæmdir við hafnir og sjóvarnir í ár m.v. áætlun: Snæfellsbæ, Grundarfirði, Stykkishólmi, Reykhólahreppi, Bíldudal, Súðavík, Ísafirði, Bolungarvík, Skagaströnd, Sauðárkróki, Siglufirði, Dalvík, Húsavík, Vopnafirði, Borgarfirði eystri, Djúpavogi, Hornafirði,

Sjórinn étur jafnt og þétt af strandlengju Suðurlands, enda hún eitt útsettasta strandsvæði heims fyrir ágangi sjávar. Hér má sjá hafróta á ströndinni undan Jökulsárlóni og klakastykki úr Breiðamerkurjökli byltast í ölduganginum.

Mynd / sá

Vestmannaeyjum, Þorlákshöfn, Sandgerði og Njarðvík.

Samgönguáætlun undanfarin ár hefur gert ráð fyrir 150 milljónum króna árlega beinlínis í sjóvarnir á landsvísu. Þykir ljóst að það sé hvergi fullnægjandi. Hefur komið fram hugmynd um að stofna sérstakan sjávarflóðasjóð, að fyrirmynd ofanflóðasjóðs.

Óveður og hlýrri sjór

Skemmst er að minnast óveðra í vetur þegar sjór gekk víða á land og

olli stórtjóni. Mikið illviðri gekk yfir landið dagana 5.-6. febrúar og 1.-3. mars 2025 og bættist í hóp verstu óveðra síðustu ára. Slík veður eru þó ekki óalgeng hér á landi og koma á fárra ára fresti, skv. Veðurstofu.

Sjór er að hlýna við landið og hefur það m.a. áhrif á fiskgengd. Nýjar upplýsingar af veðurvefnum Bliku gefa t.a.m. til kynna óvenjulega hlýnun sjávar út af Norðurlandi. Þannig var sjávarhiti fyrir norðan land langt yfir meðalhita í maí og fór sjávarhiti við Grímsey t.d. yfir 10°C og var fyrstu 19 dagana í maí 4,5 stigum hærri en meðalhiti síðustu tíu ára. Í Skagafirði og Eyjafirði er sjávarhiti jafnan 2-3 °C á þessum árstíma en mældist yfir 8 °C í maí. Einar Sveinbjörnsson veðurfræðingur sagði að hluta til mega rekja þetta til mikilla hlýinda í veðri, en hitafrávikíð hefði þó byrjað áður en góðviðrið gekk í garð. Aðrir kraftar séu því einnig að verki.

Anna Hulda Ólafsdóttir, skrifstofustjóri loftslagsþjónustu og aðlögunar hjá Veðurstofu Íslands, segir að samkvæmt mælingum í Reykjavík frá 1956-2022 hafi sjávarstaða að jafnaði hækkað um 2,3 mm á ári [1,8-2,8 mm] á því tímabili. „Þetta er örlítið meiri hækkun en áður var metin (2,0 mm/ári 1957-2014) og bendir til aukinnar hækkunar á síðustu árum,“ segir hún.

Áhrif sjávarstöðuhækkunar ráðist af samspili landhæðarbreytinga og hnattrænnar hækkunar. „Aframhaldandi hækkun er mjög líkleg – spár sýna að afstað sjávarstaða við Ísland gæti hækkað um 1-2 metra til ársins 2150 í verstu sviðsmyndum. Þar sem landsig á sér stað (t.d. sums staðar á Reykjanesi) gæti sjávarstaða hækkað um allt að 1,2 metra til aldamóta. Þar sem landris er hvað mest, t.d. við suðaustur- og suðurströnd landsins, gæti það leitt til þess sjávarstaða falli,“ bætir hún við. Hækkun gæti náð 0,4-1,0 metra við stendur Íslands.

„Þetta getur haft veruleg áhrif á strandsvæði Íslands, sérstaklega þar sem landsig er til staðar. Í sumum tilvikum gætu sameiginleg áhrif landsigs og sjávarhækkunar þýtt allt að 1,7 metra hækkun fyrir lok

þessarar aldar við suðvestur- og vesturströnd landsins, sé horft á efri óvissumörk og verstu sviðsmynd,“ segir hún. Aukinn sjógangur og rof við strendur séu vel þekktar afleiðingar hækkandi sjávarstöðu og ófgafullra veðurfyrirbæra. „Aukin tíðni og styrkur lægða, storma og „rakaelfa“ (atmospheric rivers) tengjast loftslagsbreytingum og geta valdið auknum sjávarágangi,“ segir Anna Hulda enn fremur.

Landbrot á suðurströndinni

Bryndís Tryggvadóttir og Sigurður Sigurðarson, sérfræðingar hjá Vegagerðinni, segja að yfirborð sjávar hafi vissulega hækkað við Ísland. Vegna landhæðabreytinga sé afstöðubreyting sjávar mismunandi milli landshluta, til dæmis sé land að rísa víða í nágrenni jökla, þar á meðal Vatnajökuls, en land er að síga á Reykjanesi og yst á Tröllaskaga. Eina langa tímaröðin af mældum sjávarhæðum sé frá Reykjavíkurhöfn. Þar greinist um 3,3 mm hækkun á ári en þegar landhæðabreytingar eru dregnar frá þá reynist hækkun sjávar vera nær því um 2,3 mm á ári. Unnið sé að rannsóknum á afstöðubreytingum lands og sjávar í samstarfi við Náttúrufræðistofnun og Háskóla Íslands.

„Við verðum mest vör við ágang sjávar þar sem þétt byggð liggur á lágsvæðum við strendur. Við háar sjávarstöður og brim gefur yfir varnargarða og sjávarkamba sem getur valdið tjóni. Þess vegna verðum við mest vör við ágang sjávar á Faxaflóasvæðinu enda liggur byggð þar þétt við strandlengjuna. Flest þéttbýli á landi eru við sjó og því útsett fyrir sjávarflóðum.

Landbrot á sér stað víða á suðurströndinni, til að mynda við Vík í Mýrdal en það er af öðrum orsökum. Þar hefur sandströndin aldrei verið stöðug. Við Kötlugos 1918 barst gífurlegt magn af efni til sjávar sem varð til þess að ströndin við Vík gekk fram um 500 m og er ströndin enn að jafna sig eftir þann atburð. Landbrotið við Vík stjórnað ekki af hækkandi sjávarstöðu, því þar rís land í takt við hækkun sjávarborðs,“ segja þau Bryndís og Sigurður.

Staurahamar vökvadrifinn

Auðveldur í notkun og léttir vinnuna við að reka niður girðingastaura

Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

Við erum farin að sjá nokkrar af verstu hugsanlegu sviðsmyndunum verða að veruleika.

Með hækkandi sjávarstöðu og auknum veðurofsa vegna hnattrænnar hlýnunar megi búast við auknum ágangi sjávar, af hvaða stærðargráðu sé þó erfitt að segja. „Það var slæmur atburður síðasta vetur sem mun sennilegast lifa lengi í manna minnum, þ.e. óveðrið 1.-3. mars. Í þeim atburði gaf víða á land á sunnanverðum Faxaflóanum með tilheyrandi tjóni og raski á daglegu lífi. Það er þó margt sem bendir til þess að atburður af þessari stærðargráðu sé sjaldgæfur,“ segja þau enn fremur.

Suðurskautsisinn skiptir mestu

Svo vill til að sjávarstaða við Ísland hækkar meira eftir því sem vaxandi bráðnun verður á Suðurskautinu, en bráðnun Grænlandsjökuls hefur aftur á móti meiri áhrif sunnar á hnettinum. Eins og er bráðnar jökulhvel Grænlands hraðar en ísmassi Suðurskautsins, en hið síðarnefnda er afar óstöðugt og talið líklegt að um tímabundinn samdrátt í massatapi sé að ræða, einkum vegna snjósöfnunar. Fari bráðnun Suðurskautsins vaxandi mun það hafa gríðarlegar viðbótarafleiðingar um allan heim og þ.á.m. á Íslandi. Bráðnun jökla hefur einnig í för með sér breytingar á þyngdarsviði næst jöklunum sem dregur úr hækkun sjávar á nærliggjandi svæði. Samkvæmt skýrslu vísindanefndar árið 2018, um loftslagsbreytingar og áhrif þeirra á Íslandi, má búast

við því að hækkun sjávarstöðu við Íslandsstrendur verði um 30-40% af hækkun meðalsjávarstöðu á heimsvísu. Óvissumörkin eru þó rífleg og aukið massatap á Suðurskautslandinu gæti bætt tugum cm við hækkun hér við land.

Tap íshvelanna fjórfaldast

Mjög mikil óvissa er því uppi varðandi sjávarstöðubreytingar. Sjávarborð hækkaði hraðar en búist var við árið 2024, aðallega vegna útpenslu sjávarvatns vegna varmaþenslu. Samkvæmt greiningu m.a. NASA var hækkunin á síðasta ári 0,59 cm á ári, samanborið við væntan hraða upp á 0,43 cm á ári. Taldar eru yfirgnæfandi líkur á að breytingar hraðist mikið eftir að yfirstandandi öld lýkur, s.s. eftir árið 2100.

Tap íss frá hinum risavöxnu Grænlands- og Suðurskautsjökum hefur fjórfaldast frá tíunda áratugnum vegna loftslagskreppunnar. Varmáþensla sjávar veldur tæplega 40% af heildarhækkun og massatap jökla veldur næstmestu um hækkun yfirborðs, eða tæpum þriðjungu af sjávarstöðuhækkun undanfarinna áratuga.

Athuganir og endurgerðir á massajafnvægi jökla virðast benda til skýrrar þróunar vaxandi massataps síðustu áratugi, sem er fordæmalaust á að minnsta kosti síðustu 3.000 árum. Gögn úr fornleifarannsóknum sýna greinilega að meðalhiti jarðar sem fer +1°C yfir hitastig fyrir iðnbyltingu leiði til nokkurra metra hækkunar sjávarmáls, þar sem hærri algildi sjávarstöðu verða sífellt líklegri eftir því sem hlýnunin er meiri og varir lengur.

Tilflutningur milljóna manna

Um 230 milljónir manna búa innan við einum metra hærra en núverandi

Vötn breytast í firði

Gunnþór Kristjánsson, eigandi Núpskötlu 1 á Melrakkasléttu, nyrsta byggða bóli á meginlandi Íslands, segir að eiðið milli sjávar og Kötluvatns hafi stöðugt rýrnað sl. tíu ár. Hann spáir því að eftir 50-100 ár verði Kötluvatn orðið að firði. Vatnið er 3,8 km langt og 10 m djúpt þar sem dýpst er. Það er í rauninni sprunga, nyrsti hluti misgengisins sem gengur þvert í gegnum landið allt frá Reykjanesi. Yfirborð vatnsins er nokkrum metrum hærra en stórstraumsflóð en það er þó flokkað sem sjávarlón. Lítil fiskur er orðið í því núorðið og veiði nánast engin, er það jafnvel rakið til hornsíla.

Þegar gerir verulegt hafrót gengur sjór inn í vatnið og það er salt undir. Haft var eftir fyrri eiganda jarðarinnar að í einu briminu hefði hækkað í vatninu um heilt fet.

Árið 1934 eyðilögðust tún á kambinum og braut niður hybbýli og fjárhús í óveðri og sjávangangi. Bæjarstæðið var fært af eiðinu upp á austurbakka Kötluvatns 1950.

Gunnþór nefnir einnig Kollavík, hinum megin á Melrakkasléttunni, en þar gaf malareiðið sig og sjór flæddi inn. „Þar var ég búinn að spá því í 60 ár að mölin væri að fara. Þetta er bara alls staðar. Það er búið að taka burtu 40-50 metra af landinu. Ef þú ferð innst í Þistilfjörðinn að vestanverðu þá er Kollavíkin þar. Þar var vatn sem var ákaflega gott veiðivatn og nú er allt farið úr því. Mölin er alveg horfin þar,“ segir hann.

Kötluvatn og t.v. rýrnandi malareiðið sem skilur að vatn og hafið úti fyrir.

Mynd / Aðsend

„Það hefur verið íslaut norður undan og þá koma mikið stærri öldur, eftir því sem lengra er í hafisinn þess stærri verða öldurnar sem koma að landi. Þetta er ekki hlýnunin að öðru leyti en því að ísinn er minni af því að það er hlýnun. Óveðrin koma svo auðvitað reglulega og ekkert við því að gera,“ segir Gunnþór.

sjávarborð og milljarður manna í undir tíu metra hæð yfir sjávarmáli. Í nýrri rannsóknarskýrslu Communications Earth & Environment, sem birt var 20. maí sl., vara vísindamenn við hækkun sjávarborðs og segja allt stefna í mikla tilflutninga fólks frá strandsvæðum og inn til landsins. Hækkandi sjávarborð muni neyða milljónir manna frá ströndum víða um heim, og það jafnvel þótt hækkun hitastigs jarðar haldist undir 1,5 °C. Meðalhækkun hitastigs á jörðinni náði 1,5 °C í fyrsta skipti árið 2024. Alþjóðlega markmiðið er mælt sem meðaltal yfir 20 ár, þannig að 1,5 °C er ekki talið hafa verið náð enn þá m.v. það.

Hækkun sjávarborðs veldur mestu langtímaáhrifum loftslagskreppunnar og rannsóknir á undanförnum árum hafa sýnt að hækkunin gerist mun hraðar en áður var talið. 1,5°C mörkin voru talin leið til að fordást verstu afleiðingar hnattrænnar hlýnunar, en nýjar rannsóknir sýna að svo er ekki um hækkun sjávarborðs.

Varað er við að hækkun sjávarborðs verði óviðráðanleg við aðeins 1,5°C hnattræna hlýnun. Sú atburðarás geti þróast jafnvel þótt

meðalhækkun síðasta áratugar, sem er 1,2 °C, haldi áfram. Alþjóðlegt markmið um að halda hækkun hitastigs jarðar undir 1,5 °C er nú þegar nánast utan seilingar, að sögn skýrsluhöfunda. Hin nýja greining leiði í ljós að jafnvel þótt losun jarðefnaeldsneytis yrði skrófuð mjög hratt niður, til að halda í við 1,5 °C-markmiðið, muni sjávarborð hækka um 1 cm á ári fyrir lok aldarinnar, hraðar en þjóðir geti byggt strandvarnir.

Verstu möguleikar raungerast

„Heimurinn stefnir í 2,5 °C til 2,9 °C aukningu á hnattrænni hlýnun, sem er næstum örugglega meira en vendipunktur fyrir hrun jökulbreiðanna á Grænlandi og vestanverðu Suðurskautslandinu. Bráðnun þessara jökla myndi leiða til hrikalegrar 12 metra hækkunar sjávarborðs,“ segir í skýrslunni. Jafnvel aðeins 20 cm hækkun sjávarmáls fyrir árið 2050 muni leiða til flóðatjóns upp á að minnsta kosti billjónar Bandaríkjadala á ári fyrir 136 stærstu strandborgir heims, og hafa gríðarleg áhrif á líf og lífsviðurværi fólks.

Vísindamennirnir lögðu þó áherslu á að hvert brot af gráðu

hnattrænnar hlýnunar, sem komið er í veg fyrir með loftslagsaðgerðum, skipti enn máli, því það hægi á hækkun sjávarmáls og gefi meira svigrúm til undirbúnings og aðgerða. Hækkun sjávarborðs upp á að minnsta kosti 1-2 metra virðist þó óhjákvæmileg, sögðu vísindamennirnir.

„Við erum farin að sjá nokkrar af verstu hugsanlegu sviðsmyndunum verða að veruleika, næstum fyrir augum okkar. Við núverandi hlýnun upp á 1,2 °C er hækkun sjávarborðs að aukast á hraða sem verður nánast óviðráðanlegur fyrir lok þessarar aldar, haldi þetta áfram, og sem er innan líftíma unga fólksins okkar,“ sagði Chris Stokes, prófessor við Durham-háskóla og aðalhöfundur rannsóknarinnar, í viðtali við Guardian í kjölfar birtingar skýrslunnar.

Jafnvel þótt mannkynið geti náð aftur hitastigi jarðarinnar fyrir iðnbyltingu, með því að fjarlægja CO2 úr andrúmsloftinu, þá mun það samt taka hundruð til þúsundir ára fyrir ísbreiðurnar að jafna sig, sögðu vísindamennirnir. Það þýði að land sem tapast vegna hækkandi sjávarmáls muni haldast þannig í langan tíma, mögulega þar til jörðin gengur í gegnum næstu ísöld.

Sjóvarnir á Íslandi

Sjóvarnir eru varnir gegn sjávarflóðum og landbroti af völdum ágangs sjávar.

Byggð svæði og svæði þar sem til staðar eru dýrmæt mannvirki eða menningarminjar skulu að jafnaði njóta forgangs við gerð sjóvarna. Áætlun um sjóvarnir er gerð samkvæmt lögum um samgönguáætlun og tilgreind í siglingamálaáætlunarkafla hennar. Við gerð áætlana um sjóvarnir hefur Vegagerðin samvinnu og samráð við hlutaðeigandi sveitarstjórn, landeigendur og aðra aðila sem að málinu koma.

Vegagerðin er lögbundinn umsagnaraðili á lágmarksland- og gólfhæð á lágsvæðum við strendur þar sem hættu er á sjávarflóðum. Því leita Skipulagsstofnun og sveitafélög til Vegagerðarinnar þegar kemur að skipulagsmálum á lágsvæðum við strendur. Við mat á lágmarksland- og gólfhæð er fyrst ákvörðuð flóðhæð með 100 ára endurkomutíma miðað við núverandi afstöðu lands og sjávar. Síðan er tekið tillit til hækkandi sjávarstöðu sem er byggð á niðurstöðum íslensku vísindanefndarinnar um áhrif loftlagsbreytingar á Ísland. Sú vinna byggir á grunni IPCC alþjóðanefndar

Sameinuðu þjóðanna. Fyrir hverja fyrirsögn gefur Vegagerðin út töflu með lágmarksland- og gólfhæð miðað við landhæðabreytingar og sjávarstöðuhækkana til næstu 100 ára.

Samkvæmt samgönguáætlun er gert ráð fyrir áframhaldandi vinnu að sjóvörnum. Unnið er í samvinnu við sveitarfélög eða landeigendur sem greiða a.m.k. 1/8 hluta kostnaðar. Við útdeilingu fjármagns er notað forgangsroðunarlíkan sem tekur tillit til sjávarrofs og verðmæta lands sem hverfur. Gert er ráð fyrir að framkvæmdaþörf í sjóvörnum aukist vegna hækkandi sjávarstöðu sem orsakast af hnattrænni hlýnun og jarðskorpuhreyfingum. Þá er töluvert um að sjóvarnir séu orðnar gamlar og þörf sé á endurbýggingu og styrkingu.

Ríkissjóður greiðir allt að 7/8 hlutum kostnaðar við undirbúning og framkvæmdir við sjóvarnir. Landeigendur og sveitarfélög, sem hag hafa af varnaraðgerðum á landi sínu, greiða minnst 1/8 hluta og skiptist kostnaður á milli landeigenda að tiltölu við stærð þess lands og strandlengju sem verja. (Stjórnarráðið/Vegagerðin)

Mynd / sá

Hjarta heimilisins

Við hönnum innréttingar að þínum þörfum

Sumaropnun:
Mán. — Föst. 10—17
Laugardaga LOKAÐ

Fríform ehf.
Askalind 3,
201 Kópavogur.
562—1500
Friform.is.

Hvað vitum við um neyslu gjörunninnna matvæla á Íslandi?

Á síðustu áratugum hafa gjörunninn matvæli (e. ultra-processed foods) fengið aukna athygli.

Steina Gunnarsdóttir.

Faraldsfræðilegar rannsóknir hafa sýnt fram á tengsl milli mikillar neyslu gjörunninnna matvæla og langvinna sjúkdóma líkt og hjarta- og æðasjúkdóma sem og sykursýki tvö. Þá hafa rannsóknir á matarumhverfinu leitt í ljós að sýnileiki þessara matvæla sé sífellt að aukast, á kostnað lítið unninna og óunninna matvæla. Gagnrýnt hefur verið hversu hagnaðardrífni matvælaframleiðsla hefur orðið á síðustu áratugum með minni áherslu á gæði og næringu, en meiri áherslu á magnframleiðslu matvara, oft úr ódýrum hráefnum.

Hvað eru gjörunninn matvæli?

Flokkun matvæla út frá vinnslustigi hefur verið lýst sem tilraun til þess að skoða fjölmörg samverkandi áhrif. Þar má nefna næringarefni (til dæmis prótein, kolvetni, fitu, vítamín og steinefni), vinnsluáðferðir, aukefni, óæskileg efni (til dæmis örplast og notkun á áburði), og hagnaðardrífna fjöldaframleiðslu. Í rannsóknum er algengast að notast sé við NOVA flokkunarkerfið, sem skiptir matvælum í fjóra flokka þar sem gjörunninn matvæli mynda fjórða flokkinn. Samkvæmt því eru gjörunninn matvæli vorur sem hafa undirgengist fjölmarga vinnsluferla (t.d. þrýstímótun, mólun, mótun og hentar olíu) og mörgum mismunandi efnum ráðað saman þannig að innihaldslýsingarnar verða langar, meðal annars vegna fjölmargra aukefna. Íblöndunarefnum er bætt við til að gera vöruna girnilegri, bragðbetri og til að lengja líftíma hennar. Sem

dæmi um slík aukefni má nefna litarefni, bragðefni og sætuefni. Annað sem einkennir þessar vorur er að þær eru oft og tíðum orkubéttar og næringarsnauðar, það er að segja þær innihalda oft viðbættan sykur, fitan er oft af lakari gæðum og saltmagn er oft mikið ásamt því að vörurnar innihalda takmarkað magn af næringarefnum, vítamínunum, steinefnum og öðrum hollefnum. Undir þennan flokk falla meðal annars sykraðir gosdrykkir, pökkuð brauð, kjúklinganaggar, morgunkorn, sælgæti og fæðubótarefni, ásamt mjólkurvörum með bragðefnum og/eða litarefnum.

Skilgreining NOVA flokkunarkerfisins hefur vissulega verið gagnrýnd fyrir skilgreininguna á gjörunnum matvælum. Undir skilgreininguna falla afar ólíkar vorur og fellur stór hluti vara í matvöruverslunum í þennan flokk. Þar er bæði átt við vorur sem geta innihaldið næringarrik hráefni sem hafa verið tengd jákvæðum áhrifum á heilsu í öðrum rannsóknum líkt og trefjarik heilkornabrauð en einnig næringarsnauðar vorur svo sem sykraðir gosdrykkir þar sem mikil neysla tengist sterkt auknum líkum á langvinnnum sjúkdómum. Önnur gagnrýni hefur beinst að því að enginn greinarmunur er gerður á aukefnum. Aukefni eru margvísleg efni sem bætt er í matvæli, t.d. til að auka geymsluþol, bragð og lit. Dæmi eru C-vítamín (E-300) sem andoxunarefni, ýruefni líkt og xantangúmmi (E-415) og bragðefni eins og asólitarefni (E-122) sem ber þó varúðarmerkingu vegna mögulegra áhrifa á ofvirkni hjá börnum.

Að þessu sögðu má sjá að NOVA skilgreiningin er afar breið og hentar því mögulega ekki vel til þess að meta gæði einstakra matvæla. Á hinn bóginn getur slík skipting sem hluti af fræðilegri vinnu, veitt afar áhugaverða innsýn þegar mataræði er skoðað í heild sinni eða þegar mataræði hópa er skoðað.

Neysla gjörunninnna matvæla á Íslandi

Til að kortleggja neyslu gjörunninnna matvæla á Íslandi notum við gögn úr Landskönnun á mataræði Íslendinga, sem náði til 822 einstaklinga á aldrinum 18-80 ára. Fyrstu niðurstöður sýna að tæplega helmingur orkuinntökunnar kemur úr gjörunnum matvælum. Til samanburðar má nefna að neysla á gjörunnum matvælum er afar ólík á milli landa, allt frá 18%

” Aukefni eru margvísleg efni sem bætt er í matvæli, t.d. til að auka geymsluþol, bragð og lit.

orkuinntökunnar á Ítalíu upp í tæplega 60% í Bandaríkjunum.

Dreifing er þó mikil í gögnunum úr landskönnun. Þátttakendurnir sem neyta mest af gjörunnum mat eru að fá um 64% af hitaeyningunum úr gjörunnum mat í samanburði við 25% hjá þeim sem neyta minnst. Á súluritinu sést orkuinntaka eftir að þátttakendum hefur verið skipt í fjóra hópa eftir hlutfalli orkuinntöku frá gjörunnum matvælum. En á myndinni má sjá að talsverður munur er á orkuinntöku hópsins sem borðar mest af gjörunnum matvælum í samanburði við þá sem borða minnst af þessum matvælum.

Sá hópur sem fylgir síst ráðleggingum um mataræði í landskönnun, t.d. þegar kemur að neyslu ávaxta og grænmetis, hneta og fræja, heilkorna og sjávarafurða, er hópurinn sem neytir mest af gjörunnum matvælum. Hins vegar borðar þessir hópur einnig minna af rauðu kjöti og fylgir því frekar ráðleggingum um mataræði þegar kemur að rauðu kjöti, sem samsvarar tveimur máltíðum á viku auk álegs. Þessi hópur er því með lægra kolefnisfótspor en þeir hópar

sem borða minna af gjörunnum matvælum.

Samkvæmt niðurstöðum doktorsverkefnis Ragnhildar Guðmannsdóttur, sem skoðaði kolefnisfótspor mataræðis Íslendinga með gögnum úr landskönnun, má rekja um 61% af heildar kolefnissporinu til kjöts og mjólkurvara. Niðurstöðurnar sýndu jafnframt að þeir sem fylgja nýjustu ráðleggingum um mataræði frá embætti landlæknis um neyslu rauðs kjöts og mjólkurvara eru með um

40% lægra kolefnisspor en þeir sem gera það ekki. Þarna er sóknarfæri. Ef fleiri fylgdu þessum ráðleggingum og neyttu fæðutegunda úr öllum fæðuflokkum gæti kolefnisfótspor mataræðis Íslendinga minnkað umtalsvert.

Breyting á neysluvenjum er þannig ein leið til að bæta heilsu og draga úr umhverfisáhrifum mataræðis. En ef við viljum bæta fæðukerfið í heild sinni er einnig mikilvægt, samhliða breytingu á neysluvenjum, að horfa til framþróunar í framleiðsluþáttum – með aukinni nýtingu, minni soun og nýsköpun í ferlum sem eru þungamiðjur umhverfisáhrifa.

Umkringd gjörunnum matvælum – hvað er til ráða?

Gjörunninn matvæli eru mjög áberandi í samfélaginu. Þau eru að finna í öllum matvörubúðum og sjoppum, og eru mikið auglýst, oft með áreitnum auglýsingum. Þetta eru matvörur sem eru oft afar bragðgóðar, auðvelt er að grípa í og krefjast takmarkaðrar fyrirhafnar sem getur hentað í hröðu nútímasamfélagi. Rannsóknir benda þó til þess að næringarinnihaldi þeirra sé oft ábótavant, þær séu

borðaðar hraðar og oft í meira magni en ferskvörur ásamt því að þær frásogast oft hratt úr meltingarvegi. Rannsóknir á því hvaða þættir það eru í gjörunnum matvælum sem eru að sýna þessi skýru tengsl við langvinna sjúkdóma og snemmbæran dauða í faraldsfræðilegum rannsóknum eru komnar skammt á veg.

Enn eru ekki vísbendingar um að neysla gjörunninnna matvæla, í hóflegu magni, sé áhyggjuefni. Sjónum er öllu fremur beint að hópnum sem er með mestu neysluna. Sá hópur er oft og tíðum að fá yfir helming orkunnar úr gjörunnum mat. Hvort sem einstaklingur tilheyrir hópnum sem borðar gjörunninn matvæli í takmörkuðu eða miklu magni, er alltaf gagnlegt að horfa frekar til þess að bæta við næringarrikum fæðutegundum, eins og ávöxtum, grænmeti, heilkornum, hnetum og fræjum, baunum, ásamt feitum og mögum fisk sem rannsóknir hafa sýnt að geta verið verndandi fyrir langvinna sjúkdóma.

Lokaorð

Gjörunninn matvæli eru stór hluti af íslensku mataræði. Mataræði sem samræmist ráðleggingum um mataræði frá embætti landlæknis leiðir til bætts næringarástands og minna kolefnisfótspors. Slíkt mataræði byggir á fjölbreyttri og litríki fæðu svo sem alls kyns grænmeti, ávöxtum, heilkornum, baunum, hnetum, fiski og mjólk ásamt hóflegri neyslu af rauðu kjöti. Þótt ekki þurfi að útiloka öll gjörunninn matvæli, skiptir magnið máli. Sömuleiðis skiptir máli að huga að því hverju megi bæta við mataræðið af ferskum minna unnum vörum. Að lokum er mikilvægt að muna að matur er ekki bara orka og næringarefni, heldur er mikilvægt að gefa sér tíma, njóta máltíða og þegar kostur er deila þeim með öðrum.

Höfundur er doktorsnemi í heilbrigðisvísindum við matvæla- og næringarfræðideild

FLOTVINNUGALLAR

Verð frá **39.900 kr.**

Þægilegir og vandaðir fyrir t.d.:

- Bústörfin
- Hvalaskoðun
- Dorgveiði
- Sjóveiði
- Vélsleða
- Útivist
- Útivist o.fl.

Gerðu góð kaup!

VEIÐIHORNIÐ

Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

2017-2024 Framúrskarandi fyrirtæki 2010-2024 TRAUST FJÓLSKYLDUFYRIRTÆKI FRÁ 1998

Matvælastofnun í samstarfi við **Bændasamtökin** bjóða upp á kynningar- og umræðufund sem haldinn verður á **Teams**.

Tilgangur fundarins er að **efla samtal milli Matvælastofnunar og bænda** til að **varpa betra ljósi á störf og hlutverk** stofnunarinnar sem eftirlitsaðili með matvælaöryggi og dýraheilsu- og velferð, hlutverk bænda og hlutverk Bændasamtakanna. Jafnframt verður **nýtt áhersluverkefni Matvælastofnunar 2025** kynnt.

EFLUM SAMSTARFIÐ

Sauðfjárnabændur
föstudaginn 6.júní klukkan 13 - 15

Dagskrá og hlekkir á fundina má finna á heimasíðu Matvælastofnunar **www.mast.is** og á heimasíðu Bændasamtakanna **www.bondi.is**

BÆNDASAMTÖK ÍSLANDS

MAST

Active **JOINTS** virkar vel fyrir liði, bein og bandvef. Flýtir endurheimt.

Ég er ekki lengur með óþægindi í liðum og orkan hefur aukist

Friðrik Benediktsson, langhlaupari

„Ég fann fyrir þreytu í hnjó og óþægindi í liðum eftir langhlaup og fór að skoða fæðubótarefni og rakst á Active JOINTS. Það liðu ekki nema tvær til þrjár vikur og þá tók ég eftir því að ég var ekki lengur með þessi óþægindi í liðunum og orkan hafði aukist til muna. Ég hef látið marga aðra hlaupara vita af virkni þessarar vöru og get því mælt 100% með Active JOINTS. Það er einnig virkilega ánægjulegt að þetta er íslensk vara, unnin úr hágæða náttúrulegum hráefnum.“

Ég fann fljótlega mikinn mun í hnjónum með Active **JOINTS**

Hartmann K. Guðmundsson, hjólagarður

„Ég var búinn að taka annað fæðubótarefni í nokkur ár vegna óþæginda í slitnum hnjó. Ég var samt alltaf með einhver óþægindi, sérstaklega í öðru hnjó þegar ég var undir miklu líkamlegu álagi. Ég skipti yfir í Active JOINTS og fljótlega fann ég mikinn mun. Ég er samt búinn að vera undir miklu líkamlegu álagi og hef keppt meira í hjólríðum en nokkru sinni áður.“

Ég vil að fólk viti af þessu fæðubótarefni

Margrét Ágústsdóttir, þríbrautarkappi

„Ég er búin að stunda þríbraut í mörg ár en því fylgir mikið álag á líkamann. Eftir miklar líkamlegar æfingar í gegnum árin þurfti ég að finna eitthvað sem héldi liðamótunum góðum. Ég var búin að prófa ýmislegt þegar ég rambaði á Active JOINTS frá Eylíf, síðan þá hef ég ekki fundið fyrir neinu í liðunum. Active JOINTS virkar svona vel fyrir mig.“

Hrein íslensk gæðahráefni, framleitt á Grenivík

EYLÍF

www.eylif.is

Active **JOINTS** inniheldur fjögur hrein íslensk hráefni:

- Astaxanthin (smápörunga) eitt öflugasta andoxunarefni sem þekkt er
- Náttúrulegt kalk frá kalkpörungum með um 74 stein- og snefilefnum
- Kísil frá GeoSilica fyrir myndun og viðhaldi bandvefs og virkar vel fyrir brjóskmyndun
- Birkilauf handtínd úr íslenskri náttúru
- Til að styrkja blönduna inniheldur Active **JOINTS** D3 vítamín sem stuðlar að viðhaldi eðlilegra beina og viðhaldi eðlilegrar vöðvastarfssemi og C vítamín sem stuðlar að eðlilegri myndun kollagens fyrir eðlilega starfssemi beina, brjósk og æðastarfsemi

Active **JOINTS** frá Eylíf fæst í öllum apótekum, Hagkaup, Nettó, Heilsuhúsinu, Fjarðarkaupum og Krónunni. Allar nánari upplýsingar eru á eylif.is.

Borgarfjörður:

Ódýrasta trygging fæðuöryggis að efla afkomu bænda

- Þjóðin verði sjálfbær um kornrækt

Steinunn Ásmundsdóttir

steinunn@bondi.is

Bóndi í Borgarfirði segir vel hægt að rækta korn á Íslandi og nota miklu meira af því til manneldis en nú er gert.

„Hvaða máli skiptir innlent korn fyrir neytendur? Skiptir máli hvort korn sem við neytum á Íslandi sé innlent?“ spurði Eiríkur Blöndal, bóndi á Jaðri í Bæjarsveit í Borgarfirði, í erindi sínu á málþingi Mátis, Neytendur framtíðar, 13. maí sl. Fjölskyldan á Jaðri ræktar bygg og hafra, stundum rúg og svolítið af nepju. Þau eru einnig með sauðfé og bjóða upp á ferskt lambakjöt allt árið undir vörumerkinu Brákarey.

„Við höfum ræktað korn á Íslandi frá landnámi, við ræktum mest af bygg og en við ræktum líka hafra, rúg, hveiti og eitthvað smávegis af öðrum tegundum. Mest af korninu okkar fer í dýrafóður, aðallega fyrir nautgripi, svín og sauðfé, en sumir bændur hafa líka náð ágætum tókum á að framleiða matarkorn. Auk þess korns sem er neytt sem bygggrjón eða grautur, eða sem hráefni í brauð, er svolítið af korni í bjór- og viskígerð,“ útskýrði Eiríkur.

Hann sagði íslenskt korn ræktað og þurrkað við góð skilyrði. Unnt væri að nota miklu meira af því til manneldis ef rétt yrði á málum haldið.

Neytendur velji íslenskar landbúnaðarvörur

„Þessa dagana er mörgum tíðrætt um fæðuöryggi og ekki að ástæðulausu. Fæðuöryggi þýðir að við séum sem mest sjálfbær um þá fæðu sem við neytum. Fæðuöryggi felur í sér að

Eiríkur Blöndal, bóndi á Jaðri í Bæjarsveit í Borgarfirði. Hann sagði rannsóknir Lbhl og Mátis hafa skipt sköpum fyrir þá kornrækt sem við þekkjum nú á Íslandi en betur mætti ef duga skyldi.

Mynd / Mátis-Anton Brink

við séum ekki eins háð öðrum um mat. Það þýðir einnig að aðrir þurfi ekki að svelta þó að við kaupum mat á heimsmarkaði. Því Íslendingar eru vissulega mjög ríkir og geta keypt sér ýmislegt, og þar með talið mat, þ.e.a.s. ef hann fæst í heiminum. En aukaverkunin er sú að þá er einhver annar sem sveltur, því það vantar einfaldlega meiri mat í heiminn.

Þá er spurningin hvernig neytendur geti haft áhrif á íslenska kornrækt, ef þeir á annað borð kæra sig um það, og haft þannig áhrif á fæðuöryggið,“ sagði Eiríkur og svaraði jafnharðan með því að það gætu neytendur gert með því að velja landbúnaðarvörur sem framleiddar væru á Íslandi. Eða að minnsta kosti frá löndum þar sem velferð dýra og manna væri í hávegum höfð.

„Svo er annað, sem ég tel mjög mikilvægt, en það er að fólk á að spyrja í mótuneytum vinnustaðanna hvaðan maturinn sé. Og bera það síðan saman við hvaðan ykkur finnst

” Bændur, sem ættu að vera að yrkja jörðina og sá korni, verða uppteknir af því að verjast innrás þessara nýju aðila.

að maturinn ætti að vera. Neytendur geta líka ýtt á ráðandi aðila í þjóðfélaginu. Stjórnvöld stjórna því hvaða kjör landbúnaðurinn býr við. Ég er ekki bara að tala um landbúnaðarráðherrann, eða atvinnuvegaráðherrann, heldur líka sveitarstjórnirnar og borgarstjórnina. Þau eru líka stjórnvöld og geta haft veruleg áhrif með sínum gjörðum og verkum. Því að öruggur matur

Kornrækt fer vaxandi á Íslandi en þarfnast betri stuðnings og áherslu á ræktun til manneldis út frá fæðuöryggissjónarmiðum.

Mynd / Bbl.

kemur úr heilbrigðum samfélögum. Í heilbrigðum samfélögum býr fólk af ýmsum toga sem deilir kjörum og hefur til dæmis skóla og menningu. Ræktun er menning og við þurfum að umgangast hana sem slíka,“ sagði Eiríkur jafnframt.

Uppteknir við að verjast innrás

Hann sagði mönnum verða tíðrætt um orkuskort á Íslandi og meiri áhugi væri á þeirri umræðu en um matarskort. „En hvort ætli sé meiri orkuskortur eða matarskortur á Íslandi?“ spurði hann enn.

„Ég veit að minnsta kosti að við framleiðum margfalda þá orku sem heimili og minni fyrirtæki nota, kannski tíu til fimmtán sinnum meiri en við þurfum til heimila og lítilla fyrirtækja. Á sama tíma framleiðum við langt innan við helming þeirra landbúnaðarafurða sem við notum. Við og búféð okkar.

Í mínu samfélagi hafa stjórnvöld stutt við brjálæðislegar vindmyllur á heiðum, óuppfundnar eldsneytisverksmiðjur á höfnunum og æðisgenginn rafmagnskapal þar á milli. Þetta eru áform sem þrengja mjög að samfélagi sem snýst um landbúnað, ferðaþjónustu og hlunnindanýtingu. Samfélagið lamast vegna ásóknar og bændur, sem ættu að vera að yrkja jörðina og sá korni, verða uppteknir af því að verjast innrás þessara nýju aðila. Við berjumst við vindmyllur.

Svo er líka ásókn í jarðnæði til þess að binda kolefni með skógrækt.

Og Íslendingar, þrátt fyrir að vera margfaldir heimsmeistarar í orkuskiptum, vilja svo gjarnan taka á sig syndir heimsins í þessum málum líka. Það eru aðilar sem kaupa jarðir til kolefnisbindingar og keppa við unga bændur. Þeir eru með fjármagn sem er kannski tuttugu sinnum ódýrara heldur en fjármagnið sem ungum bændum býðst. Þessi þróun eflir ekki fæðuöryggi eða kornrækt,“ sagði Eiríkur enn fremur.

Stjórnvöld setji kornrækt á oddinn

Hann kvað eigin framtíðarsýn fyrir kornrækt og korn fyrir íslenska neytendur þá að þjóðin gæti orðið sjálfbær um framleiðslu korns í föður og matkorns. Sú vegferð gæti byrjað með því að stjórnvöld, ríki og sveitarfélög settu málið í forgang og settu sér sömuleiðis innkaupastefnu fyrir sín mótuneyti.

„Rannsóknir Landbúnaðarháskólans og Mátis hafa skipt sköpum fyrir þá kornrækt sem við þekkjum nú á Íslandi en þarna þarf samt að bæta verulega í. Stórauka þarf áherslu á málaflokkinn kornrækt, reisa jarðræktarmiðstöðina á Hvanneyri, og Mátis þarf að hafa bolmagn til að greina hvers konar möguleika korns til matar og aukaafurða. Stjórnvöld ættu þar að auki að tryggja afkomu bænda almennt. Það er ódýrasta trygging fæðuöryggis,“ sagði Eiríkur að endingu.

/sá

Loft í loft

- Fyrir rými af öllum stærðum og gerðum
- Kyndir á veturnar og kælir á sumrin
- Minni hávaði og meiri orkusparnaður
- Möguleiki á endurgreiðslu frá Orkustofnun

Loft í vatn

- Margar stærðir og gerðir af neytluvatnstönkum í boði
- Umhverfisvænn kælimiðill
- Einfalt í uppsetningu
- Allt að 60% lækkun á rafmagnsreikningi

Midea er einn stærsti framleiðandi heims á varmadælum og eru þær sérstaklega framleiddar fyrir norðlægar slóðir

Kælitækni
kaelitaekni.is

Ég er góð
með mjólk

m

Rannsóknir:

Áhrif ryks frá Íslandi á loftslag heimskautasvæða

- Íslenskir rykstormar meðal þeirra öflugustu á jörðinni

Steinunn Ásmundsdóttir
steinunn@bondi.is

Öflugir íslenskir rykstormar eru á meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni og styrkur örefna í þeim þúsund sinnum yfir ráðlögðum heilsumörkum.

Pavla Dagsson-Waldhauserova, lektor hjá Landbúnaðarháskóla Íslands, hefur í samstarfi við Rykís, rykrannsóknafélag Íslands, rannsakað hver áhrif ryks frá Íslandi eru á loftslag heimskautasvæða. Hún hóf rykrannsóknir um 2010.

„Rannsóknin miðaði að því að skýra áhrif ryks á loftgæði á Íslandi, hve langt rykið berst frá landinu, áhrif ryksins á eðliseiginleika lofthjúpsins sem og áhrif þess á jökla, snjó og hafsvæði,“ útskýrir Pavla.

Að auki fóru fram mælingar á Suðurskautslandinu til samanburðar. Ryk frá Sahara sem barst til Íslands var einnig haft til samanburðar.

Rannsóknin var styrkt af Rannís og unnin á árabílinu 2020 til 2022.

Risavaxin rykupspretta

Uppsprettur ryks frá heimskautasvæðum (e. High Latitude Dust, HLD) þekja meira en 500.000 km² og leggja til 5% af rykmagni jarðar. Um 40% af því er frá Íslandi.

Pavla segir stærstu sandauðnir norðurslóða vera á Íslandi, um 40.000 km² og séu þær stærstu uppsprettur í Evrópu og á heimskautasvæðum (HLD), með um 30-40 milljónir tonna af rykbornum efnunum á ári. Rykstormar séu mjög tíðir (>135/ári) og rykið geti borist þúsundir kílómetra. Svífryksstyrkur örefna (<10 µm) fari iðulega yfir 1.000 µg/m³.

„Íslenskt ryk er annars eðlis en dæmigert meginlandsryk er varðar lit, stærð, lögun og efnasamsetningu, sem breytir áhrifum á loftslag, heimskautasvæði, heilsufar o.fl.“ segir Pavla jafnframt.

Rykstormar á Íslandi eru mjög tíðir og getur íslenska rykið borist þúsundir kílómetra, til Evrópu og norðurslóða. Einnig gætir ryks úr Sahara-eyðimörkinni á Íslandi að minnsta kosti tvisvar á ári. Þetta er meðal byltingarkenndra niðurstaða stórrar rykrannsóknar hérlandis. Mynd / Aðsend

Meðal mestu rykstorma jarðar

Rannsóknin staðfestir að sögn Pövl, að öflugir íslenskir „rykstormar“ eru á meðal þeirra mestu sem mælast á jörðinni, með styrk örefna (e. particulate matter, PM) > 50.000 µgm⁻³, sem er þúsund sinnum yfir ráðlögðum heilsumörkum. Miklir rykstormar á Suðurskautslandinu eru einnig algengir yfir sumartímann, þar sem rykmengun nær > 300 µgm⁻³. Sýnum af ryki frá Íslandi var safnað á Svalbarða en þangað hefur það borist um 2.000 kílómetra veg.

„Ljósseiginleikum íslensks ryks svipar til svartra kolefnis-rykagna (black carbon), sem gleypa sólarljós og hitna, með mjög litlu endurvarpi (e. spectral reflectance – SR) þegar

rykið fellur á snjó eða ís og SR gildi um 0,03 í andrúmsloftinu. Ryk frá Íslandi dregur í sig geisla á nær-innrauða sviðinu, gagnstætt ryki frá öðrum uppblásturssvæðum. Rykið inniheldur mikið af járn og er fremur auðleysanlegt, sem kann að hafa jákvæð áhrif á vistkerfi hafsvæða. Rykið er afar öflugt við myndun ískristalla, þ.e. skýja (e. ice-nucleation) sem hefur áhrif á byggingu skýjahulu og endurvarp ljóss frá þeim,“ segir hún enn fremur.

Líkan til að spá fyrir um rykstorma á Íslandi var þróað á verkefnatímanum og er aðgengilegt á netinu (<https://dustforecast.lbhi.is/desktop.html>). Líkanið sýnir >60 rykatburði sem flytja ryk frá Íslandi til Færeyja, Bretlandseyja,

Pavla Dagsson-Waldhauserova, loftgæða- og ryksérfræðingur. Mynd / Aðsend

Skandinavíu og Vestur-Evrópu ár hvert.

Pavla segist stolt af því að verkefnið hafi gert kleift að birta byltingarkenndar niðurstöður í rannsóknunum á náttúrulegri loftmengun, kynna ný loftslagsviðbrögð, veita Íslendingum svæðisbundnar rykspár til að vernda heilsu þeirra og öryggi og koma Íslandi í alþjóðlegt ryk-samhengi. „Þar að auki lögðum við fram sönnunargögn um að íslenskt ryk ferðast >3.000 km til Evrópu og Norðurslóða, sem og að Sahara-ryk berst til Íslands að minnsta kosti tvisvar á ári,“ segir hún.

Gríðarlegt ryk frá lónstæðum

Aðspurð um rannsóknir á ryki frá t.d. uppistöðulónun segir Pavla að ein af rykugustu eyðimörkum Íslands sé Dyngjusandur á Norðausturlandi, sem hafi verið fylgst með í yfir fimm ár.

„Hálslón er önnur mikil rykupspretta á þessu svæði og við höfum séð marga rykstorma þaðan, bæði á staðnum og á gervitunglamyndum. Land og skógur hefur fengið viðbótarathuganir sem sýna mikla rykútfellingu og óheilbrigðar aðstæður. Það kemur á óvart að Ísland krefjist ekki mælinga á lofthjúpnunum, sem miða að stærð agna sem berast í lungu manna, fyrir umhverfismat þegar nýjar stíflur eru byggðar, sérstaklega nálægt stærri byggðum. Rykstormar bera hins

vegar finar agnir hundruð kílómetra frá upptökum sínum,“ segir Pavla að endingu.

Alþjóðlegar rykrannsóknir

Ísland er virkur aðili í rannsóknunum á ryki á alþjóðlegum vettvangi í fjölmörgum rannsóknaklösum.

Rykís, Rykrannsóknafélag Íslands (e. Icelandic Aerosol and Dust Association), er rannsóknarverkefni um svífryk og ryk á Íslandi. Félagið var stofnað árið 2016 og sameinar stofnanir og áhugafólk sem vilja skilja og draga úr áhrifum svífryks, með sérstakri áherslu á einstakt eldfjallaryk Íslands. Markmiðið er að varpa ljósi á flóknu samskiptin milli jarðar og andrúmsloftsins og sýna áhrifin á loftslag, heilsu og umhverfi. Pavla er meðal stofnenda Rykís.

Þátttakendum í Rykís hefur fjölgað mjög og félagið varð aðili að Evrópusamtökunum árið 2022. Þá vann Rykís náð með viðvörunar- og matskerfi Alþjóðaveðurfræðistofnunarinnar um sand- og rykstorma (WMO SDS WAS). Rykís er einnig samstarfsaðili NORDDUST, norræns tengslanets sérfræðinga á sviði ryks frá norðlægum svæðum og áhrifa þess á loftslag. Rykís hefur gefið út ríflega tug vísindagreina, þ.a.m. í áhrifamiklum vísindatímaritum eins og Science Advances og Nature Scientific Reports. Vefur Rykís er ice-dust.com. /sá

Heyvinnuvélar fyrir kröfuharða

Reykjavík, Selfossi og Akureyri Thor.is S 568-1500

VIÐ ERUM — ÖLL — ÚR SÖMU SVEIT

Ísland er auðvitað „stórasta land í heimi“, en í veraldlegu samhengi erum við öll sem hér búum í sömu sveit sett.

Hvort sem fólk býr í Vesturbænum eða austur á fjörðum þá liggja hagsmunir okkar saman í sveitinni.

Ræktum landbúnaðinn okkar.

Böðmóðsstaðir:

Tuttugu prósent framleiðsluaukning á ári

– Sonurinn tekur við garðyrkjustöðinni og hyggur á enn frekari aukningu

Á Böðmóðsstöðum 4 í Bláskógabyggð er ein mesta kálframleiðsla landsins. Þar búa þau Auðunn Árnason og Maria Wang – og sonurinn Gabriel hefur komið af krafti inn í starfsemina síðustu fimm árin og hyggst á næstu misserum taka reksturinn alveg yfir.

Þegar blaðamaður settist niður með þeim feðgum einn blíðviðrisdaginn í maí, þá höfðu þeir á orði að líklega hafi einungis tvisvar á síðasta sumri viðrað til kaffidrykkju á veröndinni.

Um 50 tonna blómkálsuppskera

Við lentum einstaklega illa í slæma veðrinu í júní. Mikið af dúk eyðilagðist og talsvert af plöntum. Við sóttum um bætur til atvinnuvegaráðuneytisins, en höfum fengið synjun um bætur þrátt fyrir gríðarlegt tjón. Ég held að mér sé óhætt að fullyrða að við lentum einna verst í þessu óveðri og tjónið mikið – og því skýtur það skökku við að hafa fengið þetta svar frá ráðuneytinu,” segir Auðunn.

„Við settum niður undir einn dúk núna um helgina, sem eru um 24 þúsund blómkálsplöntur,” segir Gabriel. „Það er um einn sjötti af því blómkáli sem við munum rækta, en við vonumst eftir að heildaruppskerumagn verði um 50 tonn.

Á aðalræktunarsvæði okkar erum við með um átta hektara lands og svo aðeins á öðrum stöðum líka á landinu okkar. Stykkinn þarf að hvíla því ekki er hægt að rækta í þeim aftur og aftur – jarðvegurinn verður rýrari og hætta á ýmsum vandamálum í ræktun.

Einn dúkur er um 250 metra langur en til að fullnýta stykkið sem við ræktum í þurfum við að bæta við um 80 metrum á hvern dúk. Aðaltilgangurinn er að halda stöðugum aðstæðum undir dúkunum á fyrstu vikunum eftir að plantað hefur verið út úr forræktuninni.“

Um 20 prósent aukning á ári

Þeir feðgar telja að mest sé ræktað á þeirra stöð af blómkáli á landsvísi og reyndar kínakáli líka en Auðunn var einn af upphafsmönnum í ræktun þess hér á Íslandi. „Ætli við séum ekki með

helming af öllu því blómkáli sem er í boði hjá Sölufélagi garðyrkjumanna,” segir Auðunn.

„Öll okkar framleiðsla selst í gegnum Sölufélag garðyrkjumanna undir nafninu Öndvegi og höfum við verið mjög ánægð með samstarf okkar við Sölufélagið.“

Gabriel segir að blómkálið sé mjög eftirsótt grænmeti á Íslandi. Við byrjuðum að auka við okkur almennt í útiræktuninni aftur fyrir svona fimm árum – og aukningin hefur verið mest í blómkálinu,” segir hann.

„Áður vorum við mjög stór í útiræktun, en hún minnkaði jafnt og þétt af ýmsum ástæðum og gekk hreinlega illa um tíma að selja vegna offramleiðslu,” bætir Auðunn við. „En með innkomu Gabriels fyrir um fimm árum höfum við verið í stöðugri sókn með um 20 prósent aukningu á ári.“

Blómkálið viðkvæm markaðsvara

„Það er auðvitað alltaf ákveðin stærðarhagkvæmni sem er hvetjandi,” segir Gabriel. „Svo hefur neysla á grænmeti bara aukist – og við höfum fundið það sérstaklega í blómkálinu. Fyrir tveimur árum skapaðist reyndar sérstakt ástand þegar ekki tókst að koma allri framleiðslunni á markað, sem við höldum að hafi bara verið vegna offramleiðslu. En blómkálið er reyndar óvenju viðkvæmt og minna hægt að stýra því með geymslu hvenær það fer í búðir miðað við margt annað grænmeti. Raunar er geymslutíminn bara tvær vikur, það skemmist bara eftir það. Við stillum ræktuninni upp mjög taktískt á því og erum með þetta í nokkrum stigum í forræktuninni – eftir því hvenær við viljum fá það á markað,” segir Gabriel enn fremur.

Aðallega hefur fjölskyldan sjálf borið hitann og þungann af störfum í kringum ræktunina á Böðmóðsstöðum. Þau þrjú sjá að mestu um hana en fá svo auka starfskraft í útplöntun og uppskeru. Það er í mörg horn að líta þar sem þau eru öflug í sumarblómarræktun og laukblómum líka, samhliða matjurtunum. Blómin eru seld í gegnum grænan markað undir nafninu Öndvegis Blóm.

Gabriel Auðunsson ætlar að taka við garðyrkjustöð foreldra sinna á næstu misserum og ætlar sér stóra hluti. Myndir / smh

Auk þess eru þau með minna af ýmsu öðru káli; hvítkáli, rauðkáli – og hafa verið að prófa minna þekktar tegundir líka eins og blöðrukál og kóralkál. „Það er alveg markaður fyrir svona tegundir líka en við erum líka alltaf að læra á markaðinn. Til dæmis virðist vera að verðið á blöðrukálinu hafi verið of lágt miðað við uppskerumagn. Svo erum við spennt að prófa að auka við kóralkálið. Ýmsar nýjar tegundir virðast eiga markaðsmöguleika hjá mörgu af því aðflutta fólki sem sest hefur að hér á undanförmum árum – og þekkir þessar tegundir,” segir Gabriel.

Auðunn segir ljóst að það sé ekki fyrir hvern sem er að halda lengi út í útiræktun grænmetis, það þurfi ákveðnar manngerðir í þetta. Það geti reynt á andlegt þrek eins og óvissan hefur verið í greininni. Hann telur að Gabriel búi yfir mörgum þeim eiginleikum sem prýða megi góðan grænmetisbónda – sé andlega sterkur og hafi ástríðu fyrir að fara líka ótroðnar slóðir í ræktuninni –

Aukningin hefur verið mest í blómkálinu á Böðmóðsstöðum.

leita tækifæra. Gabriel segist spenntur fyrir framtíðinni og að taka alveg við stöðinni. „Ég hef alveg áhuga á að auka framleiðsluna enn meira og prófa fleiri tegundir.“

Matjurta- og blómaframleiðsla

Þeir segja að þetta fari vel saman að mörgu leyti, útiræktunin og blómaframleiðslan, hægt sé að nýta kæligeymslurnar vel því kálið sé allt farið úr geymslu í desember þegar laukarnir eru teknir inn í kælingu.

Þá var ylræktarstöð á Böðmóðsstöðum alveg til 2014, að hluta til í eigu foreldra Auðuns og að hluta til í eigu Auðuns og Mariu þar sem rósir og svo tómatar voru ræktað. Á undanförmum árum hafa verið hugmyndir á lofti um að reisa ný gróðurhús og koma fleiri stöðum undir framleiðsluna, sem getur verið ótrygg eingöngu í útiræktun. Gabriel segist hafa skoðað þetta fyrir stuttu, en komist að því að líklega væri ekki heppilegur tími til slíkra fjárfestinga. „Ég sá að ljósabúnaðurinn sem er notaður í dag er á útleið á næstu árum – það hafi verið ákveðið hjá Evrópusambandinu. Eins hefur gríðarleg hækkun á rafmagnsverði haft töluverð áhrif. En við erum stöðugt að skoða og endurmeta möguleikann á þessari framkvæmd.“

Brenglað stuðningskerfi

„Við erum í raun ekkert ósátt við afkomuna almennt, nema auðvitað þegar koma sumur eins og í fyrra – en þá lentum við í talsverðu tjóni.

Við erum búnin að vera lengi í þessu hér og því er fjármagnskostnaður ekki að sliga okkur en nýjasta fjárfesting okkar var árið 2023 þegar við réðumst í fjögurra milljóna króna fjárfestingu í útplöntunarvél. Að því leytinu til verða ættliðaskiptin bærilegri fyrir Gabriel, sem við áætluðum að taki yfir alveg á næstu árum. En við eigum eftir að fara í gegnum það allt með Byggðastofnun

og fleiri aðilum og skoða hvaða möguleikar eru í stöðunni. Því þetta er alveg heilmikið fyrir hann að takast á við,” segir Auðunn, en hann stofnaði nýbýli á Böðmóðsstöðum árið 1983, var fyrst í útirækt en síðan reistu hann og Maria 1.300 fermetra gróðurhús árið 1993. Keyptu þau síðan stöð foreldra Auðuns árið 2000. Sú stöð var ylræktarstöð sem fyrr segir og seldu þau hana árið 2014.

Þeir feðgar segja að margt þurfi að laga í stuðningsumhverfi garðyrkjubænda, til að mynda sé mjög óaðgengilegt fyrir nýliða í flestum tilvikum að taka við garðyrkjustöðvum í rekstri – eins og dæmin sanni þar sem það sé mjög fátítt. „Við viljum líka breyta opinbera stuðningnum við útiræktendur og fara frá þessum jarðræktarstyrkjum – þar sem greitt er úr ákveðnum potti til bænda eftir umfangi ræktunar þeirra – og yfir í beingreiðslur. Við segjum þetta þó að við séum mjög stórir og njótum góðs af því, við teljum einfaldlega að hitt kerfið væri miklu réttara og væri þá um leið framleiðsluhvetjandi,” segir Auðunn.

„Núverandi fyrirkomulag er líka gallað að ýmsu leyti, til dæmis hvetur það bændur frekar til að þenja út sína landnotkun í stað þess að gera hana skilvirkari á færri hekturum eins og við viljum gjarnan gera. Það býður einfaldlega upp á að það sé misnotað,” bætir Gabriel við.

Auðunn bendir einnig á að ef stjórnvöld breyti fyrirkomulaginu þá aukist líkurnar á því að skráð uppskerumagn verði rétt. „Í dag er það ekki svo, það verður bara að segja þetta eins og það er. Bændur áætla sína uppskeru sjálfir þegar þeir sækja um jarðræktarstyrkinn sem getur verið mörgum mánuðum áður en skorið er upp. Margt getur síðan gerst í millitíðinni. Í ylræktinni skráist uppskeran jafnóðum og hún er seld – og það er auðvitað það fyrirkomulag sem ætti að vera í útiræktinni líka.“

/smh

Snilld á rafmagni – EGO sláttutraktor fyrir þig

98 cm breidd, rafmagn og safnkassi. Þægindi, kraftur og nákvæmni – EGO fyrir alvöru grasslátt

Skoðaðu úrvælið – skannaðu kóðann!

PÓR
Reykjavík, Selfossi og Akureyri
Thor.is S 568-1500

ALVÖRU VERKFÆRI Á ALVÖRU TILBOÐUM TIL 18. JÚNÍ 2025

vfs.is
Sjáðu öll
tilboðin í
netverslun

HAPDRÆTTI!

VERSLAÐU MILWAUKEE VÖRUR DAGANA
15. MAÍ TIL 18. JÚNÍ OG ÞÚ FERÐ Í POTT.

HÁTÍÐIN!

KOMDU OG PRUFAÐU ALLT ÞAÐ NÝJASTA!
GEGGJUÐ KLUKKUTILBOÐ, HAMBORGARAR o.fl.

15. MAÍ
KÓPAVOGI
Dalvegi 32a

27. MAÍ
AKUREYRI
Óseyri 4

3. JÚNÍ
REYKJANESBÆ
Fitjabraut 2

5. JÚNÍ
REYKJAVÍK
Síðumúla 9

KAUPAUKAR!

VALDAR MILWAUKEE VÖRUR
MEÐ FRÁBÆRUM KAUPAUKA Á
MEÐAN BIRGÐIR ENDAST.

BÍLLINN

VERÐUR Á FERÐINNI UM LANDIÐ!
PRÓFAÐU ALLT ÞAÐ NÝJASTA OG
GERÐU FRÁBÆR KAUP!

Sjáðu dagskránnu
og hvenær Milwaukee
bíllinn er nálægt þér.

VERKFÆRA SALAN

VERKFÆRASALAN • SÍÐUMÚLA 9, REYKJAVÍK • DALVEGI 32a, KÓPAVOGI • FITJABRAUT 2, REYKJANESBÆ • ÓSEYRI 4, AKUREYRI • S: 560 8888 • vfs.is

GIANT®

HEIL FJÖLSKYLDA AF LIÐLÉTTINGUM

G1200

Kallaður "Litli risinn" vegna mikillar
lyftigetú miðað við eigin þyngd.

GS850T

Margur er knár þótt hann sé
smár. Hentar vel í ýmis smáverk.

G2300

Öflugur liðléttur sem hentar
vel í flestar atvinnugreinar svo sem
landbúnað, mannvirkjagerð
og fyrir sveitarfélög.

AFLMIKLIR | STÖÐUGIR | MIKIL LYFTIGETA

📍 Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
☎ 480 5600

📍 Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
☎ 480 5610

🌐 www.landstolpi.is
✉ landstolpi@landstolpi.is

Auðgandi landbúnaður á Tyrfingsstöðum

– Sex búgreinar sem allar þjóna hlutverkum til betri landnýtingar og bættrar afkomu

Bændurnir á Tyrfingsstöðum í Ásahreppi, rétt austan Þjórsárbrúar, hafa frá 2019 markvisst fært sig meira og meira í átt að auðgandi landbúnaði með margvíslegum ávinningi. Búfjartegundum hefur fjölgað, notkun á tilbúnum áburði hefur verið hætt og afkoman batnað.

Þau Hulda Brynjólfsdóttir og Tyrfingur Sveinsson hófu hefðbundinn landbúnað í Lækjartúni árið 2010, sem er á sömu torfunni austan Þjórsárbrúar, og tóku þar við sauðfjárbúi og holdakúm foreldra Tyrfings. Þau tóku líka við hefðum varðandi notkun á tilbúnum áburði og gerðu það sama og alltaf hafði verið gert, keyptu hann að vori og greiddu fyrir hann á haustin þegar innkoman fyrir lambaskrokkana skilaði sér. Hulda segist hugsa með hryllingi til þessa tíma, að hafa þurft að vera föst í þessum viðjum.

Betri landnýting og bætt afkoma

Þau Tyrfingur stóðu að málþingi um auðgandi landbúnað í apríl, ásamt bændum á tveimur öðrum bæjum, og fengu til sín erlenda gestafyrirlesara. Tilgangurinn var að kynna bændum og almenningi þessa nálgun á landbúnað og hugmyndafræðina á bak við hana – sem felst í grundvallaratriðum í því að jarðvegurinn er ræktaður fyrst og fremst – og á þeim grunni verði landið ekki bara sjálfbært, heldur auðgandi og betri afurðir fáiast af ræktarlandinu.

Hulda segist hafa tjáð

einum gestafyrirlesaranum, búvísindamanninum Allen Williams, að almenna viðkvæðið við þessari hugmyndafræði þeirra á Tyrfingsstöðum væri að þetta ætti að vera nánast ómögulegt á Íslandi – en hann hafi sagt að þetta heyrði hann einnig í Bandaríkjunum, hans heimalandi, þar sem hann hafi víða aðstoðað bændur. Það þurfi einungis að opna hugann og frelsa hann undan viðjum vanans, því auðgandi landbúnað væri hægt að stunda hvar sem hægt sé að stunda landbúnað yfirhöfuð. Þau væru lifandi sönnun þess sem sæst best á betri landnýtingu, frjósamara landi, meiri afurðum og bættri afkomu í þeirra búskap. Þau selji allar sínar afurðir beint frá býli og komast færri að en vilja.

Mikil heygjöf og lök nýting

Í byrjun voru þau með 300 kindur og 23 holdakýr, auk þess sem hross voru á bænum. Þau fengu sér fljótlega líka hænur. Hefðbundið var að kindurnar voru í opnum högum og settar á beit á vorin með lömbunum sínum, keyrðar á fjall í byrjun júlí og sóttar aftur í september og settar inn í nóvember. Hulda segir að þetta fyrirkomulag sé svipað, nema hvernig þeim er beitt í heimahöggunum. Holdakúnum var beitt á hefðbundinn hátt, á túnin og svo úthaga út sumarið. Þar gátu þær valsað frjálsar um og valið bestu grösín, étíð þau aftur og aftur og skilið það eftir sem þeim þótti ekki eins gott.

Hulda lýsir því hvernig þetta mýrarland er nýtt til beitar og um leið auðgað, fyrst fara nautgripirnir yfir það og bíta bestu grösín, hrossin fara svo í kjölfarið því þeim nægir rýrara beitarland og loks eru hænurnar látnar róta í og dreifa búfjáráburðinum undan nautgripum og hrossum, éta flugur, liffur og orma sem þrífast í og við búfjáráburðinn og skilja sjálfar eftir sinn áburð.

Myndir / smh

Þessu fylgdi mikil heygjöf og heyið nýttist ekki vel, auk þess sem þessu fylgdi mikill sóðaskapur í kringum gjafagrindurnar. Þá fítnuðu kýrnar og því fylgdi minni frjósemi, stundum burðarvandamál og önnur heilsufarsvandamál. Hulda segir augljóst að margvíslegt óhagræði og óskilvirkni hafi verið af fyrri búskaparháttum – þó þeir hafi verið það sem kallast er „hefðbundnir“.

Leitað hófanna

Tyrfingur hafi leitað hófanna á árinu 2019 um leiðir að beitarstjórnun og heildrænni nálgun sem gæti hentað þeirra búskap og komst þá á snodir um hugmyndafræðina „regenerative agriculture“, sem síðar hefur verið nefnd auðgandi landbúnaður – meðal annars sem yfirskrift áður nefnds málþings.

Hulda telur að þau hafi verið frumherjar í að tileinka sér slíka markvissa beitarstjórnun sem þau byrjuðu á sama sumar. Því hafi þau þurft að læra marga sjálf og notast við leiðbeiningar sem voru aðgengilegar

Eitt lykilaðriði í auðgandi landbúnaði er að verja land sem ekki er í notkun með þekjugróðri. Hulda segir að þau hafi ekki sjálf þurft að nýta sér þá aðferð, sem eigi meira við um matjurtir og í kornrækt. Þau séu hætt að rækta bygg ofan í nautgripina, enda markaðssetja þau sínar vörur sem afurðir af grasfóðruðum nautgripum. Hér er Hulda við matjurtagarðinn sinn þar sem hún ræktar meðal annars lauka af ýmsu tagi og skýlir beðunum með ýmsum hætti.

á netinu. Það var mælt með því að notkun á tilbúnum áburði væri hætt í skrefum og gerðu þau það á næstu þremur árum. Síðan hafa þau ekki notað tilbúinn áburð en eru með lífrænan áburð í staðinn, búfjáráburð og moltu.

Beitartíminn sex mánuðir

Beitarstýringin virkar þannig, að sögn Huldu, að rafmagnsstrengur er báðum megin við hjörðina og er markmiðið að beita þeim í þéttum hópi í stuttan tíma. Þau fái þannig þetta beit með tilheyrandi traðki og áburð í formi mykju og hlands. Opnað sé í næsta hólfi þegar gripirnir eru færðir og lokað á eftir svo þeir komist ekki aftur í sama svæði. Þannig éta kýrnar ekki í kringum skitinn úr sér sem stuðlar að betri heilsu. Það sem sé ekki síður mikilvægt er að grasið fær frið til að spretta að nýju.

Mismunandi sé hversu mikið svæði er svo friðað hverju sinni og fer það eftir árstíðum, sprettuhraða og grastegundum hversu lengi það er. Þetta sé þó skipulagt fyrir fram og reynt er að fylgja skipulaginu þó alltaf sé hægt að sýna sveigjanleika.

Beitarstjórnunin er virk allar árstíðir og hafa kýrnar mjög gott skjól yfir vetrartímann – og komast inn í bragga þegar þörf er á.

Sömu leið fóru þau svo með kindurnar og stýra beit þeirra frá apríl og fram í júní – og svo aftur eftir heimkomuna af fjöllum frá september og fram í október.

Á síðasta ári voru þau með 35 kýr en í ár verða þær 53. Á sumrin eru 35 kálfar með þeim – og þarfanaut síðsumars – og þau nota alls um 80 hektara lands undir nautgripina. Byrjað er að gefa kúnum hey í nóvember og ef ekki kemur kuldakast í maí er heygjöf hætt þá. Beitartíminn er þá um sex

Mikil eftirspurn er eftir búvörum frá Tyrfingsstöðum og komast færri að en vilja í hænuegginn þó framleiðslan sé mikil hjá frjálsvappandi hænunum. Varpaðstöðu hafa þær í þessum bil sem er færður reglulega til þannig að áburðurinn dreifist jafnt yfir landið sem þær hafa til afnota.

mánuðir í stað hefðbundinna tveggja til þriggja.

Hver búfjartegund þjónar mismunandi hlutverkum

Hulda segir að á síðustu árum hafi hænur, kjúklingar og grísir bæst við búskapinn – og allt hjálpest þetta að við auðgun landbúnaðarins á bænum, hver búfjartegund þjóni mismunandi hlutverki í raun.

Spurð um hvort þau hafi orðið vör við áhuga bænda á því að prófa sig áfram með þessa nálgun eftir málþingið segir hún svo ekki vera. Hún segir að viðhorf þeirra sem hún ræði við um þessa möguleika sé gjarnan að þessi nálgun hljóti að útheimta mun meiri vinnu. Hún neitar því að vinnan sé meiri, en þetta sé örðuvísi vinna – meira gefandi og miklu skemmtilegri enda fjölbreytt störf í nánú samneyti við skepnurnar.

/smh

Kjúklingarnir eru í þéttu rými en með opið svæði og skjól fyrir hita, veðri og vindum. Þeirra svæði er fært til tvisvar á dag.

RIFFISSKOT

CCI 17 HMR TNT Green
50 stk.
kr. 4.809

CCI Standard 22 cal
50 stk. kr. 1.295
500 stk. kr. 9.950

CCI Copper-22
hröðustu 22 cal í heimi
kr. 3.290

Federal 17 HMR Hornady®
V-Max 50 stk.
kr. 4.890

Federal 22cal Auto Match
325 stk.
kr. 7.295

Remington Subsonic
22 LR 40 Grain
kr. 3.990

Sellier & Bellot .22LR CLUB
40GR LRN.
kr. 1.195

Geco 22 Rifle. 2.6gr
500 stk.
kr. 8.950

Remington Thunderbolt
50 stk.
kr. 1.195

Vesturröst

Laugaveg 178 - sími: 551 6770 - www.vesturröst.is

Weckman Þakklæðningar

• 30 ára reynsla á Íslandi • Hagstætt verð • Fjölmargir litir í boði • CE vottuð framleiðsla •

Bárujárn

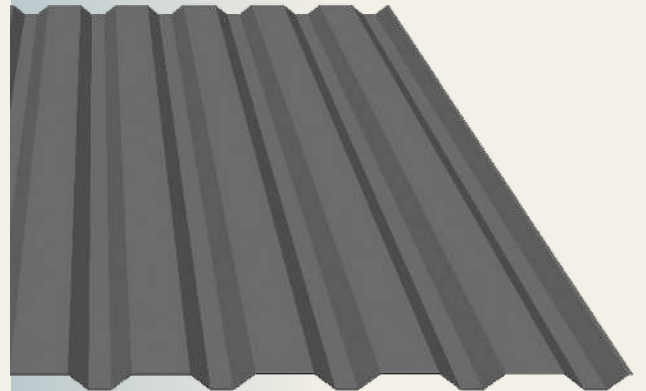
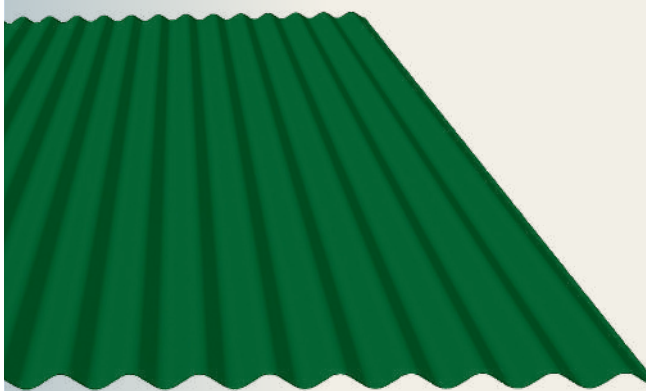
Verð kr. 3.600 m² með vsk.

Stallað stál

Verð kr. 4.900 m² með vsk.

Trapisustál

Verð kr. 3.600 m² með vsk.

H. HAUKSSON EHF. Ögurharfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfsög
Sögunardýpt 19 cm

Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Husqvarna FS 400 LV
gólfsög bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opið mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Husqvarna Construction Products

Gólfsagir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hopparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbílur, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

Suðurland:

Nauðsynlegt að vera léttklikkaður

– Fylgst með þegar dýralæknir fer í vitjanir

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Sveinn Ólason hefur starfað við dýralækningar á Selfossi frá því hann útskrifaðist frá Danmörku árið 1998. Hann sinnir helst vitjunum þar sem lækna þarf kýr, hesta og kindur.

„Ég hef oft sagt að þú þarft að vera léttklikkaður til að vera í þessu starfi,“ segir Sveinn. „Áreitið er mikið og síminn stoppar ekki. Þetta er mjög gefandi starf og persónulega get ég ekki séð mig á öðrum vettvangi. Sem dýralæknir þarf maður að hafa gaman af því að hitta og umgangast fólk,“ segir hann og bætir við að hann líti á marga sem hann hefur kynnst í gegnum starfið sem vini sína.

„Dýralæknar þurfa líka að vera vel geftir, því þetta reynir mikið á fjölskyldulífið og vinnutíminn er óreglulegur. Tíminn til að sinna hefðbundnum fjölskyldustörfum getur verið takmarkaður því það getur verið áreiti á kvöldin. Sem betur fer erum við mörg hjá Dýralæknahjónustunni og skiptum með okkur vöktum,“ segir Sveinn.

Fékk starf við útskrift

Sveini var boðið starf hjá Dýralæknahjónustu Suðurlands við útskrift árið 1998. Honum fannst erfitt að þiggja ekki það boð, enda er hann uppallinn á Nýjabæ rétt utan við Selfoss og vildi starfa á sínu heimasvæði. „Fljótlega eftir að ég byrjaði eignaðist ég hlut í fyrirtækinu. Ég fór síðar í framhaldsnám á árunum 2008 til 2010 í gegnum dýralæknaskólann í Danmörku og útskrifaðist sem fagdýralæknir í hestum.

Ég er fyrst og fremst í úti-verkunum,“ segir Sveinn aðspurður um hvernig hefðbundinn vinnudagur sé hjá honum. „Ég er mikið að keyra

Sveinn Ólason, dýralæknir á Selfossi, sinnir hér veikri kú í fjósinu á Eyði-Sandvík. Starfið hans byggist á því að keyra um sveitir á Suðurlandi og lækna veik dýr hjá bændum.

Myndir / Ál

á sveitabæi í vitjanir til að sinna kúm, kindum og hestum. Þetta er árstíðabundið, sérstaklega í sambandi við kindurnar. Núna á þessum tíma er alltaf svolítið um burðarhjálp og einn og einn keisaraskurður sem maður framkvæmir. Á þessum tíma er líka mikið verið að gelda veturgamla fola, en graðhestar eru erfiðir og þú getur ekki haft þá með öðrum hestum,“ segir Sveinn. Hann áætlað að hátt í níutíu prósent fola séu geldir.

Ólík hlutverk dýralækna

„Við hjá Dýralæknahjónustu Suðurlands erum það sem er kallað „praktiserandi“ dýralæknar. Við erum ekki tengd opinbera kerfinu á neinn hátt, heldur sjálfstætt starfandi og vinnum við að lækna og meðhöndla dýr fyrir þá sem vilja skipta við okkur.

Við erum á einu af þessum þéttbýlli svæðum og er nóg að gera fyrir marga dýralækna. Þar sem er

strjálbýlla hefur hið opinbera búið til svokölluð þjónustusvæði þar sem dýralæknar fá verktakagreiðslu fyrir að vera á staðnum og sinna dýralæknahjónustu.

Síðan er til hið opinbera kerfi sem er MAST, eða Matvælastofnun, sem sér um allt sem snýr að dýravernunarmálum og aðbúnaði. Dýralæknar MAST sinna meðal annars fjósaskoðunum og gefa

út mjólkursöluleyfi ásamt því að vera með eftirlit í sláturhúsum. Þar er yfirdýralæknir efstur í dýralæknadeildinni og þar fyrir neðan eru héraðsdýralæknar sem skipta landinu niður í fjögur umdæmi. Hver héraðsdýralæknir hefur undir sér eftirlitsdýralækna,“ segir Sveinn.

Hann bendir á að áður fyrr höfðu héraðsdýralæknar hið opinbera

VÖNDUÐ OG FALLEG

SMÁHÝSI OG SAUNA

Einstök lítil og krúttleg hús með öllum þægindum, aðlöguð að þínum þörfum. Frábær sem sumarhús eða gestahús.

Útveggir eru brenndir með japanski Yakisugi aðferð sem gerir endingu viðarins mun lengri og nánast viðhaldsfri.

Gufuböðin koma fullbúin, samsett og tilbúin til notkunar. Auðvelt að flytja á hvaða stað sem er. Taka allt að 6 manns í sæti.

Fullbúin hús með eldhúsinnréttingu, baðherbergi með sturtu og fallegri káminu fyrir notalegar stundir.

Ytri mál húss: Lengd 5,88m | Breidd 2,58m | Hæð 3,0m + skorsteinn | Verönd breidd 0,5m | Cösi Iceland | cösiiceland@gmail.com | [www.cösi.is](#)

Hér geldir Sveinn veturgamlan fola á meðan Svavar Bjarnason heldur fætinum frá og Egill Svavarsson fylgist með. Folinn er svæfður meðan á aðgerðinni stendur.

Sveinn sækir lækningatól og lyf til þess að nota í vitjun.

Sveinn tekur röntgenmyndir af hesti til þess að staðfesta heilbrigði hans fyrir sölu. Með honum eru Ewa Guðmundsson dýrahjúkrunarfræðingur og Björgvin Reynir Snorrason, seljandi hestsins.

eftirlit á sinni könnu ásamt því að sinna almennri þjónustu. „Þeir komu kannski fyrir hádegi og læknuðu veika kú. Síðan þurfti sami aðili að koma eftir hádegi í sama fjós til að skoða allt og gefa út mjólkursöluleyfi,“ segir Sveinn.

Mikið um kúabú

„Á þessu svæði er mikið af kúabúum og er það stór hluti af minni vinnu að fara í fjós. Algengustu veikindin þar eru doði, súrdoði og jógurbólga. Bæði doði og súrdoði eru fôðurtengdir efnaskiptasjúkdómar. Doði er algengastur í kringum burð, en þegar það gerist fer mjólkurframleiðslan á fullt sem þýðir að óhemju mikið magn af kalki fer úr blóðinu í mjólkina. Kalkfordið í blóðinu getur skyndilega dottið niður, en kalsíum er nauðsynlegt til þess að vöðvarnir virki og kýrin lamast. Súrdoði byrjar oft tveimur vikum eftir burð. Þá nær kýrin ekki að innbyrða næga orku til að standa undir framleiðslu á mjólkinni. Hún fer í neikvætt orkujafnvægi og hún breytir um efnaskipti og fer að brjóta niður fitu til þess að búa til orku. Þetta er nákvæmlega það sem fólk gerir þegar það fer á ketó, enda heitir súrdoði ketosis á latnesku. Jógurbólga kemur út af bakteriusýkingu en einnig geta komið áverkarnir á spena, eins og ef kýr stígur á júgríð. Smitalagið milli fjósa er mismunandi en sem betur

fer hefur jógurbólga minnkað mjög mikið með þessum nýju fjósum og betri aðbúnaði.“

Oft mikið í húfi

„Málin sem maður þarf að glíma við geta verið erfið fyrir eigendurna sem geta verið búnir að bindast dýrum miklum tilfinningaböndum,“ segir Sveinn. Miklir peningar geti líka verið í spilinu þegar kemur að verðmætum graðhestum. „Það er ekki síður stór hluti af vinnunni að tala við umráðamenn dýra og koma þeim í skilning um hvað sé best fyrir dýrið. Ef ég met það ekki forsvaranlegt að hefja meðhöndlun þá aflífa ég gripinn og nota sérstakt aflífunarefni, sem er ekkert annað en svæfingarlyf í yfirskammti,“ segir Sveinn. „Sem dýralæknir þarf maður að vera með þykkan skráp. Á alheimsvísu vantar stórgripa-dýralækna. Þá sem eru tilbúnir að vera í sveitum og lækna kýr, hesta kindur og þess háttar. Mun fleiri hafa einbeitt sér að smádýrahlutanum, en á dýraspítölum er miklu meira skipulag og afmarkaðri vinnutími.“ Hjá Dýralæknaþjónustu Suðurlands starfa ellefu dýralæknar. Þar af eru fjórir til fimm sem eru dags daglega á smádýraspítalanum og sinna helst hundum og köttum. „Þá erum við fimm sem erum að keyra út í vitjanir á sveitabæi. Svo er einn sem er framkvæmdastjóri og hleypur í öll verk þegar á þarf að halda.“

ALÞJÓÐLEGI

MJÓLKUR

DAGURINN

1. JÚNÍ

153,5 MILLJÓNIR LÍTRAR

FRAMLEIDDIR 2024

26.000 MJÓLKURKÝR

Á ÍSLANDI

Fyglstu með eða deildu eigin myndum úr fjósinu/á býlinu á Instagram þann 1. júní og taggaðu bændasamtokin

#MJÓLKURDAGURINN

GIRÐINGAREFNI

OG HLIÐGRINDUR

GIRÐINGAREFNI

Túngirðinganet | Gaddavír | Vírlykkjur

Girðingastaurar | Rafgirðingarefni

Athugið!
BRETTATILBOÐ
á staurum!

HLIÐGRINDUR MEÐ OG ÁN NETS

Margar stærðir í boði á flottu verði!

LANDSTÓLPI

Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi

480 5600

Lyngási 11, 700 Egilsstöðum

480 5610

www.landstolpi.is

landstolpi@landstolpi.is

Jarðrækt:

Áburði dreift á tún

Eitt af verkum bænda á vorin er að dreifa áburði á tún. Hann er ýmist lífrænn búfjáráburður eða svokallaður tilbúinn áburður sem inniheldur nauðsynleg næringarefni fyrir fódurjurtir. Reynir Þór Jónsson, bóndi á Hurðarbaki í Flóa, dreifir á meðfylgjandi myndum tilbúnum áburði á tún í einmunabliðu þann 20. maí síðastliðinn. Að þessu sinni

var borið á leigutún skammt frá Hurðarbaki sem er í kringum fimm hektara að stærð. Reynir segist hafa verið búinn með áburðardreifingu á aðaltúnin í kringum 10. maí, sem er fyrr en vanalega. Þegar kemur að því að fylla áburðardreifarann hífir Reynir tvo sekki í senn með dráttarvél og sker á hlið pokanna með dúkahnif. „Talandi um sérvisku, þá held ég að

það sé enginn nema ég sem opnar pokanna alltaf á hliðinni. Flest allir skera undir þá,“ segir Reynir. Þetta gerir hann til þess að geta brugðist við ef það leynist óæskileg bleyta í botninum. „Svo er þetta líka til þess að geta stjórnað því betur að hafa jafnt í báðum hölfum. Þá get ég leikið mér aðeins betur með það frekar en að láta þetta allt hlunkast niður á einn stað.“

Vinnur eftir áætlun

Í áburðardreifarann getur hann sett allt að 2.400 kílógrömm, sem samsvarar fjórum stórsekkjum, og tekur sjálf dreifingin skammt tíma. „Þetta passar yfirleitt þannig að maður setur fjóra poka fyrst og síðan þrjá. Þá tæmi ég dreifarann ekki alveg í fyrstu ferðinni og bæti við þremur til þess að ná rétta magninu.“

Reynir segist gera áburðaráætlun í samstarfi við Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins (RML) þar sem hann gefur upp forsendur varðandi jarðvegsgerð og hversu miklum lífrænum áburði hann ber á ræktarlandið. Þá er hægt að sjá hversu mikið vantar upp á og eru þær þarfir uppfylltar með tilbúnum áburði. Út frá niðurstöðum áætlunarinnar getur hann pantað rétt magn áburðar hvert ár. Áburðarefnin eru að megninu til köfnunarefni, fosfór og kalíum, ásamt einhverju kalki og brennisteini. Til þess að verðmæt áburðarefnin nýtist sem best er miðað við að dreifa á túnin þegar grösin hafa mest not fyrir þau. Aðspurður hvað taki við næst segir Reynir: „Ég á eftir að bæta á þar sem við erum með sauðfjárbreitina núna. Svo á ég eftir að sá í tún og þá verður þetta búið í

bili. Ég grínast með að ég hafi sáð bygginu í fyrravetur, því það var daginn fyrir sumardaginn fyrsta. Svo er áburðardreifing næst milli slátta.“ Í góðri tíð má gera ráð fyrir að heyskapur hefjist í byrjun júní.

Mekaník og GPS

„Þessi dreifari er að mestu mekanískur. Það er tölva sem stjórnar opnuninni á honum og maður slær inn forsendur í app til að fá rétt rennsli. Svo er hraðastýring í honum, sem er öðruvísi en í gömlu mekanísku dreifurunum, en þá stillti maður á ákveðinn hraða sem maður þurfti alltaf að keyra á. Hérna get ég hægt á mér og dreifarinn minnkar skammtinn sjálfur.“ Í dráttarvélinni er GPS-búnaður til þess að Reynir geti séð nákvæmlega á hvaða hluta túnsins hann hefur dreift. /ál

Reynir Þór Jónsson, bóndi á Hurðarbaki í Flóa, tæmir áburðarsekk í áburðardreifara. Myndir / ál

Áburðardreifing í Flóahreppi. Til þess að tryggja hámarks uppskeru fódurgrasa dreifa bændur tilbúnum áburði á tún. Hann er samsettur úr söltum sem innihalda nauðsynleg plöntunæringarefni í miklu magni.

Líftækni: Lífgúmmí framleitt úr birkiberki

Gúmmiðnaðurinn hefur verið að þróast, m.a. í viðleitni til að minnka kolefnisfótspor sitt. Í Svíþjóð er t.d. búið til lífgúmmí úr birkiberki. Í Halmstad í Svíþjóð hefur fyrirtækið Reselo haslað sér völl með því að nota hliðarafurð úr birkiberki, suberin, til framleiðslu á efni sem getur komið í stað náttúrugúmmis og má einnig blanda við gervigúmmí, til að minnka kolefnisfótspor. Suberin er efnasamband í berki sem einkum bregst við skemmdum og sjúkdómum í berki með því að styrkja frumuveggi og draga úr vatnstapi. Reselo sá sér leik á borði og tók upp samstarf við sænska skógræktariðnaðinn þar sem mikið fellur til af hliðarafurðum, svo sem birkiberki. Reselo vinnur efnið í endingargott og vatnshelt lífgúmmí sem nota má í skó, hliðarbúnað, bifreiðar, leikföng og mottur á t.d. leikvelli o.fl. Lífgúmmí í Nokian-dekk Í upphafi var um að ræða þróunarverkefni um hagnýtingu lífmassa trjáa við Konunglega tækniháskólann í Svíþjóð (KTH) en upp úr því var Reselo AB stofnað árið 2020, með það að markmiði að leiða þróun og framleiðslu á sjálfbærum lífnum. Í fyrra gerði finnski dekkjaframleiðandinn Nokian samning við Reselo um þróun dekkja með

birkibarkargúmmí og þróunarvinna Thomas Baumgarten, lífefnafræðingur og einn stofnenda Reselo, sagði í viðtali við vefinn Material Factors að birkibörkur væri í raun einstakur að samsetningu. Hann hefði fáa aðalhluta. Í greni eða furu væru til dæmis yfir fjörutíu efni og það að aðskilja þau væri dýrt ferli sem borgaði sig ekki. Birkið er best „Í birkiberki hefur þú þrjá meginþætti: betulín sem er þegar notað í snyrtivörur og fæðubótarefni, lignín-kolveitni sem hefur verið talið úrgangsefni og er oft brennt sem orkugjafi. Svo er það suberin, sem er net langkeðju-fitusýra og gerir birkibörk sveigjanlegan. Við tökum út suberinið, brjótum það niður í einliðu og setjum það aftur saman í tilraunaglas til að fá gúmmíefni,“ útskýrði Baumgarten í viðtalinu. Hann sagði birkibörk hæglega geta innihlutt náttúrulegt gúmmí er að sögn Baumgartens í rauninni trjáasafi sem dreginn er út úr gúmmitrénu og þurrkaður. Resalo-lífgúmmíið sé hins vegar búið til úr fitusýrum og því sé það tæknilega séð tegund af polýester. „Það hefur allt aðra efnafræði miðað við næstum öll gúmmí sem faanleg eru í dag, en það virkar,“ sagði Baumgarten. Reselo-lífgúmmí megi nota hreint, eða blanda því í gúmmiblöndur til að minnka jarðefna-fjölliður og þannig kolefnisfótspor. /sá

Alvöru vatnsvörn fyrir öll votrými

Við bjóðum upp á breiða vörulínu frá Winkler One sem hafa gjörbreytt leiknum í vatnsvörn.

Svalagólf, útistigar, kæligeymslur eða mjólkurhús – hvert sem verkefnið er þá veita sérfræðingar okkar ráðgjöf til að tryggja bestu lausnina fyrir þínar aðstæður.

Verið velkomin í Flísabúðina og fáið ráðgjöf sérfræðinga okkar.

Rekstur fyrir sumarið

Mobil 428
10W-30 UTTO 20L

Samfestingur
Stærðir: XS - 2XL

Profi Clean
Handþvottakrem með skrúbbefni

Öflug
dekk fyrir
landbúnaðinn

Vefverslun N1 er opin allan sólarhringinn.
Í vefverslun okkar getur þú skoðað vöruúrval
og klárað kaupin þegar þér hentar.

Sími þjónustuværs: 440 1000
www.vefverslun.n1.is

LOFTPRESSUR FYRIR MATVÆLAIDNAÐ & BÆNDUR

DYNJANDI.IS

Kíktu í vefverslun okkar DYNJANDI.IS til að sjá möguleikana
eða hafðu samband og fáðu faglega ráðgjöf hjá starfsfólkinu okkar.

Dynjandi · Skeifunni 3h · Sími: 588 5080 · dynjandi.is

allt fyrir öryggið

Smitvarnir eru alltaf forgangsmál

Samhliða stækkandi bústærð kúabúa á Íslandi þurfa bændur að auka áherslur á smitvarnir búa sinna, enda er einn alvarlegasti vandi sem hvert bú tekst á við sjúkdómar með einum eða öðrum hætti.

Snorri Sigurðsson.

Hér á landi eru sem betur fer ekki margir smitandi sjúkdómar og mun færri en t.d. þekktist víða erlendis, en af þeim sjúkdómum sem helst herja á kúabú hér er jógurbólga helsti skaðvaldurinn og töluverður hluti hennar kemur til vegna beinna smita innan búa og/eða milli búa. Aðrir sjúkdómar, eins og t.d. smitandi skita svo dæmi sé tekið, koma einnig reglulega upp, en með því að huga vel að smitvörnum má draga verulega úr líkum á áföllum.

Smitvarnir eru flóknar

Þegar horft er til smitvarna er mikilvægt að bæði horfa til varna utan bús, þ.e. að koma í veg fyrir að smit berist inn á búið, sem og innan bús, þ.e. að minnka líkur á því að smit dreifist innan bús. En auk þess er hluti smitvarna að draga úr líkum á því að smit berist frá viðkomandi búi og yfir á önnur bú. Þannig má með sanni segja að smitvarnir séu töluvert flóknar og smitleiðirnar eru í raun ótal margar. Þannig getur smit borist inn á bú með farartækjum, fólki, búfé eða jafnvel villtum dýrum. Þá eru þekkt dæmi, líklega helst erlendis, um loftborin smit svo sem þekkt er með gin- og klaufaveiki.

Varnir miðað við ástæður

Í dag er mælt með því að kúabú setji upp áhættumat innan og utan bús, þ.e. að bændur velti fyrir sér hvaða smit séu líkleg til að geta komið upp á viðkomandi búi og/eða í viðkomandi héraði og gera ráðstafanir í takt við þá

áhættu sem er til staðar. Það er t.d. óþarfi að gera óheyrilegar kröfur til smitvarna, svo sem að skylda alla gesti í sturtu og að skipta um föt, sé smitálagið á svæðinu í lágmarki, en á sama tíma þó full ástæða til þess að vera með áætlun um það hvernig unnt sé að bregðast við ef upp kemur t.d.

smitandi sjúkdómur á næsta bæ eða í nágrenni viðkomandi kúabús.

Prepin þrjú

Prepin þrjú. Ef bændur ætla að ná góðum tókum á smitvörnum búa sinna er mikilvægt að nalgast verkefnið á skipulegan hátt, svo ná megi hámarks árangri.

Þegar þetta er skoðað í þaula á hverju búi er almennt mælt með því að meta stöðuna með þrígga þrepa kerfi:

1. Áhættumat. Framkvæma áhættumat á búinu svo sem hvaða smit það eru sem helst þarf að verja sig gegn. Hér þekkir auðvitað hver bóndi sitt bú og heimahérað best og best er að skrifa niður helstu sjúkdóma sem komið hafa upp á búinu eða í héraðinu undanfarin ár. Dæmi um svona sjúkdóma eru t.d. veiruskita og algengasta jógurbólgutegundin á Íslandi, sem er af völdum sýkilsins *Staphylococcus Aureus* (hér eftir nefnd SA jógurbólga). Ýmsa fleiri sjúkdóma mætti nefna en þetta áhættumat þarf s.s. hver og einn kúabóndi að gera fyrir sitt bú, svo unnt sé að gera raunhæfa smitvarnaráætlun. Afar gott getur verið að gera svona áhættumat út frá PCR greiningum á tanksýnum þar sem slík sýni gefa afar góða mynd að smitstöðu viðkomandi bús.

2. Smitleiðir. Þegar áhættumatið hefur verið gert er næst að skrá niður þær smitleiðir sem eru

Öll bú ættu að eiga hlífðarfatnað fyrir það þjónustufólk sem þjónustar fleiri bú, til þess að minnka líkur á að smit berist á milli búa.

Mynd: SEGES.

Tilbúið danskt dæmi um leiðir til og frá búi, sem og innan bús. Eins og hér má sjá geta þær verið ansi flóknar (til vinstri) og ekki alltaf einfalt að búa svo um hlutina að þær skarist ekki en breytingin (til hægri) er þó mun betri

Myndir: Kvægdýrlægerne LVK.

þekktar fyrir þá sjúkdóma sem skráðir voru niður við gerð áhættumatsins. Ef við höldum áfram með framangreinda tvo sjúkdóma væri þetta gert þannig:

Veiruskita: Þar sem þetta er bráðsmitandi sjúkdómur í nautgripum af völdum nautgripakórónuveirunnar BovCoV þarf að þekkja smitleiðir þessa hvítleiða vírus. Þekkt er að sjúkdómurinn smitast innan bús með skít og slími frá nösnum og á milli búa berst vírusinn næsta auðveldlega með fólki, dýrum og farartækjum og fleira mætti tína til. Hér má ætla að helsta smitleiðin inn á búið sé aðallega með þjónustuaðilum og farartækjum þeirra sem oft eru á ferðinni á milli búa svo sem viðgerðar- og viðhaldsaðilum, dýralæknum, frjótæknum, mjólkurbílstjórum, bílstjórum gripabíla o.s.frv.

SA jógurbólga: jógurbólgu smit hegða sér mismunandi og eru mjög

mis-smitandi á milli gripa. Þessi tegund jógurbólgu, sem kemur til vegna ágangs bakteríunnar *Staphylococcus Aureus*, hefur nokkrar þekktar smitleiðir og sú algengasta er líklega með höndum, tækjabúnaði eða t.d. innréttingum sem spenaendar geta komist í snertingu við.

3. Aðgerðaaætlun. Lokaskrefið er að gera eitthvað í málinu! Með öðrum orðum, að innleiða áætlanir sem taka á augljósum smitleiðum þeirra sjúkdóma sem hafa verið metnir í þrepi 1 sem áhættuþættir og með niðurstöður í þrepi 2 að leiðarljósi, þ.e. hvernig má stöðva þekktar smitleiðir. Auðvitað mætti hér hreinlega leggja til að taka á öllum þekktum smitleiðum helstu sjúkdóma landsins, eins og gert var áður fyrr og mælt með, en það er nokkuð umfangsmikil aðgerð ef t.d. PCR greining sýnir að ákveðnar gerðir af bakteríum er hreinlega ekki vandamál á búinu. Með dæmið hér að ofan í huga, þar sem ofangreindir 2 sjúkdómar hafa verið teknir sérstaklega fyrir, mætti sjá fyrir sér eftirfarandi aðgerðir:

Veiruskita: Til þess að draga úr líkum á að hún berist inn á búið þarf að brjóta upp smitleiðirnar utan frá. Þetta er best gert með því að horfa til farartækjanna sem koma inn á búið, tryggja að t.d. akstursleiðir þeirra séu sem mest einangraðar og fari ekki þvert á t.d. akstursleiðir innan bús. Þetta getur verið nokkuð vandamt verk í framkvæmd og einnig að ná yfirsýn yfir allar akstursleiðir, enda væri hægt að sjá fyrir sér að sama daginn komi farartæki dýralæknis og frjótækis auk fódurbíls, sláturbíls og þjónustubíls inn á búið! Þetta eru allt aðilar sem líklega hafa skömmu áður verið á öðru kúabúi og geta hæglega flutt með sér smit. Sumar akstursleiðir þessara farartækja liggja væntanlega að framhlið fjöss, þ.e. að þjónustuinnngangi eða mjólkurhúsi en aðrar líklega að bakhlið eða langhlið fjöss þar sem oft er ekki er dælt inn fódri í síló eða gripir fluttir á sláturbíl. Best er að teikna upp búið, eða nota loftmynd, og draga hreinlega upp aksturslínur þessara aðila, auk t.d. aksturslína yfir verkataka í klaufskurði eða haugkeyrslu svo dæmi sé tekið. Bæta svo við þekktum vinnuleiðum innan búsins og gera sitt besta til þess að búa svo um hnútana að fæstar aksturslínur skerist. Væntanlega er algjörlega ómögulegt að komast 100% í veg fyrir skörun aksturleiða en með góðu skipulagi má draga verulega úr þessari mögulegu smitleið.

- Flutningur dauðra gripa
- Mykjuflutningur
- Fódurflutningur
- Fódurvagn
- Gönguleið gripa
- Gripaflutningabíll
- Mjólkurbíll

Síðan á auðvitað að gera kröfu til þeirra sem koma inn á búið að vera á hreinum ökutækjum til að minnka frekar líkur á smitburði. Svo er það væntanlega í dag sjálfsögð krafa og harla eðlileg að fara fram á það að þeir aðilar sem þurfa að fara inn í byggingar búsins fari í hlífðarfatnað og sko frá viðkomandi búi. Allir ættu að eiga nokkra umganga af stígvélum og göllum, svo enginn þjónustuaðili þurfi að nota eigin fatnað frá einu búi til annars. Sumir þjónustuaðilar sjá sjálfir um þennan þátt og sótthreinsa t.d. stígvél við lok og upphaf hverrar heimsóknar, skipta um galla við hverja heimsókn o.s.frv. Það er hið besta mál og í slíkum tilvikum mætti athuga að krefjast þess ekki að viðkomandi fari í föt og skóbúnað frá viðkomandi búi. Þó er það alltaf ákvörðun hvers bónda og ef hann/hún vill heldur að einungis sé notaður hlífðarfatnaður viðkomandi bús þá er það auðvitað sjálfsagt mál hvers þjónustuaðila að skipta um föt enda réttur búsins að setja eins strangar kröfur og viðkomandi bóndi vill.

SA jógurbólga: Til þess að bregðast við bakteríunni sem veldur þessari tegund jógurbólgu þarf að brjóta upp smitleiðir hennar með því að sótthreinsa reglulega þá staði sem fundist í þrepi 2 eftir því sem við á. Hér mætti t.d. nefna mjaltapjónaarm, hlífðarhús spenagreinigabúnaðar mjaltapjóns, spenagúmmi og -hylki, mjaltaslöngur, hendur, jógurklúta o.fl. Einnig þarf að skoða vel hvernig megi koma í veg fyrir að smit berist úr einum spena yfir í annan á sömu kú. Hér koma til þættir eins og sótthreinsun á búnaði, spenadýfunotkun, meðhöndlun jógurklúts við þvott, handhreinsun við hreytingu o.fl.

Ekki smita aðra

Eitt af mikilvægustu atriðunum þegar kemur að smitvörnum er að sýna ábyrgð og ef það kemur upp smit á búinu sem gæti verið smitandi yfir á önnur bú er um að gera að láta vita strax, svo önnur bú geti hert sínar ráðstafanir til þess að reyna að koma í veg fyrir að smit berist inn á búin.

VARAHLUTIR Í KERRUR

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Bílabúðin
Stál og stansar

Vistvæn jarðvegslaun fyrir bílastæði, göngustíga, garðinn og margt fleira

Jarðvegsgrindurnar okkar eru tilvaldar fyrir bílastæði, göngustíga og garða. Þær eru úr 100% endurunnum efnum og eru auðveldar í uppsetningu.

- ✓ Hentar fyrir allar árstíðir
- ✓ Ber þungt álag
- ✓ Viðhaldslítið og endingargott
- ✓ Fljótleg og einföld uppsetning
- ✓ Klippt eftir þörfum
- ✓ Traust og slitsterkt yfirborð
- ✓ Framleitt úr endurunnum efnum

Hafðu samband í dag til að fá tilboð!

📍 Miðhrauni 6,
210 Garðabær

☎ 544 8900

✉ m@malmsteypa.is

MÁLMSTEYPAN

Þarft þú að láta bora??

Heitt vatn? Kalt vatn?? Varmaskiptir??

Við hjá Finni ehf. búum yfir tækjakosti af allra nýjustu gerð.

Við borum niður allt að 600 metrum með beltabor sem auðvelt er að koma að á erfiða staði.

Við borum um allt land.

Fyrir frekari upplýsingar, sendið á finnur@finnurehf.is eða hringið í síma 897-1490

FINNUR EHF
VERKTAKAR - VÉLALEIGA

Hvernig viljum við sjá skýrsluhaldskerfið Huppu þróast?

Þegar tölvudeild Bændasamtaka Íslands var sameinuð RML varð til vettvangur sem sameinaði tækni- og forritunarþekkingu starfsmanna tölvudeildar BÍ við þá fagþekkingu á skýrsluhaldi og ræktunarstarfi sem til var hjá ráðunautum RML. Í kjölfarið var farið að huga að því að byrja að móta heildstæða stefnu varðandi framtíðarþróun skýrsluhaldskerfanna.

Notendakannanir voru settar í loftið fyrir afurðaskýrsluhaldskerfin með það

Gunnfríður Elin Hreiðarsdóttir.

í huga að niðurstöður þeirra gætu síðar legið til grundvallar fyrir framtíðar ákvæðanatöku varðandi framþróun kerfanna. Nokkuð er síðan könnun fyrir Huppu fór í loftið en hér verður gerð grein fyrir helstu atriðum og hvernig þær niðurstöður munu móta framtíðarvinnu við kerfið. Þeir sem vilja rýna betur svör við einstaka spurningum er bent á að um leið og þessi grein birtist verður samantekt úr niðurstöðunum birt á heimasíðu RML: www.rml.is

Alls tóku 162 kúabændur þátt í könnuninni. Af þeim voru 52 eingöngu í mjólkurframleiðslu, 12 eingöngu í kjötfframleiðslu og 98 bæði í mjólk og kjötfframleiðslu. Bústærð þátttakenda var þannig að flestir mjólkurframleiðendur voru með 41-60 árskýr. Þeir bændur sem voru eingöngu í kjötfframleiðslu voru flestir með meira en 50 sláturgripi á ári en þeir kjötfframleiðendur sem voru einnig í mjólkurframleiðslu voru flestir með 11-30 sláturgripi á ári.

Kúabændur á Norðausturlandi voru duglegastir að taka þátt í könnuninni og nokkuð jöfn dreifing var á þátttakendum á aldursbilinu 31-60 ára. Langflestir þátttakendur voru með fullan aðgang að Huppu. Þegar kom að því hvaða hluta

Þegar kemur að upplýsingum um einstaka gripi þá er vinsælast að skoða upplýsingar um afkvæmi, ættartré, kynbótamat, afurðir og fangsögu.

af skýrsluhaldskerfinu notendur eru mest að nýta sér þá eru flestir að nota Huppu í kringum mánaðarleg skil en skrá jafnframt burði og afdrif reglulega. Uppflettingar á upplýsingum um einstaka gripi eru líka mikið notaðar.

Þegar kemur að upplýsingum um einstaka gripi þá er vinsælast að skoða upplýsingar um afkvæmi, ættartré, kynbótamat, afurðir og fangsögu. Yfirlit yfir væntanlega burði er mest notaða skýrslan í Huppu samkvæmt niðurstöðum könnunarinnar. Almennt

telja notendur Huppu, að kerfið sé einfalt í notkun, að þjónusta við kerfið sé góð og að Huppa sé mikilvægt tæki í bústjórn og ræktunarstarfi á þeirra búi.

Grundvallarhlutverk afurðaskýrsluhaldskerfa í búfjárrækt er auðvitað að safna þeim gögnum sem nauðsynleg eru til að halda uppi öflugu sameiginlegu ræktunarstarfi en um leið er mikilvægt að þau séu um leið öflug bústjórnartæki sem þjónar sem flestum á sem bestan hátt. Í því samhengi er líka mikilvægt að hafa í huga að áherslur gærdagsins

HUPPA

eða dagsins í dag endurspegla ekki endilega það sem framtíðin krefst af okkur. Vaxandi nautakjötsframleiðsla gerir kröfur til þess að skýrsluhaldið komi betur til móts við þarfir þeirra bænda sem hana stunda. Það er líka mikilvægt að reglulegt samtal fari fram við notendur kerfisins varðandi áframhaldandi þróun.

Íslenskir kúabændur standa framarlega þegar kemur að tæknivæðingu bóa. Stærstur hluti þeirra mjólkurframleiðenda sem svöruðu könnuninni voru með mjaltþjón eða tölvustýrt mjaltakerfi á sínu búi og hafa þar með aðgang að bústjórnarhugbúnaði með þeim búnaði. Þá kom einnig fram mikil áhersla á að unnið væri að því að koma á samskiptum við mjaltþjóna eða önnur tölvustýrð mjaltakerfi og að kerfið væri notendavænna í snjalltækjum. Þetta eru skilaboð sem mikilvægt er að leggja til grundvallar í framtíðarþróun á skýrsluhaldskerfinu Huppu þannig að öll þessi kerfi vinni sem best saman til að létta bændum störf. Gagnasamskipti milli skýrsluhaldskerfa og annars bústjórnarhugbúnaðar er mikilvægur þáttur í því. Þegar talað er um annan bústjórnarhugbúnað skal taka fram að þar inni eru önnur jaðartæki s.s. vigtnarþúnaður eða annar þúnaður sem safnar gögnum um gripi þó þeir séu ekki í mjólkurframleiðslu.

RML hefur frá 2014 verið aðili að NCDX sem var norrænt samstarf þar sem unnið var að því að koma á gagnasamskiptum milli tölvustýrðs mjaltþúnaðar og annara jaðartækja við skýrsluhaldsgagnagrunna. Sú hugbúnaðarlausn sem þróuð var undir nafni NCDX, og var komið að

hluta í notkun í Skandinavíu, var um mitt ár 2019 seld til IDDEN sem er alþjóðlegt fyrirtæki aðila í skýrsluhaldi og mjólkuriðnaði. Undirrituð hefur setið í stjórn NCDX fyrir hönd RML frá 2018. Hið upprunalega NCDX samstarf Norðurlandanna myndaði fyrirtækið NCDX Aps sem á 1/7 af IDDEN ásamt aðilum sem í Evrópu, Norður Ameríku, og Eyjaálfu. Aðilar að IDDEN samstarfinu halda utan um skýrsluhald fyrir yfir 20 miljónir nautgripa í 15 löndum. Við berum væntingar til þess að þetta samstarf verði grundvöllur að því að þróa íslenskt skýrsluhald í takt við aðrar tæknilausnir sem bændum bjóðast þannig að þessi kerfi vinni sem best saman með áherslu á sameiginlegt ræktunarstarf og það sem er mikilvægast varðandi heildarhagsmunir notenda.

Það er sterkt ákall frá íslenskum kúabændum að afurðaskýrsluhaldið vinni bæði fyrir mjólkur og kjötfframleiðslu, það geti unnið með öðrum bústjórnarkerfum og að það sé einfaldara í notkun í snjalltækjum þannig að bændur geti betur unnið með skráningar eða leitað upplýsinga um sína gripi um leið og þeir sinna daglegum störfum í fjósinu. Þetta hljóta því að verða áhersluatriði við framtíðarþróun Huppu.

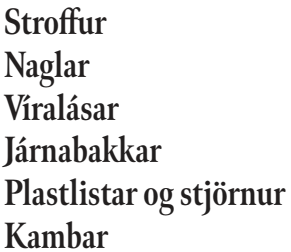
Þeir sem vilja kynna sér NCDX og IDDEN samstarfið geta haft samband við undirritaða sem situr í stjórn NCDX fyrir hönd RML. Nánari upplýsingar er einnig að finna hér:

<https://www.rml.is/is/um-okkur/utgefid-efni/ncdx>
<https://www.idden.org/>

Höfundur er verkefnastjóri Þróunar og Verkefnastofu hjá RML.

Klippur og beygjuvélar

Stroffur
Naglar
Viralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjörnur
Kambar

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

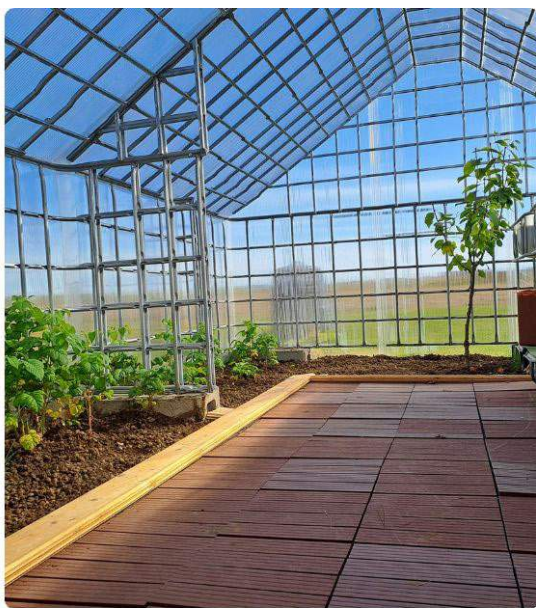
Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

Fleiri hestöfl í heyskapinn?

Við skiljum allar ástæður
fyrir nýrri vél

Reiknaðu dæmið á ergo.is

Húsin okkar

Bambahús eru einstök hönnun sem henta í alla ræktun hvort sem er til heimilis eða atvinnu. Bambahús eru smíðuð úr galvaneseraði stálgrind, klædd með 10mm. einangruðu gróðurhúsaplasi og koma með sérsmíðaðri stálhurð, ásamt loftglugga með stormjárn.

Bambahús smíða falleg gróðurhús, nídsterk og notendavæn. Gróðurhúsin koma fullbúin og hagkvæm til notkunar allt árið um kring. Þau er létt og meðfærileg og alltaf hægt að bæta við einingum.

Bambahús eru hönnuð til að rækta fæðu í mold og auðvelt að umbreyta í alla tegundir ræktunar ásamt plássi fyrir kósýsvæði.

Bambahús koma með gróðurkerjum í vinnuhæð og það má tvöfalda ræktunarplássid með því að nýta rýmið fyrir neðan gróðurkerin. Bambahús eru einstök, lítið viðhald er á húsunum, einfalt í uppsetningu, lágt verð og hefur jákvæð umhverfisáhrif.

BAMBAHÚS
www.bambahus.is
bambahus@bambahus.is
s.862-5008

Eiginleikar

- Bambahús þurfa aðeins sléttan flöt og engin þörf eru á jarðfestu
- Bambahús þola vind og snjóþunga betur en flest önnur gróðurhús
- Bambahús koma með gróðurkerjum
- Bambahús nýtir fermetrapláss betur en önnur gróðurhús
- Bambahús henta betur fyrir hreyfihamlæða
- Bambahús er íslensk hugvit og framleiðsla
- Bambahús er hringrásarhagkerfið í allri sinni mynd
- Bambahús eru færanleg, hægt að færa þó það sé í fullri notkun

Naut til notkunar í júníbyrjun

Nú er nokkuð um liðið frá því seinast komu ný naut til notkunar og án efa margir orðnir langeygir eftir nýju blóði. Ástæðan er auðvitað sú að undanfarnar vikur hefur verið í gangi tilraun með samanburð á hefðbundnu og kyngreindu sæði. Sú tilraun ætti að segja okkur hvort fanghlutfall með íslensku kyngreindu nautasæði er ásætlanlegt eður ei.

Nóg um það að sinni, snúum okkur að þeim nautum sem koma ný til dreifingar í júníbyrjun. Sæðið úr þessum nautum fór frá Nautastöðinni á Hesti í fyrradag og ætti því að vera að berast í kúta margra frjótækna um þetta leyti. Ekki er gott að tímasetja það nákvæmlega en það fer eftir ferðum og hvenær fyllt er á kúta einstakra frjótækna. Á einhverjum svæðum kunna að líða um tvær vikur þar til sæðið berst.

Þau níu naut sem nú koma í notkun eru öll fædd síðari hluta ársins 2023, allt miklir efnisgripir sem voru á sínum tíma valdir á grunni góðs erfðamats. Úr þremur þessara nauta hefur reyndar verið faanlegt Spermvital-sæði um nokkurra vikna skeið. Þetta eru synir Kvóta 19042 sem var frá Ytri-Tjörnum í Eyjafirði, Bússa 19066 frá Búvöllum í Aðaldal, Banana 20017 frá Vatnsenda í Eyjafirði, Keilis 20031 frá Brúnastöðum í Flóa, Öðins 21002 frá Birtingaholti 4 í Hrunamannahreppi, Hákonar 21007 frá Skeiðháholti 1 á Skeiðum og Kalda 21020 frá Hraunhálsi í Helgafellssveit. Hér verður gerð nánari grein fyrir hverju og einu nauti en jafnframt er bent á nautaskra.is þar sem allar upplýsingar eru uppfærðar svo fljótt sem verða má. Hér er birt kynbótamat eftir keyrslu um miðjan maí en það getur tekið breytingum við næstu keyrslu. Að jafnaði er kynbótamat keyrt 2-3svar sinnum í mánuði.

Elstur þessara kappa er **Smali 23024 frá Tjörn á Skaga**, kolskjölddóttur með lauf í enni og kollóttur, ræktaður af Baldvini og

Naut	Mjólk	Fitu%	Prót%	Afurðir	Pr.úth.	Frjós.	BFA	BMA	Frumut.	Júgur	Spenar	Mjaltir	Skap	Ending	Hæð	Heild
Snáði 23017	120	100	113	127	102	96	119	99	105	110	105	99	103	123	114	114
Stimpill 23020	116	95	92	114	107	105	113	126	96	113	116	117	103	113	117	111
Seimur 23021	115	100	107	119	80	97	91	99	105	103	104	127	107	99	116	111
Maddi 23022	104	95	106	107	98	120	103	108	101	125	122	116	115	126	96	114
Sokkur 23023	125	88	110	127	99	101	103	98	123	101	106	105	113	103	105	114
Smali 23024	108	114	118	121	99	94	106	103	114	118	102	120	116	120	102	115
Brími 23025	112	106	111	121	85	99	94	111	112	122	99	116	118	108	117	114
Brúsi 23026	115	96	94	114	104	90	102	109	108	126	115	134	110	116	112	114
Kuldi 23027	112	94	100	113	106	88	102	107	122	120	104	125	126	115	93	113
Snær 23028	112	102	98	115	93	110	102	111	120	105	117	101	126	125	104	115
Abraham 23030	114	102	94	115	96	97	103	108	109	110	108	109	129	107	113	111
Flóki 23031	98	110	114	107	94	105	110	90	98	114	116	107	110	123	112	110
Markaður 23034	118	98	117	127	89	97	84	80	121	100	109	103	125	101	114	114
Farsæll 23035	118	110	113	128	85	110	108	118	108	105	99	108	104	127	95	116
Hrollur 24005	113	104	102	118	93	107	100	126	112	108	100	111	110	109	110	112

Smali frá Tjörn á Skaga.

Bjarneyju á Tjörn. Smali er undan Banana 20017 og Múffu 483 Lúðursdóttur 10067. Við Smala eru þær vonir bundnar að dætur hans verði mjólkurlagnar kýr með há hlutföll verðefna í mjólk. Þetta ættu að verða frekar finbyggðar kýr og í meðallagi háfættar. Júgurgerðin mjög góð, vel borin júgur með mikla festu en júgurband í meðallagi. Spenar eilítið stuttir og þykkir og vel settir. Mjaltir úrvalsgóðar og skapið mjög gott. Heildareinkunn 115.

Næstur í röð er **Brími 23025 frá Skeiðháholti 1 á Skeiðum**, ræktendur eru Jón og Helga. Hér er á ferðinni dökkrauðhúfóttur (baugóttur), leistóttur og kollóttur Bananasonur 20017. Móðirin er Viktoría 1391, Truttadóttir 17051. Hér á ferðinni gripur sem á að gefa mjög mjólkurlagnar kýr með há hlutföll verðefna í mjólk. Þetta ættu að verða nokkuð bolmiklar kýr og háfættar. Júgurgerðin ákaflega góð, vel borin júgur með góða festu og greinilegt júgurband. Spenar hæfilegir

Brími frá Skeiðháholti 1 á Skeiðum.

að lengd, þykkir og eilítið gleitt settir. Mjaltir mjög góðar sem og skapið. Heildareinkunn 114.

Þriðja nautið er **Brúsi 23026 frá Reykjum á Skeiðum**, ræktandi er Reykir ehf., kolskjölddóttur með lauf í enni, kollóttur. Faðirinn er Banani 20017 og móðirin Ösp 105 Piparsdóttir 12007. Ur Brúsa hefur Spermvital-sæði staðið til boða í nokkrar vikur. Að öllum líkindum verða dætur Brúsa mjólkurlagnar kýr með efnahlutföll í mjólk í tæpu meðallagi. Júgurgerðin afbragðsgóð, vel borin júgur með mikilli festu og áberandi júgurbandi. Spenar hæfilegir að þykkt, fremur stuttir og mjög vel settir. Mjaltir frábærar og skapið gott. Heildareinkunn 114.

Næstu tvö naut eru frá Berustöðum í Ásahreppi, ræktandi er Berustaðir ehf. Sá fyrri hefur verið í notkun sem Spermvital-naut undanfarnar vikur en kemur nú til fullra nota og er þar um að ræða **Kulda 23027**, brandskjöldóttan með lauf í enni,

Brúsi frá Reykjum á Skeiðum.

Kuldi frá Berustöðum.

kollóttan, son Hákonar 21007 og Frostrósar 902 Bambadóttur 08049. Erfðamat Kulda bendir til að dætur hans verði mjólkurlagnar með efnahlutföll í mjólk í tæpu meðallagi. Júgurgerðin mjög góð, vel borin júgur með mikilli festu og fremur áberandi júgurbandi. Spenar hæfilegir að þykkt, eilítið stuttir og vel settir. Mjaltir og skap úrvalsgott. Heildareinkunn 113.

Sá seinni frá Berustöðum er **Snær 23028**, rauðbrandhúppóttur, sokkóttur með lauf í enni, kollóttur, sonur Öðins 21002 og Snærósar 1347 sem aftur er dóttir Jörfa 13011 og Frostrósar 902, móður Kulda 23027. Við Snæ eru þær vonir bundnar að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með hlutföll verðefna í mjólk um meðallag. Þetta ættu að verða fremur finbyggðar kýr og í meðallagi háfættar. Júgurgerðin í góðu meðallagi, allvel borin júgur með allgóða festu og nokkuð greinilegt júgurband. Spenar hæfilegir að lengd og þykkt og vel settir. Mjaltir um meðallag og skapið frábært. Heildareinkunn 115.

Sjötta nautið sem kynnt er til leiks er **Flóki 23031 frá Dæli í Skíðadal**, kolhúppóttur með lauf í enni, kollóttur, ræktaður af þeim Hjálmari og Brynhildi. Flóki er sonur Keilis 20031 og Flóar 931 Dúettsdóttur 12097. Allar vísbendingar gefa til kynna að dætur hans verði í meðallagi mjólkurlagnar kýr með há hlutföll verðefna í mjólk. Þetta ættu að verða bolgrunnar, útlögumiklar og háfættar kýr. Júgurgerðin mjög góð, vel borin júgur með mikla festu en júgurband lítt áberandi. Spenar hæfilega að lengd og þykkt og mjög vel settir. Mjaltir og skap gott hvoru tveggja. Heildareinkunn 110.

Sjöundi í röðinni er **Markaður 23034 frá Búðarhóli í Landeyjum**, ræktendur eru Sigurður og Marlene. Markaður er rauður og kollóttur, sonur Kvóta 19042 og Huldu 1186 sem er dóttir Óberons 17046. Þetta er naut sem á að gefa mjög mjólkurlagnar kýr með hlutfall fitu í mjólk nærri meðallagi en hlutfall próteins hátt. Þetta ættu að verða fremur bolmiklar og háfættar kýr. Júgurgerðin

meðalgóð, meðalvel borin með festu og júgurband í meðallagi. Spenar aðeins stuttir, hæfilega þykkir og vel settir. Mjaltir í góðu meðallagi og skapið frábært. Heildareinkunn 114.

Áttundi og næst síðastur er **Farsæll 23035 frá Fellshlíð í Eyjafirði**, ræktaður af Elínu og Ævari. Farsæll er rauðbrandleistóttur m/hvítt í enni, kollóttur og undan Bússa 19066 og Bröndu 1023 Jörfadóttur 13011. Erfðamat Farsæls gefur til kynna að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með há hlutföll verðefna í mjólk. Þetta ættu að verða meðalkýr á skrokkin og ekki háfættar. Júgurgerðin allgóð, meðalvel borin júgur með meðalfestu og mjög greinilegt og gott júgurband. Spenar aðeins langir og þykkir og settir. Mjaltir góðar og skapið í góðu meðallagi. Heildareinkunn 116.

Síðastur í röðinni að þessu sinni og yngstur þessara nauta er **Hrollur 24005 frá Neðri-Þverá í Fljótshlíð**, ræktandi er Árni Sigurpálsson. Dreifing Spermvital-sæðis hófst úr Hrolli um miðjan mars eða þegar hann var tæplega 13 mánaða gamall enda hefur hann ávallt sýnt mikinn og góðan þroska. Hrollur er bröndóttur og kollóttur, sonur Kalda 21020 og Gleði 1203 Hælsdóttur 14008. Erfðamat Hrolls segir að dætur hans verði mjólkurlagnar með efnahlutföll í mjólk um meðallag. Júgurgerðin góð, vel borin júgur með meðalfestu og fremur áberandi júgurbandi. Spenar eilítið langir og grannir og meðalvel settir. Mjaltir og skap gott. Heildareinkunn 112.

Á sama tíma og þessi naut koma í dreifingu lýkur tilrauninni með kyngreinda sæðið og verða menn upplýstir innan tíðar um hvor tegundin er hvað. Við tekur uppgjör en til þess að ljúka því þurfa að líða 56 dagar frá síðustu sæðingu svo hægt sé að reikna 56 daga ekki uppbeidsli og bera saman kyngreinda og hefðbundna sæðið. Endanlegt fanghlutfall verður svo ekki ljóst fyrr en fullri meðgöngu verður náð.

Þau naut sem eru í tilrauninni verða áfram í dreifingu og þá með þeim formerkjum að til dreifingar úr þeim verður bæði hefðbundið sæði og það kyngreinda sæði sem eftir er af tilraunasæðinu. Breytingin verður sú að nú mun það verða upplýst hvort er hvað. Þetta eru þeir Snáði 23017, Stimpill 23020, Maddi 23022, Sokkur 23023 og Abraham 23030. Þá verður Seimur 23021 einnig áfram í notkun.

Úr notkun hverfa Reykhóll 23002, Ísjaki 23004, Miði 23006, Dúskur 23008, Siffi 23009, Gráni 23010, Hvinur 23015 og Nenni 23016 en segja má að þeir hafi gegnt sínu hlutverki.

Af þeim nautum sem verða í notkun er til Spermvital-sæði úr Smala 23024, Bríma 23025, Snæ 23028 og Farsæli 23035. Þá er einnig eitthvað til af slíku sæði úr Snáða 23017, Seim 23021, Brúsa 23026, Kulda 23027 og Hrolli 24005 í kútum frjótækna þó birgðir af því á Nautastöðinni séu nánast uppnarar.

Höfundur er ábyrgðarmaður í nautgriparækt hjá RML.

LÍFRÆN SKOLP HREINSISTÖÐ

- Stöðin kemur samsett og tilbúin til uppsetningar
- Hátt hreinsunarstig
- Lyktarlaus
- Einföld uppsetning
- Ekki þörf á siturlögnum
- Möguleiki á fjartengingu við upplýsingakerfi

PORSCHE

**Við hættum ekki að leika okkur af því við verðum gömul.
Við verðum gömul af því við hættum að leika okkur.
Cayenne E-Hybrid.**

Cayenne er kraftmikill sportjeppi með allt að 90 km drægni á rafmagni og ríkulegum staðalbúnaði.*

- Plug-in Hybrid
- Fjór hjóladrif
- 470 hestöfl
- 4.9 sek. í hundrað
- Loftpúðaafjöðrun
- 8 gíra sjálfskipting
- 3.500 kg. dráttargeta
- 650 Nm hámarkstog
- Forhitun með appi

Komdu og upplifðu töfra Porsche - Eigum örfáa bíla til afhendingar.

*Samkvæmt WLTP miðað við blandaðan akstur.

Birt með fyrirvara um mynd- og textabrengr.

50
1975 - 2025

Porsche á Íslandi | Krókhálsi 9 | S: 590 2000 | benni.is | Opið virka daga frá 9:00 til 17:00 og laugardaga frá 12:00 til 16:00

Bilabúð
Benna
í fimmtíu ár

Nýtt litaskráningarkerfi tekið í notkun í WorldFeng

Nú í nokkur ár hafa litasérfræðingar á vegum WorldFengs unnið að því uppfæra litskráningarkerfið í WorldFeng. Kristín Halldórsdóttir formaður skrásetjaranefndar WF

Halla Eygló Sveinsdóttir

hefur leitt þetta starf en margir hafa lagt henni lið eins og t.d. Elsa Albertsdóttir, Freyja Imsland, Henriette Arriens og Monika Reissmann, svo nokkrir séu nefndir. Allir sem þekkja til íslenska

hestsins vita að kynið er þekkt fyrir mikla litafjölbreytni og verður seint hægt að taka tillit til allra mögulegra lita og litasamsetninga. Áfram verður flokkun litanna að mestu leyti byggð á svipfarseinkennum og því flokkunarkerfi sem notuð hefur verið í WF. Þekking á litaerfðum hefur aukist í gegnum árin og nú er hægt að taka sýni úr hrossum og fá greiningu á litaerfgerð þeirra erlendis. Margir nýju kóðanna lýsa litasamsetningum sem sjást ekki í svipfari hrossins og krefjast þekkingar á erfðum eða greiningar á arfgerð þess. Munu þeir kóðar ekki verða opnir nema fyrir litaskrásetjara. Í litatöflunum sem finna má í WF eru þeir kóðar sem eru læstir merktir með ljósbílum lit.

Fyrir hinn almenna notanda eru þessar breytingar helstar:

Í stað fjögurra stafa kóða til að lýsa lit verða teknir upp fimm stafa kóðar, flokkun lita helst þó að mestu óbreytt. Hingað til hefur litakóði fyrir rautt verið 1500 en verður eftir breytingu 15000.

Sæti 1, segir til um grunnlit, rauður, brúnn, jarpur o.s.frv.

Sæti 2, segir til um blæbrigði litar, ljóst, milli, dökkt.

Sæti 3, segir til um litamynstur á höfði, bók og fótum.

Sæti 4, segir til um lit á augum, faxi/tagli og litamynstur á höfði.

©Anna Guðrún Grétarsdóttir

Sæti 5 en notað fyrir sjaldgæfa liti og frumteikn, s.s. ýruskjótt, hálfhjálmskjótt.

Þær breytingar sem notendur taka eftir varðandi 1. sætið er að nú er bleikum lit skipt upp í bleikt og bleikálótt. Bleikt hefur rauðan grunnlit á bak við sig en bleikálótt hefur jarpan grunnlit á bak við sig. Enda stundum erfitt að greina á milli er hrossið bleikálótt eða jarpt. Bleikt verður áfram með kóðann 6 en bleikálótt fær kóðann 8. Framvegis verður vindótt því með kóðann 9 en var áður með 8.

Sæti 2 er óbreytt að mestu fyrir almenning en litaskrásetjara fá fleiri möguleika til að skrá allskonar blæbrigði. Ljóst verður áfram táknad með 2, milli með 5 og dökkt með 7.

Varðandi sæti 3 er helsta breytingin að slettuskjótt verður ekki lengur táknad með S heldur fær það kóðann 9.

Breytingar á sæti 4 eru óverulegar, bætt hefur verið inn að hægt er að skrá höfuðteikn á skjóttum hrossum (stjarna, blesa, nös).

Sæti 5 kemur alveg nýtt inn en þar eru komnir inn kóðar fyrir sjaldgæfa liti, s.s. ýruskjótt og ýruskjótt. Ýruskjótt fær kóðann 2 en var áður táknad með Y. Þarna koma líka inn möguleikar fyrir litaskrásetjara að skrá hálfslöttuskjótt o.fl. litasamsetningar sem krefjast litgreiningar eða þekkingar á litaerfðum.

Til að auðvelda skráningar á lit verður hægt að velja kóða úr 5 fellingluggum í grunnskráningarmynd

hrossins, áfram verður reitur til að lýsa litum með texta.

Inni í WF er að finna í heild sinni litaskjöl með öllum litakóðunum og lista með öllum kóðum í númeraröð. Þar er einnig að finna myndasafn með helstu litum og frábæra rafræna bæklinga um hvaða erfðavísar stjórna litum og litasamsetningum, eitthvað sem allir ættu að kynna sér. Ef smellt er á „Litir“ í aðalvalmyndinni opnast gluggi, (mynd 1):

Það er von þeirra sem standa að þessum breytingum að þetta muni reynast notendum WorldFengs vel og komi til með að auðvelda litaskráningar og auka skilning á litaerfðum.

Höfundur er ráðunautur í hrossarækt hjá RML.

Aðallitur
Aðallitur
0 Grár
1 Rauður
2 Brúnn
3 Jarpur
4 Leirljós
5 Moldóttur
6 Bleikur
7 Móálóttur
8 Bleikálóttur
9 Vindóttur

Blæbrigði
0 Hvítingi, rauður grunnlitur
1 Rauður, ber vindótt
2 Ljósrauður
3 Botnrauður
4 Rauðlitföróttur, ber vindótt
5 Rauður
6 Dökkrauður
7 Sótrauður
8 Rauðlitföróttur
9 Grár, f. rauður, ber vindótt

Litamynstur á höfði, bók og fótum
0 einlitur
1 skjóttur
2 stjörnóttur
3 nösóttur
4 tvístjörnóttur
5 blesóttur
6 leistar og/eða sokkar, án höfuðteikna
7 leistar og/eða sokkar auk höfuðteikna
8 dökk teikn á höfði og/eða fótum
9 slettuskjóttur (SW1/SW1)

VOTTADUR
HÍFIBÚNAÐUR

862 4046

Móhella 3, Hafnarfirði

SKRALLI

Augu, fax/tagl og litamynstur á höfði
0 ekkert auðkenni
1 glófextur
2 gráspengt í faxi og/eða tagli
3 vagl í auga
4 hringeygður
5 ægishjálmur
6 glaseygður
7 mó- eða móguleygður
8 glófextur og/eða vagl, hringeygður, glaseygður eða ægishjálmur
9 skjóttur auk höfuðteikna

Sjaldgæfir litir og frumteikn
0 ekki til staða
1 ýruskjóttur (W8)
2 ýruskjóttur (W21)
3 hálfslöttuskjóttur (N/SW1) og skjóttur (To-), allir grunnlitir
4 alhvítur, slettuskjóttur SW1/SW1 og skjóttur (To-), allir grunnlitir
5 hálfslöttuskjóttur (N/SW1)
6 mön (áll)
7 frumteikn, herða- og/eða leggjarendur og/eða mön
8 ljós svæði um nasir og augu ásamt ljósum svæðum á kvið/nára
9 hvít hár (hætur) í feldi

WORLDFENGUR
 Upprunaættbók
 íslenska hestsins

NOTENDASKILMÁLAR
 KYNNING
 FÖRUMÁL
 TORGAMAL
 HEIMAMÍÐ
 UPPHÁLDSD. HROSS **ÞÚ**
 HROSS
 LITIR
 Litir og litir ALN*
 Myndir
 Hlekkir
 NAFNABANKI
 STYNGIÐ
 MYNDABÓND
 UPPRUNI
 SVARSLUR
 EYKUBLÍÐ
 HÆTTA

Hrossaleit

Ath! Fæðingarnúmer og kennitala byrja alltaf á landsköða, sbr. IS fyrir Ísland.
 Mögulegt er að nota stjörnu (*) í leitarkeyrðum.

Stafasett

Fæðingarnúmer

Nafn frá

Örgreint

Litur

Öllgreint

Öllgreint

Öllgreint

Mynd 1. Litir, í þessari valmynd er hægt að smella t.d. á Litir og erfðir og skoða rafræna bæklingar um litaerfðir.

NOTKENDI SKILMÁLAR
KYRNING
FORSÍÐA
TUNGUMÁL
HEIMARÉTTIN
UPPHÁLDSS HROSS **NEW**
HROSS
LITIR
Litir og erfdir - NEW
Myndir
Litastafa
HAFNABANKI
SYNINGAR
MYNDBOÐ
UPPRUNI
SKRISLUR
EYÐUBLÓÐ
HÆTTA

Litarefni

LITIR OG ERFDIR

1. ERFDÁVAÐAR SEM STJÓRNA GRUNNLITUM			
E-sætið og A-sætið	Rauður	Brúnn	Jarpur
Öll hross má flokka erfðarfæðilega í einn af grunnlitum þremur og eru annað hvort rauð (e/e, -/-), brún (E/-, a/a) eða jörp (E/-, A/-) í grunninn, sama hvaða lit þau sjna í svafnan sínu. Nánari upplýsingar í litaskjali (smellti á mynd til hiðar)	 REDNESS RAUÐUR	 BROWN BRÚNN	 GREY JARPUR
¹ ... táknar að óvist er hvaða samsætur í erfðavísasætinu.			

Auk erfðavisa fyrir grunnlit geta hross haft samsætur í öðrum erfðasætum sem breyta grunnlit hrossins.

2. ERFDÁVAÐAR SEM HAFNA LYSANDI ÁHRIF Á GRUNNLITINA

C-sætið	Leirfóð	Brúnn, ber leirlit	Moldóttur
Hross sem bera eina ríkjandi samsætu af leiritageninu	 LEIRFÓÐ	 BROWN BER LEIRLIT	 BLACK MOLDÓTTUR

Mynd 2. Rafrænir bæklingar um liti og litaerðir.
 Síðan er hægt að opna hvern og einn bækling með því að smella á hann. Ef smellt er á bæklinginn um rauða litinn opnast mynd 3:

[illegible]

Mynd 3. Þarna er litnum lýst og upplýsingar um hvernig hann erfist. Ef smellt er á Myndir er hægt að haka við ákveðna líti og þá kemur WF upp með myndir af viðkomandi litum. Enn eru ekki til myndir af öllum litum en þarna má engu að síður finna myndir af öllum algengustu litunum.

Litastila			
Adalitur	Blaðgríði	Einlitt/Tvillitt	Litaraúðkenni
☐ 0 Grðr ☐ 1 Raufur ☐ 2 Blönn ☒ 3 Jarpur ☐ 4 Lenfós ☐ 5 Mosdóttur ☐ 6 Blekur ☐ 7 Mosdóttur ☐ 8 Blösklóttur	☐ 2 Jarpunfós- ☐ 3 Jarpunbetrú- ☐ 4 Jarpunauð- ☒ 5 Jarpur ☐ 6 Jarpunkorg- ☐ 7 Jarpunklökk- ☐ 8 Jarpunklöttróttur	☐ 0 einlitt ☒ 1 skjött ☐ 2 gjörnött ☐ 3 mætti ☐ 4 tvísnjóttött ☐ 5 blösnött ☐ 6 lestar (ringgröð) ☐ 7 sokkar (ringgröð) ☐ 8 stjarnanna eða tvítt, auk lesta eða sokka ☐ 9 blösk eða lesta eða sokka ☐ 0 Trútt KIT tein (Hú) ☐ 1 stórukjött ☐ Y ynskjött (V21)	☐ 0 ekkert auðkenni ☐ 1 gjöflett ☐ 2 vindhætt (grásprengr) í fax eða lagi ☐ 3 vagl í auga ☐ 4 hringeytt eða glaseygt ☐ 5 æghálmur ☐ 6 gjöflett og vagl í auga ☐ 7 gjöflett og hringeytt eða glaseygt ☐ 8 vindhætt í fax eða lagi og vagl í auga ☐ 9 vindhætt í fax eða lagi og hringeytt eða glaseygt

Hreinsa

Mynd 4. Ef hakað er í aðallit jarpur, skjóttur, koma upp hross með þann lit.

HÚNAVELLIR

Fullkominn staður fyrir fjölskylduna!

Hópatilboð í boði fyrir ættarmót, stórafmæli, fjölskyldu- og vinafögnuði!

Allar upplýsingar á www.hunavellir.is og í síma 861-2319.

HUNAVELLIR

- Tjaldsvæði með rafmagni
- Gistiheimili
- Sundlaug & heitur pottur
- Líkamsrækt
- Leiksvæði fyrir börn
- Sparkvöllur
- Veiði í Svinavatni
- Rafmagnshjólaeiga
- Morgunverðahlaðborð

Ný kynslóð úthitara

Gæða úthitarar á verönd, svalir
og öll útisvæði. Þola regn og
mega vera úti allan ársins hring.
Stillanleg veggfesting fylgir og
fjarstýring með 3 hitastillingum.

Tilboðsverð
64.900
kr./stk

A modern, white, rectangular outdoor heater with a digital display and a remote control. The heater is shown from a side-on perspective, highlighting its sleek design and the glowing orange heating elements inside. The remote control is white and features a small LCD screen and several buttons.

Skjólveggir fyrir bústaðinn

Sérlega fallegir skjólveggir úr gleri
sem veita gott skjól án þess að trufla
útsýnið. Veggirnir koma í ýmsum
stærðum og útfærslum.

Tilboðsverð
175.000
kr./stk

A modern, rectangular glass privacy screen with a planter box containing green plants. The screen is shown from a side-on perspective, highlighting its sleek design and the green plants inside the planter box. The planter box is dark-colored and has a simple, rectangular shape.

 flisabúðin

Stórhöfða 21, 110 Reykjavík | 545 5500 | flis@flis.is | flisabudin.is

A man with glasses and a dark jacket stands in a warehouse, holding a small electronic device. He is positioned next to several large Exide batteries. The background shows high industrial shelving units filled with boxes and more batteries.

EXIDE rafgeymar

Exide rafgeymar eru framleiddir fyrir nánast allar stærðir og gerðir farartækja en þeir eru viðurkennd hörkutól sem eru sérstaklega hannaðir til að þola mikið álag.

Skannaðu QR kóðann og finndu rétta rafgeyminn fyrir þitt farartæki

Fyrirtækjaþjónusta Olís
Alvöru fólk með alvöru þekkingu og reynslu
Hafðu samband við sérfræðinga Olís
í síma 515 1100 eða pontun@olis.is

„Svo lengi lærir sem lifir“

Vinsældir Reiðmannsins og keppnishestanámsins sem alhliða nám í hestamennsku ber góðan ávöxt. Það mátti glögg sjá á útskriftarhátíð nemenda úr endurmenntun Landbúnaðarháskóla Íslands (Lbhl) sem fram fór á Mið-Fossum í Borgarfirði fyrstu helgina í maí.

Útskriftarhelgi Reiðmannsins náms á vegum Endurmenntunar Lbhl fór fram í blíðskapar veðri síðustu helgina í maí. Að þessu sinni voru um 150 nemendur víðsvegar af landinu sem útskrifuðust. Mikið var um fallegar sýningar eins og við mátti búast og góð stemning í mannskapnum. Útskriftin fór fram í glæsilegri reiðhöll Lbhl á Mið-Fossum í Borgarfirði og var þétt dagskrá alla helgina. Skráningar voru um hundrað talsins og var keppt í sjö ólíkum keppnisgreinum. Fyrir áhugasama þá má finna allar helstu niðurstöður af mótinu inná í Horsday.

Viðburðurinn var vel sóttur og þegar helgin náði hápunkti voru nærri tvö hundruð manns á svæðinu. Veðrið lék við alla og aðbúnaðurinn á Mið-Fossum til fyrirmyndar. Á laugar deginum kepptu þeir nemendur sem náð höfðu bestum árangri í hvorum hóp fyrir sig til úrslita. Alls voru níu nemendur í Reiðmanninum I og tíu úr Reiðmanninum II sem þátt tóku í keppni um Reynisbikarinn.

Helstu styrktaraðilar mótsins voru SIGN, Hrímnir, Lífland og Kaupfélag Borgfirðinga. Og erum við þeim gríðarlega þakklát fyrir þann stuðning sem þau veittu okkur. Veittar voru viðurkenningar fyrir bestan samanlagða árangur úr verklegu námi á fyrsta og öðru ári reiðmannsnámsins. Það kom í hlut Aldísar Ösp og Grétu Brimrúnar að veita þeim viðurkenningum viðtöku. Úr keppnisnámi Reiðmannsins voru veittar viðurkenningar fyrir hæstu samanlögðu einkunn úr forkeppni úr tveimur keppnisgreinum. Annars vegar í 1. flokki og hins vegar í 2. flokki, stóðu Halldóra Jónasdóttir og Magnús Karl Gylfason uppi sem sigurvegarar í hvorum flokki fyrir sig.

Margt var um fallegar sýningar um helgina og greinilegt að nám

Eva-Lena Lohi stóð uppi sem sigurvegar í Reynis bikarkeppninni.

sem þetta hefur gert mikið fyrir hestamennskuna í landinu. Aldursbil nemenda sem stundað hafa námið er á breiðum grunni og var námið í ár í boði á tólf stöðum víðsvegar um landið.

Umsóknir í nám reiðmannsins fara vel af stað og er opið fyrir nýja umsækjendur til 10. Júní. Allar nánari upplýsingar má finna á vef endurmenntunar Landbúnaðarháskóla Íslands (endurmenntun.lbhi.is).

Hvað segja nemendur um námið ?

„Ég hef ekki bara skólast til og efst heldur eignast frábærar vinkonur og vini“

„Við Draumur höfum siglt veturinn á svo fallegan og dýrmætan hátt hvað mig varðar. Ég féll af baki síðasta vor og það var ekki bara heilinn í mér sem hristist þann daginn heldur skaddaðist kjarkurinn

og viljinn líka. Þó ég hafi reynt að fela það held ég að það hafi nú skynið örlítið í gegn...enda nokkuð auðlesin.

Ég hef ekki bara skólast til og efst heldur eignast frábærar vinkonur og vini. Við Draumur kláruðum lokaprófið með einkunnina 8,61 Það gaf okkur fararleyfi á Mið-Fossa þar sem tíu hæstu nemendur í Reiðmanni II yfir landið kepptu um sætaröðun. Þar höfnuðum við hvorki meira né minna en í öðru sæti. Síðustu vikur lífs míns hafa einkennst af æfingum, raða niður endalausum prógrömmum og halda Draumnum hreinum. Ég hef því fengið smjörþefinn af því að vera atvinnumaður og Guð einn veit það að í dag tek ég hattinn ofan af fyrir því fólki. Stolt og ÞAKKLÁT. “ Sagði Guðrún Astrid Elvarsdóttir einn af nemendum Reiðmannsins.

Birna Tryggvadóttir Thorlacius, verkefnastjóri

„Stemningin var hlýleg, létt og ótrúlega ánægjulegt að upplifa það jákvæða andrúmsloft sem réð þarna ríkjum. Mikið var hlegið og allir höfðu gaman af því að vera saman á svæðinu, peppa og hvetja hvert annað.“ Sagði Randi Holaker um þá skemmtilegu stemningu sem myndaðist.

Margt var um manninn og létt yfir mönnum á útskriftarhelgi reiðmannsins. Á laugardegnum kepptu þeir nemendur sem náð höfðu bestum árangri í hvorum hóp fyrir sig til úrslita. Alls voru níu nemendur í Reiðmanninum I og tíu úr Reiðmanninum II sem þátt tóku í keppni um Reynisbikarinn.

Aldís Ösp Sigurjónsdóttir, Gréta Brimrún Karlsdóttir og Randi Holaker

Verðlaunin voru ekki af verri endanum og dyggilega studd af styrktaraðilum mótsins.

Magnús Karl Gylfason hlaut hæstu samanlagða einkunn úr forkeppni í 1. flokk

Halldóra Jónasdóttir stóð uppi sem sigurvegari í 2. flokk.

Auglýsing um skipulagsmál í Rangárþingi eystra

Samkvæmt 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er auglýst eftirfarandi tillaga að deiliskipulagi í Rangárþingi eystra.

Langanes – breyting á deiliskipulagi

Deiliskipulagsbreytingin tekur til 40 lóða við Langanesbyggð, F1. Heimilt verður að reisa alltað 4 hús, eitt frístundarhús, gestahús, geymslu og gróðurhús. Mænisstefna og húsgerðir eru frjálsar en hámarkshæð byggingar er 5 m. Hámarksbyggingarmagn er allt að 300 m² á hverri lóð. Með deiliskipulagsbreytingunni falla gildandi deiliskipulög úr gildi.

Kirkjulækjarkot, Bakki – nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagstillagan tekur til 2 ha lóðar í landi Kirkjulækjarkots, Bakki 1. Heimilt verður að byggja fimm byggingar á lóðinni, s.s. íbúðarhús, gestahús, skemmu, gróðurhús eða gripahús, hámarksbyggingarmagn er allt að 1000 m² og hámarkshæð húsa er 6,5 m miðað við gólfkóta.

Ofangreindar tillögur er hægt að skoða á heimasíðu Rangárþings eystra, á Skipulagsgátt Skipulagsstofnunar og á skrifstofu skipulags- og byggingarfulltrúa frá 19. maí 2025. Hverjum þeim sem telur sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að gera athugasemd við tillögurnar og er athugasemdarfrestur veittur til og með 30.júní 2025. Athugasemdum skal skila í gegnum Skipulagsgáttina eða skriflega í Skipulagsgáttina eða til skipulags- og byggingarfulltrúa Rangárþings eystra að Austurvegi 4, 860 Hvolsvelli.

F.h. Rangárþings eystra
Póra Björg Ragnarsdóttir
Skipulags- og byggingarfulltrúi Rangárþings eystra.

Land og skógur: Hvers vegna að endurheimta íslenskar mýrar?

Frá upphafi tuttugustu aldar hefur votlendi minnkað um 64-71% á heimsvísu og um helmingi af íslensku mýrlendi hefur verið raskað af mannavöldum.

Iðunn Hauksdóttir

Það er því ljóst að fyrst og fremst þurfum við að vernda það óraskaða votlendi sem eftir er í heiminum. Í annan stað er forgangsmál að endurheimta allt það votlendi sem enn er talið að hægt sé að bjarga, sama hversu stórt eða lítið það er. Í kjölfar endurheimtar mýra má gera ráð fyrir að lífríki færist til fyrra horfs og því fylgi aukin líffræðileg fjölbreytni og vistkerfisþjónusta.

Mýrar:

- eru mikilvæg búsvæði plantna, fugla, fiska, smádyra og örvera og því er verndun og endurheimt votlendis mjög mikilvæg út frá sjónarhorni líffræðilegs fjölbreytileika.
- geyma verulegan hluta kolefnisforða jarðar sem losnar út í andrúmsloft ef mýrinni er raskað.
- eru mikilvæg búsvæði íslenskra varpfugla en 90% íslenskra varpfugla, farfugla og vetrargesta byggja afkomu sína að einhverju leyti á votlendi.
- virka sem svampar og tempru rennsli fyrir læki og ár sem er mikilvægt fyrir vatnsbúskap þeirra. Auk þess minnka mýrar hættu á flóðum og jarðvegsrofi.

Líklegt er að votlendi muni gegna mikilvægu hlutverki bæði fyrir nýtingu og verndun lands með hlýnandi loftslagi eins og t.d. aðgengi að vatni í þurrum sumrum. Því er mikilvægt að vernda votlendi og endurheimta raskað votlendi sem ekki er verið að nýta og snúa því aftur í sitt náttúrulega horf.

Grunnforsenda endurheimtar mýra er að hækka grunnvatnshæð upp að yfirborði mýranna og með því endurheimta þá vistkerfisferla sem hefur verið raskað. Hins vegar geta markmið endurheimtar mýra verið fjölbætt:

Endurheimt votlendisplantna

- Með hækkun á grunnvatnsstöðu ná votlendisplöntur forskoti í samkeppni við þurrlendisplöntur um pláss, vatn og næringarefni.
- Eftir endurheimt leysast einnig úr læðingi um mýrina næringarefni

sem votlendisplöntur eins og starir og klófifa nýta sér. Blómgun eykst og þær vaxa og dafna af mikilli grósku.

Endurheimt fuglalífs

- Með því að hækka vatnsstöðu mýra eykst smádyralíf og þar með æti fyrir fuglana sem nýta einnig tjarnir til varps og dvalarstaðs á fartíma.
- Hærri vatnsstaða heldur jarðveginum mjúkum og rökum sem er mikilvægt fyrir þá fugla sem stinga nefinu niður í jörðina í fæðuleit.
- Mikilvægt er að fuglar hafi greiðan aðgang að vatni til að sulla og snyrta fjaðrimar til að viðhalda flughæfni.

Endurheimt fiskalífs

- Með því að fjarlægja manngerða þröskulda, loka skurðum og færa vatn aftur í þurrkaða lækjarfarvegi má endurheimta mikilvæg hrygningar – og uppeldissvæði ferskvatnsfiska.
- Ála má oft finna í mýrum en þeir eru á válista yfir tegundir í útrýmingarhættu.
- Vatnsbúskapur veiðivatna- og áa getur verið jafnari í óröskuðum mýrum í miklum þurrkasumrum.
- Endurheimt landslagsheildar
- Þegar ruðningar úr uppgreftri skurða eru settir ofan í þá aftur opnast landslagið á ný og verður nær því landslagi sem var fyrir framræslu.
- Oft verða til litlar tjarnir við endurheimt og mýrin lifnar við að nýju.

Endurheimt loftslags

- Við hækkun á grunnvatnsstöðu lækkar jarðvegshiti og súrefni hættir að vera aðgengilegt rotverum. Þetta verður til þess að lífrænt efni varðveitist sem mór í stað þess að breytast í gróðurhúsalofttegundir og losna út í andrúmsloftið.

Þann 2. júní er alþjóðlegur dagur mýra og hvetjum við ykkur til að njóta mýranna og öllu því lífi sem þeim fylgir. Hvort sem það er að hlusta á söng vaðfugla, setjast við lækjarbakka og fylgjast með hornsílum eða reka nefið ofan í gróðurinn og læra nöfnin á blómunum. Endurheimt vistkerfa snýst ekki um að leiðrétta mannanna verk heldur að búa til betri heim fyrir komandi kynslóðir.

Höfundur er sérfræðingur hjá Landi og skógi.

Besti vinur blóma og berja
Ylplast fyrir sólskála, gróðurhús og þakglugga

Sígna
Fást

- Létt og meðfærilegt efni**
- Veitir vörn gegn UV geislum**
- Fjölbreyttar þykktir og stærðir**

Signa ehf

Bæjarflöt 19-o, 112 Rvk

www.signa.is

544 45 45

signa@signa.is

Lífræn hreinsistöð

Fyrirferðarlítill með 25 ára ábyrgð
Engin rotþró eða hefðbundin siturlögn
Margar stærðir í boði
Tæming seyru á 3 - 5 ára fresti

IDNVER

Tunguhálsi 10 - 110 Reykjavík
Sími 517 2220 - petur@idnver.is

Diamond

SEGWAY AT5 fjórhjól

#1
mest selda
hjól í sínum
flokki á landinu
árið 2024*

500cc - 39 hestöfl - 44Nm tog
12" álfelgur - 25" dekk
1.349.000 með vsk.

Öll Segway fjórhjólin eru tveggja manna og götuskráð (T3 dráttarvél), með læsanleg mismunadrif framan og aftan, rafmagnsstýri og tengingu við app í síma, með dráttarkúlu og spili, handahlífum og sætisbaki. **Við sendum öll hjól án aukakostnaðar á næstu afgreiðslustöð Samskipa.**

Laxalús og villtir laxfiskar

Laxalús sem berst frá eldi laxfiska í sjókvíeldi getur mögulega valdið afföllum og stofnstærðarminnkun hjá villtum laxi, sjóbirtingi og sjóbleikju.

Valdimar Ingi Gunnarsson

Tíðni laxalúsar á eldisfiski í sjókvíum á síðustu árum hefur almennt verið hærri á Íslandi en í nágrannalöndum og framleiðsla laxalúsarlífa því verið tiltölulega mikil. Það hefur verið tilhneiging til að gera lítið úr neikvæðum áhrifum laxalúsar frá fiskeldi á villta laxfiskastofna en mælingar sýna þó að áhættan á auknum afföllum er stundum áætluð umtalsverð í þeim vöktunum sem framkvæmdar hafa verið fram að þessu.

Tillaga um vöktun

Höfundur kom að umhverfismati Háafells (áður Hraðfrystihúsið – Gunnvör hf.) á árinu 2014 sem ráðgefandi aðili en þar var lagt til að stunda vöktun á villtum laxfiskum m.t.t. áhrifa laxalúsar frá eldinu. Höfundur ásamt fleiri aðilum höfðu frumkvæði að því að koma á vöktun villtra laxfiska í Ísafjarðardjúpi. Náttúrustofa Vestfjarða tók síðan að sér þessa vöktun og hefur reglulega frá árinu 2017 birt niðurstöður á tíðni laxalúsa á villtum silungi á Vestfjörðum.

Áliti Skipulagsstofnunar ekki fylgt eftir

Í áliti Skipulagsstofnunar frá 2016 í sameiginlegu umhverfismati Arnarlax og Arctic Sea Farm taldi stofnunin að við leyfisveitingar þurfi að setja skilyrði um m.a. eftirfarandi atriði til að draga úr hættu á að laxalús frá eldinu skaði villta laxfiskastofna í Patreksfirði og Tálknafirði:

„Viðmið um heimilaðan fjölda laxalúsa á eldisfiski með hliðsjón af áætlaðri hættu á afföllum villtra laxfiska. [...] Viðbragðsáætlun

um mótvægisáðgerðir í samræmi við niðurstöður um smitálág frá eldisfiski hverju sinni og áhættu fyrir villta fiskistofna“.

Um tíu árum eftir álit Skipulagsstofnunar er staðan sú að ekki er búið að fastsetja heimilaðan fjölda laxalúsa á eldisfiski, skilgreina eða koma á viðbragðsáætlun til að draga úr áhættu laxalúsar á villta laxfiskastofna sem gilda jafnt fyrir alla rekstraraðila.

Niðurstöður vöktunar

Það vekur athygli í nýlegu umhverfismati fyrir aukningu á framleiðsluheimildum í sjókvíeldi í Arnarfirði að lítið er gert úr skaðsemi laxalúsar frá eldinu á villta laxfiskastofna þrátt fyrir að laxalús hafi fjölgað mikið á villtum laxfiskum í firðinum á síðustu árum (mynd 1). Laxalúsaálag á villtum laxfiskum hefur aukist samfara auknu sjókvíeldi í Arnarfirði og Ísafjarðardjúpi. Meiri sveiflur eru í Tálknafirði og Patreksfirði sem má að einhverju leyti sjá í samhengi við hvíld fjarðanna eftir eldi á hverri kynslóð.

Þol laxfiska við laxalús

Í rannsóknum hefur verið lagt mat á hve mikið álag af laxalús villtir laxfiskastofnar þola. Fyrir laxaseiði, sjóbirting og sjóbleikju sem eru að ganga í sjó í fyrsta sinn (< 150 g) er miðað við að < 0,1 lús/ fiskþyngd (g) hafi engin áhrif á hættu á aukinni dánartíðni. Við > 0,3 lús/g er áætluð dánartíðni 100%. Fyrir stærri fisk (> 150 g), sjóbirting og sjóbleikju, sem er að ganga til sjávar í annað sinn eða oftár er miðað við að undir 0,01 lús/ fiskþyngd (g) séu engin áætluð afföll og 100% við meira en 0,15 lús/g. Í Noregi er stuðst við þessar viðmiðanir og hafa þær einnig verið hafðar til hliðsjónar á Íslandi.

Stofnstærðarminnkun af völdum laxalúsar

Áhrif laxalúsar á sjóbirting og sjóbleikju er önnur en fyrir lax. Annars vegar dvelur silungur í

Muynnda

lengri tíma á strandsvæðum undir laxalúsasmiti og þá sérstaklega sjóbirtingur. Hins vegar getur silungur að einhverju leyti unnið gegn áhrifum laxalúsasmits með því að ganga aftur upp í ána til aflúsunar. Það er ekki til staðar nægileg þekking til að meta hvort laxalúsasmit á sjóbleikju og sjóbirtingi leiði til aukinnar áætlaðrar dánartíðni ef fiskurinn stýttir sjávardvölina. Þó slík hegðun dragi úr dánartíðni vegna laxalúsasmits, eykur hún líkur á að sýking komi í sárið eftir laxalúsina á meðan fiskurinn dvelur í ferskvatni. Jafnframt eykur hún líkur á lakara aðgengi að fæðu og þar með skertum vexti og frjósemi sem getur orsakað stofnstærðarminnkun. Hversu umfangsmikil stofnstærðarminnkun á sér stað er talið geta verið mismunandi á milli stofna.

Mynd 1. Fjöldi laxalúsa á smituum sjóbirtingi og sjóbleikju í sjó á Vestfjörðum í júlímánuði eftir árum (gögn frá Náttúrustofu Vestfjarða).

Rannsóknir á sjóbirtingi

Sjóbirtingur gengur til sjávar á vorin og langtímarannsóknir í Vestur-Noregi sýna að fiskurinn gengur fyrir og í meira mæli úr sjó í ferskvatn til aflúsunar eftir því sem hann smitast fyrir af laxalús. Það er áætlað að það taki um 3–4 vikur frá smiti þar til ótímabær uppganga á sér stað og að fiskurinn dvelji í u.þ.b. tvær vikur í ferskvatni til aflúsunar þar til hann leitar aftur í sjó. Því seinna sem sjóbirtingur smitast af laxalús því minni verða neikvæðu áhrifin og færri fiskar eru með ótímabæra uppgöngu í ferskvatn til aflúsunar. Á sumrin er fjöldi laxalúsarlífa í sjónum meiri og hefði því mátt búast við ótímabærri uppgöngu í ferskvatn þegar liða fer á sumarið, en það er ekki raunin og er ekki vitað um ástæðu þess.

Umferðarljósakerfi Norðmanna

Náttúrustofa Vestfjarða hefur stuðst við norska umferðarljósakerfið við að meta áhrif laxalúsar á afkomu villtra laxfiskastofna. Umferðarljósakerfið gefur vísbendingar um áætlaða stofnstærðarminnkun (%) og flokkast sem lítil áætluð afföll eða lítil áhætta (< 10%, grænt), meðal (10–30%, gult eða appelsínugult) eða mikil (> 30%, rautt). Niðurstöður vöktunar á villtum laxfiskum hafa áhrif á hvort framleiðsluheimildir á svæðum í Noregi verði minnkaðar eða auknar. Hjá Náttúrustofu Vestfjarða byggist matið eingöngu á

áætlaðri áhættu á aukinni dánartíðni silungs út frá talningu laxalúsa á fiskinum. Í Noregi byggir matið einnig á fleiri rannsóknum, s.s. talningu laxalúsar á eldisfiski, og er framleiðsla laxalúsarlífa áætluð út frá fjölda kynþroska kvenlúsa. Stuðst er við líkön við að áætla dreifingu laxalúsarlífa í sjónum og við mat á líklegu smiti á villtum laxfiskum. Það má því draga þá ályktun að matið sé nákvæmara í Noregi en á Íslandi.

Verður breyting?

Í stefnumótun stjórnvalda, Uppbygging og umgjörð lagareldis frá 2023, er nefnt að komið verði á kerfi vöktunar gagnvart áhrifum lúsar á stofna villtra laxfiska. Í frumvarpi um lagareldi sem lagt var fram á árinu 2024 er gert ráð fyrir að sett sé viðmið fyrir hámarks fjölda laxalúsa á eldisfiski og jafnframt verði komið á refsikerfi að færeyksri fyrirmynd. Vissulega getur það dregið úr smiti frá sjókvíeldisstöðvunum en ekki er tekið nægilega vel á málum í frumvarpinu er varðar villta laxfiskastofna. Það þarf að vinna málið út frá villta fiskinum eins og gert er í Noregi ef það er markmiðið að lágmarka afföll og draga úr stofnstærðarminnkun á villtum laxfiskum.

Höfundur er sjávarútvegsfræðingur og sérfræðingur í fiskeldi.

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

Iðnaðarhurðir

Iðnaðarhurðir með gönguhurð

Bílskúrshurðir

Hurðir í trékarma

Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Tunguháls 10, 110 Reykjavík, sími 567 3440, vagnar@vagnar.is, vagnar.is

Óstjórn fósturvísa í ræktun íslenska hestsins

Í náttúrunni eignast hryssa eitt folald á ári. Þannig hefur það verið í þúsundir ára. Þar sem líffræðin hefur ráðið, er samband móður og folalds órjúfanlegt fyrir þroska þeirra beggja. En nú, í skjóli tækni og markaðshyggu, eru þessar forsendur brostnar.

Ólafur Ágúst Hraundal.

Tæknin gerir okkur kleift að margfalda fjölda afkvæma hverrar hryssu frá ári til árs, án þess að um hana sé til nokkurt regluverk eða heildarstefna. Það eru einfaldlega engin mörk.

Hversu mörg folöld getur ein hryssa átt?

Tæknin við fósturvísaflutninga gerir ræktendum kleift að láta eina hryssu „framleiða“ mörg folöld á ári, með því að safna eggjum og flytja frjóvgaða fósturvísa í aðrar hryssur (staðgöngumæður). Þannig er hægt að nýta arfgerð verðmætra hryssa langt umfram það sem náttúran gerði ráð fyrir.

Þetta er ekki lengur ræktun, við erum komin í fjöldaframleiðslu. Og spurningar sem brenna á vörum þeirra sem hugsa til framtíðar: Hver verndar hryssuna? Hver gætir stofnsins?

Engar reglur eða mörk

Engin íslensk lög eða reglugerðir setja takmarkanir á fjölda fósturvísa sem má taka úr hverri hryssu árlega. Engin stefna er til um hvað telst eðlilegt eða hvað telst sjálfbært út frá erfðafræðilegu og siðfræðilegu sjónarhorni. Áætluð er að leyfa markaðnum að móta framtíð íslenska hestsins, hefur sagan ekki kennt okkur að þegar fjárhagslegar freistingar ráða för, vikur velferð og heilbrigði skynsemi fyrir skammtímagróða?

Fingraför líffræðinnar

Rannsóknir á nautgriparækt í Evrópu og Bandaríkjunum hafa sýnt að þegar örfá naut eru notuð í miklum mæli, lokast blóðlínur og erfðafræðilegur fjölbreytileiki dregst hratt saman. Í grein sem birtist í tímaritinu *Animals* árið 2001 er varað við því að ofnotkun á fáum gripum í kynbótastarfi hafa leitt til minnkandi erfðabreytileika, aukinnar tíðni meðfæddra galla og lakari frjósemi.

Er þetta leiðin sem íslenskir hrossaræktendur vilja fara?

Það eru engar reglur og það er ekkert hámark á því hversu mörg folöld hver hryssa má eignast á ári. Að taka egg úr hryssum er íþyngjandi inngríp. Hefur verið gerð heildstæð rannsókn á áhrifum endurtekinna inngrípa, til dæmis hvort þau geti

haft áhrif á frjósemi, hegðun eða jafnvel lífslíkur hryssunnar?

Stofninn sem verslunarvara

Hryssa sem hefur hlotið 1. verðlaun og gefið af sér góð afkvæmi er orðin að gróðatæki án þess að það sé hugsað út í afleiðingar. Með nútímataækni er hægt að fjöldaframleiða erfðaeiginleika hennar í skammsýni, eins og enginn sé morgundagurinn. Þegar hryssa fer að eiga tíu, tuttugu eða fimmtíu afkvæmi á ári, þá erum við að skapa sömu áhættu og með „sæðisútrásina“ frá fáum stóðhestum. Erfðafræðileg þrengsli og einangrun mun koma fram í ræktun framtíðar.

Og í öllu þessu ferli vakna spurningar: Hver gætir þjóðararfsins? Er skynsamlegt að gera íslenska hestinn að afurð sem er orðin meira eins og verksmiðjuframleiðsla? Hver er þá sérstæða íslenska hestsins?

Byrgjum brunninn

Við höfum áður farið í útrás án leikreglna. Við sáum hvernig bankakerfið hrundi þegar stjórntækin voru ekki til staðar. Nú er sama hugsun farin að gægjast inn í hrossaræktina, þar sem tæknin hefur opnað möguleika. En hverjar eru afleiðingarnar?

Æskilegt er að innleiða:

- Reglur um hámarks fjölda fósturvísa, sem má taka úr hverri hryssu á ári.
- Velferð, þar sem gerðar eru kröfur um aðbúnað og verndun hryssunnar.
- Siðferðisleg mörk, að erfðabreytileiki stofnsins sé verndaður.
- Stefnu um sjálfbærni í hrossarækt, byggða á náttúrulögmálum, ekki bara markaðshyggu.

Í upphafi skyldi endinn skoða

Íslenski hesturinn hefur staðið af sér eld og is á okkar harðgerða landi. Hann hefur mótast af náttúrunni, hann á ekki að vera verksmiðjulína útrásarmanna með skammsýna hugsun. Nú stöndum við frammi fyrir tæknibyltingu sem getur skaðað ræktun íslenska hestsins. Áður en við missum okkur í að margfalda afkvæmafjölda íslenska hestakynsins sem framleiðslulínu mammons, verðum við að svara: Hvað telst eðlilegt? Hvað telst siðlegt? Og fyrir hverja erum við að rækta?

Látum græði ekki teyma okkur áfram í blindni, hugsum dæmið til enda áður en óafturkræfur skaði verður á íslenskri hrossarækt.

Höfundur er lífskúnnstner.

POTTIPUTKI geispur og burðaráhöld ásamt fleiri vörum fyrir skógarfólk

VORVERK.IS

Þverholt 2 – (Kjarni) Mosfellsbær
sími 665 7200 vorverk@vorverk.is

Leifsstaðabrúnir (Oddi, Birkitröð Kvos), Eyjafjarðarsveit Endurauglýsing deiliskipulagstillögu

Sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar samþykkti á 649. fundi sínum þann 26. febrúar 2025 að auglýsa að nýju tillögu að deiliskipulagi íbúðarsvæðis í Leifsstaðabrúnum skv. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Deiliskipulagið tekur til þriggja íbúðarhúsaloða á svæði sem auðkennt er íbúðarsvæði ÍB16 í gildandi aðalskipulagi sveitarfélagsins.

Skipulagslýsingin er aðgengileg á sveitarskrifstofu Eyjafjarðarsveitar, Skólatröð 9 Hrafnagilshverfi, milli 12. maí og 23. júní 2025, á heimasíðu sveitarfélagsins, www.esveit.is og á vef Skipulagsgáttar, www.skipulagsgatt.is undir málsnúmerinu 400/2025.

Þeim sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er hér með gefinn kostur á að koma athugasemdum á framfæri til 23. júní 2025. Hægt er að koma athugasemdum á framfæri undir málunum á vef Skipulagsgáttar með innskráningu rafrænna skilríkja. Frekari upplýsingar er hægt að nálgast hjá Skipulags- og byggingarfulltrúa Eyjafjarðar, Skólatröð 9, 605 Akureyri, eða í tölvupósti á netfangið sbe@sbe.is.

Skipulagsfulltrúi Eyjafjarðar

Rúlluplastið sem bændur treysta

Hágæða Tenospin rúlluplast

Frí heimkeyrsla ef pantað er fyrir 10. júní.

Tenospin rúlluplast 750 mm x 25 µm x 1.500 m
hvítt/grænt - 13.975 kr +vsk svart - 13.785 kr +vsk

Tenospin rúlluplast 750 mm x 25 µm x 1.700 m (án kassa)
hvítt/grænt - 15.385 kr +vsk

Tenoplus rúlluplast 750 mm x 21 µm x 1.900 m
hvítt - 15.975 kr +vsk

Sil-All 4x4+ FVA íblöndunarefni
- 13.950 kr +vsk

Hægt er að nálgast nánari upplýsingar um alla vörulínuna á buvorur.is eða með að nota QR-kóðann

Búvörur

Fyrir Bú & Borg

Sláturfélag Suðurlands - Fosshálsi 1, Reykjavík - 575 6070 - buvorur@ss.is - www.buvorur.is

KROSSAR PÚLT SKILTI

Gunnhildur F. Harðardóttir
1. janúar 1980 - 21. desember 2023

Gunnhildur F. Harðardóttir
1. janúar 1980 - 21. desember 2023

Gunnhildur F. Harðardóttir
1. janúar 1980 - 21. desember 2023

MARGIR KROSSAR OG SKRAUT Í BÓÐI OG HVAÐA LETUR SEM ER

marko@marko.is

Simi: 565 1999 - www.marko.is

Lífeyrir til veikra, slasaðra og aldraðra

Nú er komið að kosningu í eitt af fimm stjórnarsætum Lífeyrissjóðs bænda. Aðalfundur verður á

Bjartur Thorlacius.

Stórhöfða í Reykjavík 11. júní. Allir sem eiga inni lífeyri hjá Lífeyrissjóði bænda mega kjósa. Bændur, starfsmenn og fleiri geta og kjósa að greiða í Lífeyrissjóð bænda.

Lífeyrissjóðurinn er opinn þeim sem vilja greiða í sjóðinn. Sumir hafa gengið í Lífeyrissjóð bænda til að slá fasteigna- eða rekstrarlán, í dreifbýli eða þéttbýli, hjá lífeyrissjóðnum. Allir sem greiða í sjóðinn eru að safna eftirlaunum.

Samfelldum greiðslum í sjóðinn fylgir líka örorkutrygging.

Undirritaður er stjórnarmaður í Lífeyrissjóði bænda og býðst til að sitja áfram í stjórn eða varastjórn Lífeyrissjóðs bænda.

Lífeyrir öryrkja

Slys gerast. Veikindi ber að garði. Ef sá slasaði eða veiki þarf að minnka eða hverfa frá vinnu í hálf t ár eða lengur, þá er talað um örorku. Ólíkt sumum öðrum sjóðum, þá má Lífeyrissjóður bænda greiða örorkulífeyri til sjóðfélaga sem er í endurhæfingu eða í þjálfun til nýrra starfa sem samræmast betur nýrri heilsu. Sjóðurinn getur þannig stutt slasaða eða veika til fyrri eða nýrra starfa. Í öðrum tilfellum kemur örorkulífeyrir í stað annarra tekna til langframa. Tekjur meðan á tímabundinni örorku stendur skipta þá sem halda dýr sérlega miklu máli. Því dýrin geta ekki beðið eftir því að bóndi snúi sjálfur aftur til bústarfa.

Stjórn Lífeyrissjóðs bænda tekur ákvörðun um hvaða sjóðfélagar fá greiddan örorkulífeyri. Því skiptir öllu máli

að stjórnarmaður í Lífeyrissjóði bænda hafi fagþekkingu á læknisfræði. Undirritaður stundar nám í læknisfræði við Háskóla Íslands.

Eftirlaun

Með hverri mánaðarlegri greiðslu í Lífeyrissjóð bænda má sjóðfélagi gera ráð fyrir hærri eftirlaunum, þó síðar verði. Langur tími getur liðið frá því að fyrsta iðgjaldið er greitt í Lífeyrissjóð bænda og þar til taka ellilífeyris hefst. Lífeyrissjóður bænda þarf að spá, langt fram í tímann, um hve margir verði öryrkjar og hve lengi, hvenær menn hefji raunverulega töku lífeyris og hve lengi menn verði þá loksins á eftirlaunum.

Því skiptir höfuðmáli að stjórnarmaður í Lífeyrissjóði bænda skilji lífslíkur og örorkutíðni. En sömuleiðis að stjórnarmaður geti reiknað áhættuna á að þær breytist með tímanum, og þá hve hratt og hve mikið. Auk læknisfræðinnar, þá er undirritaður meistari í reikniverkfræði.

Að gera rétt

Mikil ábyrgð fylgir því að stýra lífeyrissjóði. Engri annarri starfsemi er lýst í jafnmörgum lagabókstaf. Stjórnarmaður í Lífeyrissjóði bænda þarf að hafa góða samvisku, góða sómakennnd til að fylgja samviskunni og haldgóða þekkingu á fjármálalögum. Undirritaður lauk einmitt námskeiðum við lagadeild Háskóla Íslands um samningarétt, kröfurétt og fjármálamarkaði, auk prófa í verðbréfavíðskiptum, þar sem bæði var gerð krafa um siðgæði og lagaþekkingu.

Ávöxtun

Markmið lífeyrissjóða er auðvitað að greiða sjóðfélögum sínum lífeyri þegar þeir þurfa á honum að halda. En til þess þarf að varðveita og

ávaxta iðgjöldin sem sjóðfélagar greiða inn. Undirritaður er vissulega með verðbréfaréttindi, eftir snarpt nám við bæði Copenhagen Business School og lagadeild Háskóla Íslands. Ávöxtun er hins vegar að leita í mörgum atvinnuvegum. Því byggir árangur Lífeyrissjóðs bænda á því að stjórnarmaður hafi reynslu og þekkingu á nýsköpun í þeim atvinnuvegum hvar breytingar og tækifæri til framfara eru hvað mest. Kvótagreifar hafa fjárfest í hinum ýmsu atvinnuvegum. Hví ætti Lífeyrissjóður bænda ekki að gera slíkt hið sama?

Undirritaður er tölvunarfræðingur með reynslu af starfi og fjárfestingu í vaxtarfyrirtækjum í flókinni framleiðslu útflutningsþjónustu og -vöru á heimsmaðlikvarða. Slík reynsla er stjórnarmanni dýrmæt við að þekkja góðar hugmyndir og skilja hvað þarf til að hrinda þeim í framkvæmd þannig að þær gangi upp.

Öryggi

Ekki dugar að ávaxta eignir Lífeyrissjóðs bænda. Þær þurfa líka að vera á sínum stað þegar til lífeyrisgreiðslu kemur. Þegar geyma á fjármuni í ár og áratugi, þá er eins gott að þeir séu geymdir á öruggum stað. Að hafa öryggið í lagi er bæði lagaleg skylda og brýn nauðsyn.

Undirritaður er margverðlaunaður sérfræðingur í upplýsingaöryggi. Lífeyrissjóður bænda hefur stigið stórt skref fram á við í upplýsingaöryggi á seinustu árum.

Höfundur hefur undanfarin ár setið í stjórn Lífeyrissjóðs bænda, bæði sem varamaður og sem aðalmaður, og býður sig fram til að þjóna sjóðfélögum áfram.

Mold sem þyrlað var upp

Hæstiréttur Íslands kvað upp dóm í máli nr. 7/2024 þann 23. maí 2024, þar sem staðfest var að lagabreytingar Alþingis á búvörulögum síðastliðið vor hefðu verið gerðar í samræmi við stjórnarskrá og þingskóp. Jafnframt felldi dómurinn úr gildi niðurstöðu Héraðsdóms Reykjavíkur um að málsmeðferð þingsins hefði brotið gegn stjórnarskrá. Ýmsir gagnrýndar breytingarnar harðlega og héldu því fram að málið hefði verið drifið áfram af annarlegum hvötum. Nú er ljóst að sú gagnrýni reyndist haldlaus; staðfesting Hæstaréttar á breytingunum sýnir um leið að engir formgallar voru á málsmeðferð Alþingis í þessu máli.

Þórarinn Ingi Pétursson.

Lögin fela í sér mikilvæga heimild fyrir afurðastöðvar í kjötiðnaði til að sameinast eða vinna saman í rekstri með það að markmiði að ná fram aukinni hagkvæmni. Reynslan frá mjólkuriðnaðinum sýnir að slík hagræðing getur gagnast bæði bændum, neytendum og fyrirtækjum – hún skilar sér í lægra vöruverði fyrir neytendur, bættri afkomu bænda og hagkvæmari nýtingu fjármuna, sem styrkir stöðu greinarinnar gagnvart innfluttum vörum.

Skilyrt undanþága – ekki frípassi til einokunar

Gagnrýni á lögin hefur einkum beinst að því að þau „heimili einokun“ eða leiði til herra vöruverðs. Sú gagnrýni stenst ekki nánari skoðun. Lögin setja fjögur skýr skilyrði fyrir samstarfi afurðastöðva:

Söfnunarskylda: tryggir að allir framleiðendur hafi jafnan aðgang að afurðastöðvum, óháð staðsetningu.

Jöfn viðskiptakjör: gilda gagnvart öllum vinnsluaðilum – hvort sem þeir eru innan eða utan framleiðendafélaga.

Frjálst val viðskipta: framleiðendur geta valið sér aðra afurðastöð hvenær sem er.

Réttur til hlutaðildar: bændur geta átt viðskipti við framleiðendafélag um afmarkaða þætti (t.d. slátrun) án

skuldbindingar um frekara samstarf. Þessi skilyrði tryggja að lögin þjóni hagsmunum bænda án þess að útiloka minni keppinauta eða veikja samkeppni, þannig að neytendur njóti sanngjarns verðs á markaði.

Íslenskur landbúnaður undir þrýstingi

Landbúnaður á Íslandi hefur lengi glímt við óstöðugt rekstrarumhverfi. Innflutningur á kjöti jókst um 17% á síðasta ári og samkeppnin kemur nú sífellt meira að utan fremur en innanlands. Þeir sem vilja halda íslensku lamba- og nautakjöti á samkeppnishæfu verði verða að viðurkenna að hagræðing og samþjöppun eru ekki ógn, heldur nauðsyn. Ella er hætt við að innlend framleiðsla láti í minni pokann fyrir innflutningi og neytendur þurfi að reida sig á erlend matvæli.

Deloitte hefur metið að hægt sé að ná 0,9–1,5 milljarða króna hagræðingu með samþjöppun í slátrun og kjötvinnslu. Aætlað er að hagræðingin skili sér þannig: 40% til bænda, 40% til neytenda og 20% til afurðastöðva. Með öðrum orðum: allir græða.

Heilnæmi og sérstaða – íslensk gæði í forgangi

Ísland býr yfir sérstöðu á alþjóðavísu þegar kemur að matvælaöryggi og mjög lágrí sýklalyfjanotkun í dýrum. Sú sérstaða er ekki sjálfgefin og nauðsynlegt er að verja hana. Lögin styðja við þá viðleitni – þau gera ekki aðeins bændum kleift að bregðast við samkeppni, heldur tryggja að neytendur hafi áfram aðgang að öruggum, heilnæmum og innlendum matvælum, sem er forsenda matvælaöryggis.

Breytingarnar á búvörulögum eru ekki „lausnir á öllum vandamálum“, en þær marka mikilvægt skref í rétta átt. Framtíð íslensks landbúnaðar liggur ekki í stöðnun, heldur í þróun. Til að viðhalda öflugri og sjálfbærri matvælaframleiðslu verður að tryggja að greinin búi yfir þeim verkfærum sem til þarf.

Höfundur er þingmaður Framsóknar.

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

Til leigu: Hagabeit

Til leigu eru nokkrar spildur fyrir hagabeit hrossa. Tilboðsfrestur rennur út 10. júní

Nánari upplýsingar á reykjavik.is/athafnalif

Búnaðurinn fyrir sumarið

Fóðurblandan
Baldvin og Þorvaldur
KS - Eyri
Hrímnir Store

HRÍMNIR
COLLECTION

www.hrimnir.shop [f / hrimnir.collection](#) [@hrimnircollection](#) [@hrimnircollection](#)

Sællegar kýr úti á túni

Alþjóðlegi mjólkurdagurinn er haldinn 1. júní ár hvert, en þessum degi var hrundið af stað fyrir tilstilli Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna fyrir tæpum aldarfjórðung. Af því tilefni er vert að rifja upp nokkrar staðreyndir um íslenska mjólkurframleiðslu.

Saga mjólkurframleiðslu og kúabænda á Íslandi er löng og í aldanna rás hefur leið íslenskra kúabænda og neytenda legið saman í gegnum íslenskar mjólkurafurðir. Íslenskir kúabændur sjá landsmönnum fyrir mjólkurvörum og neytandinn neytir þeirra. Síðustu ár hefur kúabændum fækkað verulega en frá aldamótum hefur kúabúum fækkað um 580 og í dag eru búin um 459 talsins. Þrátt fyrir þessa fækkun búa þá hefur mjólkurframleiðslan stóraukist en um aldamót voru framleiddir um 100 milljón lítrar mjólkur á ársgrundvelli en nú eru framleiddir 152 milljónir lítra, í færri en afkastameiri og betur útbúnum fjósum, með tilliti til kúa og manna.

Íslensk mjólkurframleiðsla er á fleygiferð

Þrátt fyrir aukningu um 52% í mjólkurframleiðslu frá aldamótum hefur fjöldi kúa haldist nokkuð stöðugur en í dag eru tæplega 26.000 mjólkurkýr í landinu. Aukin framleiðsla kemur þannig ekki til með auknum fjölda gripa, heldur með aukinni framleiðslu hjá hverri kú en um aldamótin var meðalinnvigtun á bak við hverja kú rétt rúmlega 4.000 lítrar á ársgrundvelli. Í fyrra var meðalinnvigtunin eftir hverja kú rétt yfir 6.000 lítrar en fjölmargar

kýr ná þeim árangri að mjólka yfir 9.000 lítra á ársgrundvelli. Þær sem mjólka mest eru þó töluvert þar yfir og komnar yfir 15.000 lítra framleiðslu á ársgrundvelli.

Stærstu breyturnar á bak við aukin afköst í greininni má rekja til markviss kynbótastarfs, tækni framfara, innleiðingar erfðamengisúrvals og mikils metnaðar bænda sem hafa staðið sig gríðarlega vel við að svara aukinni þörf eftir mjólkurvörum. Ekki má gleyma þeirri staðreynd að með aukinni framleiðslu á hvern grip, minnkar kolefnisspor á bak við hvern mjólkurlitra.

Leiðir íslenskrar þjóðar og bænda liggja saman

Án þjóðarinnar sem neytenda væru bændur landsins til lítils. Bændur eru með neytendur sína í huga alla daga, er þeir leggja kapp sitt á að framleiða sem allra bestar og heilnæmastar vörur til að leggja á borð neytenda, með velferð gripa sinna að leiðarljósi.

Mjólkurafurðir eiga stóran þátt í minningasköpun þjóðarinnar. Þönnukökur með rjóma hjá ömmu, rammíslenskur pitsuostur á hinu háheilaga föstudagspitsukvöldi fjölskyldunnar, mjólkurgauturinn hjá mömmu, skonsur með smjöri og osti sem dregnar voru upp úr nestisboxinu í ferðalaginu, barnið með skyr úti um allt andlit og lengi mætti telja.

Sumarsól heit, sem vermir nú reit. Með þeim orðum, sem mér þykja eiga svo einkar vel við eftir einmuna tíðarfar í maímánuði, óska ég kollegum mínum til hamingju með alþjóðlega mjólkurdaginn og óska þeim sem og öllum öðrum bændum góðra sumarverka.

Höfundur er varaformaður nautgripabænda BÍ og stjórnamaður BÍ.

Löggilding, skoðun og ísetningar á ökuritum og hraðatakmörkurum

Við erum með nýjustu og fullkomnustu tæki sem boðið er upp á frá VDO til að mæla og stilla allar gerðir af digital og analong ökuritum

Endilega hafið samband og sjáið hvort við getum ekki leyst ykkar mál.
Agúst Magni, sími 896 1083, agustm@vikverkstaedi.is, vikverkstaedi.is

Vík verkstaði
Einhella 6,221 Hafnarfirði

ARBESKO UMEÅ 945

HARÐGERÐIR ÖRYGGISSKÓR með BOA® kerfinu

Vatnsfráhrindandi leður og endurskin

DYNJANDI
allt fyrir öryggið

Dynjandi · Skeifunni 3h · Sími: 588 5080 · dynjandi.is

LANDSKIPTI

Löggildar merkjalýsingar.
Nákvæmar GPS mælingar.

Skil gagna til Stjórnsýslu og HMS skv. löggjöf.

Persónuleg þjónusta,
áralöng reynsla.

geoform.is

/landskipti

þjónustum alla landshluta

www.geoform.is
geoform@geoform.is & í síma 617 6624

Lífraent hreinsivirki!

NÚTÍMA ROTPRÓ

Fyrir sumarhús, heilsárshús, hótél o.fl.

Yfir 90% hreinsun - hreinsigeta PIA vottuð

3ja þrepa hreinsun - ekkert rafmagn

Engar siturlagnir - fyrirferðarlítill

Mögulegt að breyta í skólphreinsistöð síðar

Þýsk gæði - CE merkt

Stærðir 2-600 persónueiningar

HVAMMSHÓLAR

SIGURÐUR VIGGÓ HALLDÓRSSON PÍPULAGNINGAMEISTARI [+354 660 4085](tel:+3546604085) SIGGI@HVAMMSHOLAR.IS

Skagafjörður:

Kjörgripir búnaðarsögu í hundraðavís

– Búminjasafnið Lindabæ tíu ára

Búminjasafnið Lindabæ á tíu ára afmæli nú í sumar. Safnið lætur gera upp sjaldgæfar, gamlar dráttarvélar og tæki sem tengjast þeim, t.d. sláttuvélar og skúffur, sem og aðra gamla búhluti.

Búminjasafnið Lindabæ, Sæmundarhlíð Skagafirði, hefur til sýnis gamlar uppgerðar dráttarvélar og ýmsa búhluti. Helga Stefánsdóttir og Sigmar Jóhannsson, fyrrverandi landpóstur, voru bændur í Lindabæ árin 1969 til 1999, settu safnið á fót og hafa unnið að því síðan. Sonur þeirra, Jóhann, og Sigurveig Dögg Þormóðsdóttir, kona hans, hjálpa ásamt fleirum til við safnreksturinn á sumrin.

Safnið hefur til sýnis vélar, tæki og tól sem gjörbreyttu heyskaparaðferðum og vinnulagi bænda (t.d. mjaltavélar) á sl. öld. Þannig viðheldur safnið þekkingu á kaflaskilum í sögu landbúnaðar á Íslandi.

Sigmar hefur sagt að upphafið megi rekja til þess þegar komið var með Farmall Cub-dráttarvél á bæinn þegar hann var strákur, árið 1952. Þar með hafi áhugi hans á dráttarvélum kviknað. Sigmar byrjaði fyrir alvöru að safna dráttarvélum um 1990 þegar hann eignaðist Farmall Cub með

Sigmar Jóhannsson, stofnandi Búminjasafnsins Lindabæ, Sæmundarhlíð í Skagafirði, vígrefur á þjóðbraut á einni uppgerðu dráttarvélinni, glæsilegum Massey Harris.

Mynd / Aðsend

sláttuvél og einnig fylgdi plógur. Upp frá því fjölgaði dráttarvélum

Margir munir og sumir fágætir

Sigurveig varð fyrir svörum varðandi safnkost búminjasafnsins. „Ætli sýningargripirnir fari ekki að nálgast nokkur hundruð, þegar allt er talið. Dráttarvélnar og mjaltatækjasýningin taka auðvitað mesta plássíð, en gegnum árin hefur safninu áskotnast heilmikið af öðrum gömlum munum. Fyrir utan sláttuvélar, áburðardreifara og önnur dráttarvélaviðhengi er heilmikið af öðrum búmunum, s.s. brennijárn, rokkar, Lúðvíksherfi, hnífaherfi sem Fergusonfélagið gaf safninu, vogir, dósir undan matvörum og saumavél,“ segir hún.

Hún kveður yfir 30 uppgerðar og gangfærar dráttarvélar vera á safninu, sumar með sláttubúnaði eða

Helga Stefánsdóttir og Sigmar Jóhannsson, forsprakkar Búminjasafnsins Lindabæ, Sæmundarhlíð í Skagafirði. Þau voru bændur á Lindabæ árin 1969 til 1999 og Sigmar var einnig landpóstur.

Mynd / Aðsend

Á Búminjasafninu Lindabæ eru á fimmta tug dráttarvéla, þar af 40 gangfærar og 30 þeirra uppgerðar. Á myndinni glittir sömuleiðis í fagurgrænan Moskvitch.

Mynd / Aðsend

ámoksturstækjum, og að auki séu um tíu aðrar gangfærar sem eftir er að gera upp. Ýmis önnur uppgerð heyrinnutæki standi líka úti og bíði sins tíma.

Aðspurð hverjir séu merkilegustu safngripirnir segir Sigurveig þá vera Leiland 154 frá árinu 1972, Fahr D180H frá 1957 og Nuffield 10/60 frá 1966.

„Þær eru líklega einu eintökin sem til eru gangfærar á landinu. Af þessum tilteknu Leiland og Nuffield komu þara tvær til landsins á sínum tíma. Á safninu eru líka ýmsir aðrir hlutir með langa sögu, ljábrýnsluvél sem er sennilega yfir 100 ára, ísasleði sem settur var aftan í hest, útvarp frá 1930 og bakstursjárn fyrir oblátur sem notað var við Miklabæjarkirkju, svo eitthvað sé nefnt,“ útskýrir hún.

Sigmar hefur einnig gert upp bíla gegnum tíðina og má þar nefna einn fagurgrænan rússneskan Moskvitch sem var sannkallaður ruslahaugur þegar hann tók bílinn til kostanna ásamt Jóni félaga sínum á Miðhúsum og gerði að glæsikerru.

Rjómavöfllur með kaffinu

Móttökusal Búminjasafns Lindabæ er hægt að leigja utan hefðbundins

opnunartíma fyrir veislur, fundi og aðra viðburði. Hann tekur um 80–100 manns í sæti. Yfir veturinn hefur gjarnan verið blásið til félagsvistar í Lindabæ fyrir sveitungana og einnig efnt til svonefnds kótílettukvölds, þar sem fólk hefur hópast saman og átt góða stund.

Á bilinu 500 til 700 gestir sækja safnið heim árlega en voru heldur fleiri fyrir Covid. Auk sýningarinnar er jafnan boðið upp á veitingar á staðnum. Því er handagangur í öskjunni yfir sumartímann. „Við hjónin vinnum við safnið á opnunartíma á sumrin, en margir vinir og kunningjar aðstoða við að setja upp sýninguna á vorin og taka saman á haustin,“ segir Sigurveig. Þau Jóhann eru fyrrverandi bændur, voru með kýr og kindur í 30 ár en hættu búskap árið 1999.

„Safnið verður opið í sumar milli kl. 13 og 17, frá 10. júní til 20. ágúst. Alltaf heitt á könnunni og hægt að kaupa vöfllur með rjóma. Þrír hópar hafa þó komið fyrir formlega opnun í vor og hugsanlega verður hægt að taka á móti hópum eftir lokun eitthvað fram eftir hausti,“ segir Sigurveig að endingu.

Safnið hlaut nýverið 800 þ.kr. styrk frá Uppbyggingarsjóði. /sá

GERUM ÞETTA SAMAN

BALEX METAL

YLEININGAR

Léttar stálklæddar samlokueiningar sem fást með þéttifrauðs- eða steinullarkjarna. Auðveld og fljót uppsetning, auðveld þrif, mikil burðargeta, mikið einangrunargildi og er ódýr kostur ef miðað er við hefðbundnar lausnir. Henta vel fyrir eldri gripahús þar sem skipta þarf út þak- og eða veggjálæðningum.

Hafðu samband: bondi@byko.is

Harmonikunni fagnað á Klaustri

Um sjómannadagshelgina verður haldin harmoniku- og alþýðutónlistarhátíð á Kirkjubæjarklaustri.

Guðmundur Óli Sigurgeirsson, tónlistarunnandi og fyrrum kennari á Kirkjubæjarklaustri, segir upphaf hátíðarinnar hafa verið þá að hann bauð vinum sínum frá Selfossi að spila með honum árið 2020. „Við höfðum oft komið saman á Selfossi um veturinn til að spila saman,“ segir Guðmundur Óli. „Þar sem ég átti um langan veg að fara fannst vinum mínum ágætt að koma að vori hingað austur. Við fengum inni í félagsheimilinu og skemmtum okkur þar.

Þetta var lítill hópur þar sem þetta var ekkert auglýst, en okkur sýndist að það gæti verið grundvöllur fyrir því að halda harmonikuhátíð. Við komumst í samstarf við Vatnajökulsþjóðgarð sem hefur meðal annars stutt okkur með því að leggja til gamla braggann á Kirkjuhvoli fyrir spilamennsku.“

Samspil, dansleikur og messa

„Þarna kemur saman rjóminn af harmonikuleikurum á Suðurlandi.

Guðmundur Óli Sigurgeirsson frá Kirkjubæjarklaustri.

Myndir / Aðsendar

Klukkan tvö á laugardeginum mæta allir sem vilja í Kirkjuhvol til að syngja og spila, hvort sem það er á harmonikur eða eitthvað annað. Djassarnir kalla þetta að djamma og stendur það í tvo til þrjá tíma þangað til fólk þarf að taka sér fri til að grilla.

Um kvöldið er dansleikur sem

byrjar klukkan átta og stendur til miðnætis. Þar spila þrír hópar og einn sólóisti. Aldurstakmarkið er ekkert, þannig að foreldrar geta komið með börnin sín og prufað hvort þeim finnst gaman að snúast með gamla fólkinu,“ segir Guðmundur Óli. Hann segir tónlistina henta fyrir gömlu dansana.

„Svo er sjómannadagurinn á sunnudeginum og þá verður haldin messa í kapellunni klukkan ellefu. Þar mun séra Ingimar messa og sjá kirkjukórinn og nokkrir harmonikuleikarar um tónlistina, en ég get lofað því að þetta verður kát messa. Í lokin á henni býður sóknin öllum kirkjugestum í súpu og brauð á hótelinu, þannig að héðan á enginn að fara svangur og súr.“

Enginn aðgangseyrir

„Það sem er merkilegt við þessa hátíð er að við höfum enga aura. Okkur hefur tekist að fá fólk til þess að spila hér fyrir ekki neitt og við borgum ekkert fyrir húsnæðið, þannig að það er enginn aðgangseyrir. Fólk getur komið og skemmt sér án þess að vera með nein fjárútlát.

Tjaldsvæðið hér á Kirkjubæ 2 tekur vel á móti fólki og svo skilst mér að hótelið ætli að bjóða upp á einhver tilboð. Hótel Laki hefur stutt okkur mjög vel, en þau bjóða öllum sem spila á ballinu í kvöldverð. Ég finn fyrir miklum velvilja í samfélaginu. Við pössum okkur á því að hafa þetta litla og notalega hátíð þannig að þetta vaxi okkur ekkert yfir höfuð,“ segir Guðmundur Óli að lokum.

HESTAMENN

★★★★★

PÚSLMOTTUR

Minni slyshætta
Auðvelt að leggja
Bætt hljóðvíst
Aukin þægindi
Minna álag

HESTHÚS.IS
INNRETTINGAR & GOLFENNI

SAGUSTU
INTERNATIONAL

S. 893-9919

Við klæðum þig í hveli!

Sjöklaðin frá Elka fást hjá okkur.

KH VINNUFÖT
khvinnufot.is | Netfyllur 3 Sími 577 1000

ELKA

Ungir og aldnir geta dansað í Kirkjuhvoli.

KÄRCHER

Hreinsibúnaður og vélar

K háprýstidælur **HD** háprýstidælur **HDS** háprýsti/hitadælur

PGG rafstöðvar **NT** ryksuger

RAFVER
rafver.is - S: 581 2333 - rafver@rafver.is

STUÐLAGIL

Canyon

FARMERS MARKET

Ertu á leið í Stuðlagil?

Bændamarkaður er starfræktur á Grund við Stuðlagil. Fjölbreyttar handunnar vörur úr héraði.

Opið alla daga yfir sumarið.

Við erum hér:

GOES TERROX 500L

Gæðahjól á góðu verði

1.199.000,-
Án Vsk. 966.953,-

Innskýting, rafmagnstýri, spili, dráttarkrók og sætisbaki. Hátt og lágt drif með læsingu. CVT kúpling, 25" dekk, 14 l. tankur. USB tengi, stuðarar Götuskráð T3b.

Umboðsaðilar: **Bikevik**, Reykjanesbæ.
KS, Sauðarkróki. **Suður England**, Selfossi.
Lyngás Hellu. **AB varahlutir**, Egilsstöðum.
Bílaforritun North-East Akureyri.

NITRO
Nitró - Urðarharvi 4 - 557 4848 - nitro.is

Marshmallow-morgunn

Prjónuð stutt peysa fyrir börn úr DROPS Safran eða DROPS Baby Merino. Stykkið er prjónað ofan frá og niður með hringlaga berustykki og öldumynstri. Stærðir 2 – 12 ára. DROPS Design: Mynstur e-017-bn

Stærðir: 2 (3/4) 5/6 (7/8) 9/10 (11/12) ára

Stærðin jafngildir ca hæð á barni í cm: 92 (98/104) 110/116 (122/128) 134/140 (146/152)

Garn: DROPS SAFRAN (fæst í Handverksskúnst) 100 (150) 150 (150) 200 (200) gr litur á mynd nr 18, Natur

Eða notið: DROPS BABY MERINO (fæst í Handverksskúnst) 100 (100) 150 (150) 150 (200) gr litur 02, Natur

DROPS tala nr 600: 1 stykki í allar stærðir.

Prjónar: Hringprjónn 40 g 60 cm, nr 3,5. Hringprjónn 60 cm nr 2,5. Sokkaprjónar nr 2,5 og 3,5

Prjónfesta: 24 lykkjur x 32 umferðir með sléttprjóni = 10x10 cm á prjóna nr 3,5.

Garðapryjón (prjónað fram og til baka): Lykkjurnar eru prjónaðar slétt í öllum umferðum. **Mynstur:** Sjá mynsturteikningu A.1.

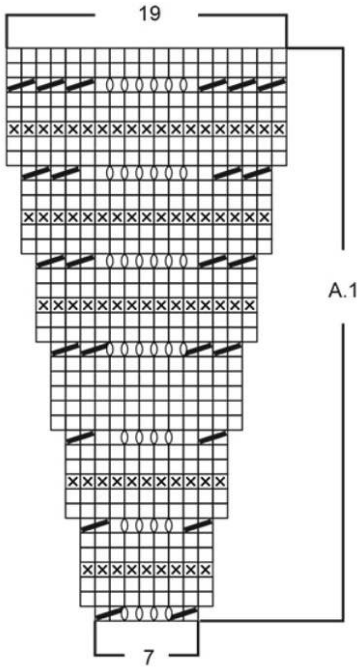
Hnappagat: Fellt er af fyrir hnappagati í byrjun umferðar frá réttu. Prjónið 2 lykkjur slétt saman, sláið 1 sinni uppá prjóninn. Í næstu umferð er uppslátturinn prjónaður slétt svo það myndist hnappagat.

PEYSA - STUTT ÚTSKÝRING Á STYKKI: Í uppskriftinni er notast við mismunandi lengdir á prjónum, byrjið á þeirri lengd sem passar lykkjufjölda og skiptið um ef þarf. Fyrst er prjónaður kantur í hálsmáli og efsti hluti á berustykki ofan frá og niður, fram og til baka á hringprjóna, svo það myndist klauf fyrir miðju að aftan. Síðan er berustykkið prjónað í

hring á hringprjóna frá miðju að aftan. Þegar berustykki hefur verið prjónað til loka, skiptist stykkið fyrir fram- og bakstykki og ermar. Fram- og bakstykki er prjónað til loka niður á við í hring á hringprjóna, á meðan ermar eru látnar biða. Síðan eru ermar prjónaðar niður á við í hring.

Kantur í hálsmáli: Fitjið upp 88 (96) 104 (104) 108 (108) lykkjur á hringprjón nr 2,5 með DROPS Safran eða DROPS Baby Merino. Prjónið stroff frá réttu þannig: 3 lykkjur GARÐAPRJÓN – lesið leiðbeiningar að ofan, *2 lykkjur slétt, 2 lykkjur brugðið*, prjónið frá *.* þar til 5 lykkjur eru eftir, prjónið 2 lykkjur slétt og 3 lykkjur í garðapryjóni. Þegar stykkið mælist 1½ cm fellið af fyrir HNAPPAGAT – lesið leiðbeiningar að ofan. Haldið svona áfram með stroff fram og til baka í 2½ til 3 cm, endið eftir umferð frá röngu. Setjið 1 merki eftir fyrstu 44 (48) 52 (52) 54 (54) lykkjur í umferð (= ca fyrir miðju að framan), stykkið er nú mælt frá þessu merki.

Berustykki: Skiptið yfir á hringprjón nr 3,5. Prjónið fram og til baka með 3 lykkjur í garðapryjóni í hvorri hlið, þær lykkjur sem eru eftir eru prjónaðar í sléttprjóni. Prjónið svona í 2 cm (mælt eftir kant í hálsmáli), endið með umferð frá réttu og endið þegar eftir eru 3 lykkjur í umferð, setjið þessar lykkjur á hjálparprjón. Nú er stykkið sett saman í báðum hliðum þannig að hægt sé að prjóna í hring, það er gert þannig: Setjið 3 lykkjur af hjálparprjóni aftan við 3 lykkjur slétt í byrjun umferðar frá réttu, prjónið fyrstu lykkju slétt saman með fyrstu lykkju af hjálparprjóni, aðra lykkju slétt saman með annarri lykkju af hjálparprjóni og þriðju lykkju slétt saman með þriðju lykkju af hjálparprjóni, prjónið

síðan slétt út umferðina. Síðan er stykkið prjónað í hring. Prjónið 1 umferð slétt og fækkið um 1 (2) 3 (3) 0 (0) lykkjur jafnt yfir = 84 (91) 98 (98) 105 (105) lykkjur í umferð. Nú er prjónað MYNSTUR – lesið leiðbeiningar að ofan, þ.e.a.s. prjónið A.1 alls 12 (13) 14 (14) 15 (15) sinnum hringinn á berustykki. Haldið svona áfram. Þegar A.1 hefur verið prjónað til loka, eru 228 (247) 266 (266) 285 (285) lykkjur í umferð. Endurtakið síðustu 6 umferðir í mynsturteikningu þar til stykkið mælist ca 12 (13) 14 (15) 16 (17) cm frá merki.

Prjónið 1 umferð slétt og jafnið lykkjufjöldann út til 232 (244) 260 (264) 280 (292) lykkjur. Prjónið síðan í sléttprjóni þar til stykkið mælist 13 (14) 15 (16) 17 (18)

cm frá merki fyrir miðju að framan. **Skipting fyrir fram- og bakstykki og ermar:** JAFNFRAMT sem næsta umferð er prjónuð, skiptist berustykkið fyrir fram- og bakstykki og ermar þannig: Prjónið fyrstu 33 (35) 38 (39) 42 (44) lykkjur sléttprjón (= hálf bakstykki), setjið næstu 50 (52) 54 (54) 56 (58) lykkjur á þráð fyrir ermar, fitjið upp 6 (6) 6 (8) 8 (8) nýjar lykkjur í umferð (= í hlið mitt undir ermi), prjónið 66 (70) 76 (78) 84 (88) lykkjur sléttprjón (= framstykki), setjið næstu 50 (52) 54 (54) 56 (58) lykkjur á þráð fyrir ermi, fitjið upp 6 (6) 6 (8) 8 (8) nýjar lykkjur í umferð (= í hlið mitt undir ermi) og prjónið síðustu 33 (35) 38 (39) 42 (44) lykkjur eins og áður (= hálf bakstykki). Fram- og bakstykki og ermar er síðan prjónað hvert fyrir sig.

Fram- og bakstykki: = 144 (152) 164 (172) 184 (192) lykkjur. Prjónið sléttprjón hringinn, þar til stykkið mælist 22 (25) 26 (30) 33 (35) cm frá merki fyrir miðju að framan. Skiptið yfir á hringprjón nr 2,5, prjónið stroff (= 2 lykkjur slétt / 2 lykkjur brugðið) JAFNFRAMT sem aukið er út um 20 (24) 24 (28)

28 (28) lykkjur jafnt yfir í umferð 1 = 164 (176) 188 (200) 212 (220) lykkjur. Þegar stroffið mælist 3 cm er fellt af. Peysan mælist ca 28 (31) 34 (37) 40 42 cm frá öxl.

Ermar: Setjið 50 (52) 54 (54) 56 (58) lykkjur frá ermi af öðrum þræðinum á sokkaprjóna nr 3,5 og prjónið einnig upp 1 lykkju í hverja af 6 (6) 6 (8) 8 (8) lykkjum sem fitjaðar voru upp undir ermi = 56 (58) 60 (62) 64 (66) lykkjur. Prjónið sléttprjón hringinn þar til ermin mælist 2 (2) 4 (5) 5 (6) cm frá skiptingunni. Skiptið yfir á sokkaprjóna nr 2,5, prjónið stroff (= 2 lykkjur slétt / 2 lykkjur brugðið) JAFNFRAMT sem aukið er út um 0 (2) 0 (2) 0 (2) lykkjur jafnt yfir í umferð 1 = 56 (60) 60 (64) 64 (68). Þegar stroffið mælist 3 cm er fellt af. Ermin mælist ca 5 (5) 7 (8) 8 (9) cm frá skiptingunni.

Frágangur: Saumið tölu í opið að aftan við hnacka. Þvoið flíkina skv. Þvottaleiðbeiningum á garni og leggið í mál til þerris.

Prjónakveðja,

Stelpurnar í Handverksskúnst, www.garn.is

Mynstur

- ☐ = Slétt lykkja
- ☒ = Brugðin lykkja
- ☐ = Á milli 2 lykkja er slegið 1 sinni uppá prjóninn, í næstu umferð er uppslátturinn prjónaður brugðið (það á að myndast gat)
- ☒ = 2 lykkjur slétt saman

Ný bætiefni fyrir lömb

Immune Booster Paste

80 ml

- Veitir mótstöðu gegn E.Coli
- Eflir ónæmiskerfið
- Styður við parmaflóru

Energy Paste

80 ml

- Orkupasta
- Fyrir veikburða lömb sem komast ekki á lappir

Getur fyrirbyggt slefu í lömbum

KAUPFÉLAG BORGFIÐINGA

STOFNAÐ 1904

Skjótvirk orka

Sendum um allt land!

*ATH Inngjafabyssa seld sér Vörunn: 00-03

SJÁ NÁNARI UPPLÝSINGAR OG VERÐ Á WWW.KB.IS

Handverksskúnst

garnverslun - www.garn.is

30% afsláttur

af þessum 5 DROPS garntegundum í maí.

HRAUNBÆ 102A, 110 REYKJAVÍK - Sími 888-6611

Brot af glötuðum heimi og kennimörk fasismans

Hrifla | Þróstur Helgason
thrustor@bondi.is

Þórhildur Ólafsdóttir sendi fyrr á árinu frá sér bókina Með minnið á heilanum sem hefur að geyma endurminningar hennar frá því hún ólst upp í afskekktari sveit á Vatnsnesi við Húnaþing. Þetta er áhugaverð minningabók. Hún er sögð út frá sjónarhorni barnsins sem uppgötvar sitt nánasta umhverfi um eða upp úr miðri síðustu öld og þar með heiminn. Eins og titillinn gefur til kynna er það þó minnið sem stýrir för. Um leið og lesandinn finnur fyrir skeikulleika þess, þá skapar það samhengi í sögunni sem gefur henni víða og jafnvel almenna skirskotun. Þótt lesandinn þekki kannski ekki tíma og stað frásagnarinnar af eigin raun eru í henni þræðir sem auðvelt er að tengja sig við.

Texti Þórhildar, sem hefur gefið út tvö skáldrit (Brot úr spegilflisum, 2020, og Efndir, 2021) auk þess að hafa þýtt þrjú skáldverk, er í senn skáldlegur og hversdagslegur. Hann er ákaflega læsilegur og kallar átakalaust fram heim barnsins og glímuna við hið flæðandi afl minninganna. En textinn geymir líka myndir af liðinni tíð í sveitum landsins, verkum, handbragði, orðalagi og heimssýn. Verkið geymir brot af glötuðum heimi.

Það má hiklaust mæla með lestri á þessari góðu bók.

Árið 1997 birti ítalski rithöfundurinn og hugvísindamaðurinn Umberto Eco grein sem heitir „Ur-Fascism“. Hún hefur komið út nokkrum sinnum

síðan og oftast nú síðustu ár, enda tíminn kallað á það. Hana er meðal annars að finna í bók á ensku sem ber þann grípandi titil, How to Spot a Fascist (2020). Sú bók geymir einnig tvær aðrar greinar eftir Eco sem heita í enskri þýðingu „Censorship and Silence“ og „We Are European“. Allt eru þetta stuttar og skörinortar greinar sem fjalla um uppruna og eðli fasisma í Evrópu. Fyrsta greinin er þeirra frægust en hún inniheldur meðal annars lista yfir fjórtán atriði sem Eco telur einkenna fasisma. Um er að ræða eins konar handbók um það hvernig á að þekkja

fasista úr hópi annarra popúlista. Svo stiklað sé á stóru segir Eco fasista veika fyrir sögulegri hefð sem þeir telja geyma allan sannleikann um það hvernig hlutirnir eiga að vera. Og þar með eru fasistar ekki hrifnir af röttækum og framúrstefnulegum hreyfingum í menningarlífinu á borð við móðernisma, sem þeir hötuðust við allt frá því snemma á síðustu öld. Menningar- og menntafolk er heldur ekki hátt skrifað hjá fasistum. Þeir gruna það um að vinna gegn hefðum og viðtekinni þekkingu. Fasistum er illa við háskólafolk og -stofnanir enda segir Eco að gagnrýni og allt andóf gegn ríkjandi stefnu sé til óþurftar, að mati fasista. Þeir óttast sömuleiðis allt sem er öðruvísi og því er rasismi innbyggður í hugsunarháttinn.

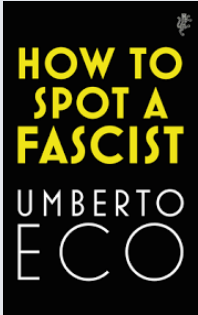
Sögulegur fasismi sótti fylgi sitt til vaxandi miðstéttar sem var ósátt

við hlutskipti sitt, versnandi stöðu og ásókn fátækra í aukna hagsæld. Nú á dögum, segir Eco, sækir fasisminn fylgi sitt til lægri millistétta sem finnst þær hafa misst af lestinni. Hann sækir einnig fylgi til þeirra sem byggja sjálfsmynd sína á því að tilheyra ákveðnu þjóðerni. Upp úr þeim farvegi spretta samsæriskenningar um þá sem eru utanaðkomandi eða framandi. Fasistar eiga því í samfelldu stríði við það sem kemur að utan.

Þeim er líka illa við hið veika og veikburða og hæða það opinberlega. Fasisminn byggir enda á elitisma sem haldið er að almenningi. Hugmyndin um hinn framúrskarandi einstakling yfirfærast á almenning og fyrir vikið verður til þjóð sem er yfir aðrar þjóðir hafin. Allir geta því orðið hetjur hinnar miklu þjóðar, einkum ef þeir förna sér fyrir heildina og hugmyndafræðina. Viva la muerte, sögðu falangistarnir. En, já, karlmenn geta fyrst og fremst orðið hetjur, síður konur og hinsegin fólk. Almennt séð hafa einstaklingarnir ekki mikla rödd eða svigrúm í veldi fasismans, segir Eco, vilji fjöldans ræður og foringinn túlkar vilja fjöldans.

Að endingu bendir Eco á að ef stjórnmálamaður efast um réttmæti lýðræðislega skipaðs þings, þá ættu strax að vakna grunsemdir um fasisma. Sömuleiðis er Nýlenska (Newspeak) kennimark fasíssks einvalds. Tungumál hans er iðulega einfalt, óvandað og óljóst. Þannig kemst hann hjá gagnrýni.

Þetta er sláandi lesning nú tæplega þrjátíu árum eftir að Eco skrifaði greinina.

Afburðadekk sem landbúnaðurinn þekkir

MAXAM dekkinn eru þekkt fyrir frábær gæði, áreiðanleika og öryggi. Dekkin eru hönnuð til að mæta þörfum og kröfum í fjölbreyttu og krefjandi umhverfi og henta því frábærlega fyrir íslenskar aðstæður.

MAXAM dekkinn eru hentug fyrir:

- Landbúnað
- Bændur
- Þungar vinnuvélar
- Verktaka

Hafðu samband við **Eggert B. Eggertsson** sölustjóra, í **590 5180** eða **ebe@klettur.is**, fyrir nánari upplýsingar.

Magnús Leópoldsson lögg. fasteignasali

FASTEIGNAMÍÐSTÖÐIN

Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi - Sími: 550 3000 Fax: 550 3001

Áhugaverðar jarðir

JARDIR.IS

fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is • www.fasteignamidstodin.is

EIGNAVER

www.eignaver.is • Sími 855 8800 Hafnarstræti 97 • 100 Akureyri

Aðalstræti 16 Akureyri

Einstök íbúð í einu fallegasta húsi Akureyrar óskar eftir nýjum eigendum.

Nánar hjá Bergþóru Höskudsdóttur lgf. 845-0671, begga@eignaver.is og á fasteignir.visir.is

Er þetta ekki flott?

Til sölu hinar sérstöku súlu-Blæaspír, 2-3 m háar. 30 ára reynsla af þeim hér á landi. Þurfa lítið rými og henta vel sem stakstæð tré.

Einnig hengibirki og vörtubirki frá N-Noregi og ýmsar aðrar öðruvísi plöntur. Alaska aspir 2-3 m (Sælandsaspir, keisaraspir og iðun). Íslenskt birki 2-3 m.

Nú er góður tími til að planta. Grænt-Land Sími: 860-5570

Vetrarsól er umboðsaðili

Sláttuvélar & sláttuorð

Sláttutraktorar

Snjóbلاسarar

40 ár á Íslandi

STIGA

Gulltryggð gæði

Askalind 4 | Kópavogi | Sími 564 1864 | vetrarsol.is

VETRARSÓL

Reykjavík:

Flaggar ólíkum fánum daglega

– Söfnun fána snýst um samskipti

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Ólafur Sverrisson fánasafnari á 214 ólíka fána, bæði þjóðfána ásamt fánum sem tilheyra borgum, ríkjum, íþróttaliðum og fleiru.

„Ég er eiginlega alinn upp í Vatnaskógi þar sem pabbi minn vann og þar er mikil fánahefð – flaggað á hverjum degi og fánahylling. Heima hjá mér var ekki fánastöng, en lengi býr að fyrstu gerð og þessi fánaáhugi blundaði í mér. Þegar ég var að byggja sumarbústað rambaði ég í fánabúð á ferðalagi í Seattle og ákvað að kaupa fimm fána til að flagga við reisugilið árið 1999. Það voru sá íslenski, danski af því að ég hafði lært í Danmörku, sænski af því að þáverandi konan mín var fædd í Svíþjóð, namibíski af því að þar bjuggu tengdforeldrar mínir, og bandaríski af því að mágur minn var að læra þar.

Vekur jákvæða athygli

Þegar ég varð fertugur árið 2005 gáfu systkini mín mér fánastöng sem ég reisti við sumarbústaðinn. Um þetta leyti vann ég sem innkaupastjóri hjá Jarðborunum og þá var ég alltaf í einhverjum erlendum samskiptum. Þegar ég bauð gestum upp í sumarbústað í tengslum við viðskiptin keypti ég þeirra fána og flaggaði. Það hitti greinilega í mark og maður vann sér inn mörg prik. Í öðrum samskiptum við viðskiptavinum barst talið oft að þessu áhugamáli sem endaði oft með því að þeir sendu mér fána sinnar þjóðar eða fylkis.“

Ólafur segir þetta hafa verið hæga þróun síðan þá og hann hafi byrjað að flagga oftar þegar núverandi kona hans fékk fánastöng í fimmtugsgjöf sem var svo reist á pallinum við

„Ég flagga þeim íslenska alltaf á sunnudögum og svo reyni ég að flagga á þjóðhátíðardegi þeirra landa sem ég á fána fyrir.

heimili þeirra. „Síðan kom Covid og við vorum rekin heim til að vinna og þá ákvað ég að vera búinn að flagga á hverjum morgni fyrir klukkan níu til þess að pressa á mig að fara fram úr. Þá átti ég nálægt hundrað fánum og þetta fór að vekja jákvæða athygli í hverfinu. Síðan hef ég reynt að flagga á hverjum degi allt árið.

Fánar í tengslum við viðburði

Ég flagga þeim íslenska alltaf á sunnudögum og svo reyni ég að flagga á þjóðhátíðardegi þeirra landa sem ég á fána fyrir. Oft flagga ég í tengslum við atburði sem eru í fréttum, eins og þegar það var kosinn bandarískur páfi flaggaði ég fyrir honum. Ég flaggaði vatíkanska fánanum í hálfu stöng þegar hinn páfinn dó. Ég flagga oft fyrir Úkraínu en ég flagga ekki fána Rússlands lengur. Ég flagga oft fána Tibet, en aldrei Kína af pólitískum ástæðum. Svo á ég liðsfána, en ég held með Viking og Leeds og flagga oft fyrir þeim. Konan heldur með Liverpool og af því að hún á stöngina hefur hún neitunarvald. Fánar eru rosalega pólitískt merki og maður verður að passa sig líka.

Vonandi kemur að því að ég eignist alla þjóðfána. Ég á fána frá öllum Evrópuríkjum, en ég á langt í land víða. Ég hef haldið aftur af mér við að panta fána á netinu. Það er miklu meiri stemning að fá einn

Ólafur Sverrisson á fjölmarga fána, en segir söfnunina snúast um mannleg samskipti. Aftan við hann er kort sem sýnir hvaða lönd eiga fulltrúa í safninu.

Myndir / ál

og einn fána og njóta þess og svo er mun skemmtilegra ef það er einhver saga á bak við fánann. Ef ég veit af einhverjum sem eru að fara til lands þar sem ég á ekki fánann bið ég fólk um að kaupa. Við eigum samtals fimm börn og þrjú af þeim hafa farið í heimsreiðu og ég hef notið góðs af því. Svo er auðvelt að gefa mér gjöf og þetta er ekki dýrt. Ég er nýlega orðinn sextugur og fékk nokkra fána í afmælisgjöf.

Mótmælendafáni verðmætastur

Ég er með heimskort uppi á vegg þar sem ég er búinn að merkja inn þjóðir þeirra fána sem ég á. Það sem ég á er líka skráð í Excel-skali, þar sem má sjá að ég á 214 fána alls, þar af 124 þjóðfána. Hitt eru ríkjafánar, eins

Fyrstu fimm fánunum var flaggað við reisugil sumarbústaðar árið 1999.

Mynd / Aðsend

og Louisiana, og borgafánar eins og Amsterdam.

Aðspurður um hvort fánarnir uppfylli einhverja staðla segir Ólafur: Fánarnir þurfa að passa á sex metra langa stöng og vera 90 sinnum 150 sentimetrar. Flestir fánar eru eitthvert nælon-dót og þola ekki mikinn vind. Þegar það er vont veður reyni ég að flagga einhverjum sterkum fánum sem ég á.“

Verðmætasta eintakið í safninu telur Ólafur vera fána sem hann fékk í London árið 2012. „Þar voru mótmæli eftir að byltingin var nýhafin í Sýrlandi og fólk

var með sýrlenska fánann, sem var svartur hvítur og rauður með tveimur stjörnum, en rauða litnum hafði verið skipt út fyrir grænan og fjölgað um eina stjörnu. Ég ræddi við mótmælendurna og fékk að kaupa einn fána af þeim sem mér þykir mjög vænt um. Síðan var svipuðum fána flaggað í Sýrlandi þegar Assad var steypt af stóli. Sérstakasti fáninn er frá Nepal, en hann er eini þjóðfáninn sem er ekki ferhyrndur. Sonur minn keypti þann fána sersaumaðan þegar hann var í heimsreiðu og kom við í Nepal.“

/ál

Benni
Notaðir bílar

Vertu klár í ferðalagið í sumar.

Eigum úrval notaðra bíla á frábæru verði.

Birt með fyrirvara um mynd- og textabréngi.

SsangYong Rexton HLX

- Nýskráður 2019
- Dísel
- Sjálfskiptur
- Ekinn 96 þ.km.

Verð: 6.790.000 kr.

Hyundai Kona Style 64KW

- Nýskráður 2020
- Rafmagn
- Sjálfskiptur
- Ekinn 45 þ.km.

Verð: 3.490.000 kr.**Meira úrval á**
notadir.benni.is**Bílabúð Benna**
Krókhálsi 9
Reykjavík
590 2035**Bílabúð Benna**
Notaðir bílar

TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR

VHEVHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

Bóndinn:

Enginn dagur eins

Nú kynnast lesendur búskapnum á Berustöðum í Ásahreppi en þar er fjölbreyttur búskapur. Fjölskyldan tekur yfir Instagram-reikning Bændablaðsins á næstu dögum þar sem hægt verður að fylgjast með lífi og starfi fjölskyldunnar.

Býli: Berustaðir, Ásahrepp.

Ábúendur: Emil, Hulda, Baldur, Þórður og Halli. Frábærir vinnumenn og yndislegt vinafólk sem leigir af okkur eitt hús.

Gæludýr: Hundarnir Perla og Elvis og 8 fjósakisur.

Stærð jarðar? 350 hektarar, af þeim eru 180 ræktaðir.

Gerð bús? Blandaður búskapur. Mjólkurkýr, nautgripir, kindur og hross.

Fjöldi búfjár? Eitthvað í kringum 400, langstærstur hluti af því eru nautgripir, 120 kindur og ca 35 hross.

Hvers vegna veljið þið þessa búgrein? Við vorum heppin og gátum keypt vel rekið bú og vildum engu breyta. Kýrnar eru auðvitað í aðalhlutverki en hitt er svo skemmtilegt með. Hrossin komu flest með okkur en við höfum stundað litla hrossarækt síðustu árin.

Hvernig gengur hefðbundinn vinnudagur fyrir sig á bænum? Flestir dagar byrja á því að annað okkar kemur strákunum í skólabíl og skutlar í leikskóla. Hefðbundin morgunverk eru svo þau sem þarf að sinna í fjósi og gjafir hjá öðrum skepnum. Eftir það eru dagarnir sjaldan eins og mjög misjafnir eftir árstíma. Seinnipartinn er svo svipuð rútína og á morgnana.

Skemmtilegustu/leiðinlegustu bústörfin? Að sinna dýrunum sínum og sjá til þess að þau hafi allt sem þau þurfi, heyskapur, þegar nýtt líf kemur í heiminn, sama hvort það er kálfur, lamb eða folald og margt

annað. Þegar vel gengur er allt alveg extra skemmtilegt. Það sem er hins vegar leiðinlegt er þegar skepnur veikjast, erfiðir burðir og þegar nauðsynleg eða mikið notuð tæki bila.

Hvernig er að búa í dreifbýli? Það er bara frábært. Við erum ekki svo langt frá þéttbýli svo það er ekki langt að sækja það sem þarf þar og skólinn og leikskólinn eru í Laugalandi, sem er bara í nokkura km fjarlægð.

Hvað er það jákvæða við að vera bóndi? Að vera í návist dýranna sinna alla daga er bæði gefandi og skemmtilegt. Verkefnin eru misjöfn eins og þau eru mörg og enginn dagur eins.

Hverjar eru áskoranirnar? Það er mikil áskorun að sjá um margar skepnur með mismunandi þarfir. Svona bú er stórt fyrirtæki að reka og það þarf að sjá til þess að allt gangi upp. Verkefnalistinn er oftan en ekki svo langur að manni finnst aldrei sjást fyrir endann á honum. Það er alltaf hægt að finna ný verkefni og plönin geta breyst hratt ef eitthvað kemur upp á.

Hvernig væri hægt að gera búskapinn ykkar hagkvæmari? Fyrsta sem mér dettur í hug eru hagkvæmari lánakjör.

Hvernig sjáið þið landbúnað á Íslandi þróast næstu árin? Erfið spurning.. En það þurfa klárlega allir að standa vörð um íslenskan landbúnað. Bændur þurfa að standa saman og þeir sem eru ekki bændur þurfa að standa með bændum.

Eftirminnilegasta atvikið við bústörfin? Það er margt eftirminnilegt í okkar „stuttu“ búskapartíð en það stendur alltaf upp úr þegar vel gengur. Það má heldur ekki gleyma litlu hlutunum og matartímar með fólkinu sem er á staðnum eftir erfiðar tarnir geta til dæmis verið dýrmætar minningar. Við erum heppin að eiga gott fólk að og góða vini og fjölskyldu sem eru reglulegir gestir og þátttakendur.

Sérsviðin þjónusta að þínum þörfum

FASTEIGNASALA

Kristinn Sigurbjörnsson
Löggiltur fasteignasali og byggingafræðingur.
Sími: 560-5502
Netfang: kristinn@allt.is

Páll Þorbjörnsson
Löggiltur fasteignasali og fiskeldisfræðingur.
Sími: 560-5501
Netfang: pall@allt.is

Færibanda-reimar

Eigum á lager Reimar í rúllubindivélar

Gyflaflöt 3 · 112 Reykjavík · Sími 567 4467 · netfang - gummisteypa@gummisteypa.is · www.gummisteypa.is

Gulltryggð gæði

40 ár á Íslandi

STIGA HÁGÆDA SLÁTTUROBOTAR
Víruslausir, einfaldir í uppsetningu og viðhaldi
AGS snjalltæknin tryggir öryggi og nákvæmni í slætti er einkaleyfisvarin af Stiga.

Askalind 4 | Kópavogi | Sími 564 1864 | vetrarsol.is
Umboðsaðili STIGA

Stjórnarráð Íslands
Forsætisráðuneytið

Ósk um tilboð í leigu á veiðirétti í Fossá og Rauðá í Þjórsárdal.

Skeiða- og Gnúpverjahreppur og forsætisráðuneytið óska eftir tilboðum í leigu á öllum veiðirétti í Fossá og Rauðá í Þjórsárdal fyrir veiðitímabilin 2025 og 2026, með almennu útbóði. Í veiðiréttinum felst hagnýting og skylda til að ráðstafa veiði í ánni til almennings. Fjallað er um fyrirkomulag veiða í ánum í 1. mgr. 17. og 18. gr. laga nr. 62/2006 um lax- og silungsveiði.

Árfarvegur lax- og silungsveiðiarinnar Fossár í Skeiða- og Gnúpverjahreppi hlykkjast á milli þjóðlendnanna, Gnúpverjafréttar og Landgræðslusvæðis í Þjórsárdal. Farvegur árinna Rauðár í sama sveitarfélagi, liggur hins vegar á milli þjóðlendnanna, Gnúpverjafréttar og Búrfells- og Skeljafléllslands.

Um er að ræða tvö veiðisvæði, annars vegar ofan Hjalparfoss og hins vegar neðan Hjalparfoss. Veiðisvæðin verða aðeins leigð út til eins aðila skv. samningi þar um.

Um veiði í ánum fer eftir lögum um lax og silungsveiði nr. 61/2006.

Útbóðsgögnin fást afhent með rafrænum hætti hjá Sylvíu Karen Heimisdóttur, sveitarstjóra Skeiða- og Gnúpverjahrepps á netfanginu: sylviakaren@skeidgnup.is

Tilboðum skal skilað í lokuðum umslögum eigi síðar en kl. 10:00 þann 5. júní 2025 þar sem þau verða opnuð í viðurvist þeirra bjóðenda sem þess óska.

Áskilinn er allur réttur til að taka hvaða tilboði sem er eða hafna þeim öllum. Frávíkstilboð eru óheimil.

Skeiða- og Gnúpverjahreppur og forsætisráðuneytið

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

Matarkrókurinn:

Grillaðar lambakótelettur með indverskum blæ

Nú er líklega of seint í rassinn gripið að grilla þegar kannski bestu dagar sumarsins eru nýliðnir. En ef eitthvað er öruggt þá er það að Íslendingar munu halda áfram að grilla þó dragi ögn fyrir sólina.

Kannski er þess vegna fínt að mæta rigningu og roki með mikið kryddaðan, en þó ekki sterkan rétt í indverskum stíl sem er borinn fram með hvítum baunum í Garam masala sósu, basmati hrisgrjónum, ristudum rauðrófum og grilluðu grænkáli.

Ég set alvarlega fyrirvara við mína þekkingu á indversku eldhúsi og fer fleklaus yfir línuna einhvers staðar. Vitandi t.d. að það eru til ansi margar 100% hárréttar uppskriftir af Garam masala sem ég þekki ekki. Og að hin eina hárréttu uppskrift er til á ansi mörgum heimilum, sem eru sko ansi mörg á Indlandi. Með öðrum orðum, ég biðst fyrir fram afsökunar á vitleysunni í mér en stenst ekki mátið að þáfa mig áfram með krydd og brögð.

Við flest hér á skerinu klúðrum illa því annars einfalda verki að sjóða hrísgrjón að mati þeirra þjóða sem rækta og borða mest af þeim í heiminum eins og Indverja. Hvernig klúður? Jú, með því að skola ekki hrísgrjónin almennilega fyrir suðu og losna þannig við óvelkomna sterkju sem hefur áhrif á áferð, bragð og útlit. Lögum þetta, takk, því það er svo fljótlegt og einfalt.

Bestu kryddblöndurnar eins og þær sem indversk matargerð byggir brögðin á eru þær sem við gerum sjálf, með því að rista fyrst krydd á pönnu og mala svo í morteli og kalla þannig

fram meiri dýpt í bragði en annars fengist. Ég hvet ykkur til að prófa sjálf, en annars fást líka prýðilegar kryddblöndur í flestum verslunum.

Heilar rauðrófur er svo auðvelt að elda, skolið og hendið þeim í ofn með ullinni og öllu og eldið í gegn, geymið svo í kæli, skrælið og hitið upp eða notið kaldar þegar hentar.

Garam masala kryddblanda
50 g broddkúmen fræ
15 g svartar kardimommur
12 g svartur pipar heill
2 stk. kanilstangir

12 g grænar kardimommur
12 g negulnaglar
3 stk. stjörnuanis
1 stk. múskaþhnetta
4 lárviðarlauf
50 g kóreander-fræ

Ristið á þurri stórrí pönnu á meðalhita í 2–3 mínútur, látið kólna og myljið síðan í morteli eða blandara. Geymið í loftþétu iláti og athugið að uppskriften er mun stærri en þið þurfið fyrir það sem á eftir kemur svo þið eigið nóg í nokkrar máltíðir.

Ristaðar rauðrófur

2–3 rauðrófur heilar og eldaðar
Olía
Salt
Balsamik-edik

Skrælið rauðrófur og skerið í bita, setjið ögn af olíu og rausnarlega slettur af balsamic ediki á og saltið. Eldið í ofni á 160 °C í 30 mínútur.

Grillaðar lambakótelettur og grænkál
1 kg lambakótelettur eða
lambahryggvöðvi
Salt
2 msk. Garam masala blanda
Olía

**Handfylli af grænkáli
Sítróna**

Látið kjötið standa við stofuhita í a.m.k. 30 mínútur, saltið vandlega, penslið með olíu og kryddið með blöndunni. Grillið á meðalhita eftir smekk hvers og eins, ég mæli með meðaleldun (e. medium). Penslið grænkað með olíu, saltið og kreistið sítrónusafa yfir, grillið eftir smekk.

Hvítar baunir í Garam masala sósu
200 g hvítar baunir úr dós
1 stk. laukur
½ stk. fennel
3 stk. hvítlauksrif
Olía
1-2 msk. Garam masala
2 dl kókosrjómi
Salt
Sítróna

Skerið lauk og fennel í teninga, kremjið hvítlauk og saxið. Svitið lauk og fennel í olíu í 2–3 mínúturnar á meðalhita, bætið hvítlauk og Garma masala við og svitið áfram í 2–3 mínútur. Sigtid vökvann frá baununum, hellið kókosrjóma og baunum í og sjóðið í 10 mínútur, smakkið til með salti og sitrónusafa.

Basmati hrísgrjón með kardimommum
300 g basmati hrísgrjón
5 svartar kardimommur
Salt

Skolið hrisgrjónin vandlega í
köldu vatni, hrærið með höndunum
til að fjarlægja sterkju sem gerir
vatnið mjólkurlitað og skiptið
um vatn nokkrum sinnum. Sigið
síðasta skolvatnið frá, bætið við
vatni í hlutföllum samkvæmt
leiðbeiningum á pakkanum með
svartar kardimommur saman við
og klípu af salti. Sjóðið samkvæmt
leiðbeiningum.

KROSSGÁTA

			242	SKÁI	STREYMI		RASK	PYLSA		ÓOLA		ERFIDI		
					ATLÖGU						SAM-ÞYKKJA			
			HJÁL- RÆÐI											VADALL
			MÁLMUR					AUKASÓL						
			EYGIR					UM- KRINGJA						
						ÓSKUNDI								
						TRUFLA						VERKFAH		
						FYRIRBODI								
VOPN		EYJA	SENDIST						MIS- VIRÐING		TVEIR EINS			
			VITLEYSU								ÓNÁÐA			
					NÓTA			DÖKKT					VESSA	
					NÁLEGA									
LEIKUR						TÍÐKA					REIDI			
											VISTA			
MÖK							HUGSYNN							
SÓMI						SAMTÖK	HNÍFUR							
									BORG					
			SPLÆST	ÚTSTÁELSI					SLEPPA					
				UNDIREINS										
		PANTA					SKAMMA					HYGGJA		
		YFIRTAKA					EFTIRSÖKN							
ÞJAPPA						FRÁBÆR					TVEIR EINS			
						VÍK					ÞEI			
STÚTUR									FORIR					
EIN- HVERJIR					STREÐ				TVEIR EINS					
						GED- VONSKA				FÝLDUR				
SKIPAST							JURT							

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

HUGARÍÞRÓTTIR

Óheppni spilarinn

Í undankeppni Íslandsmótsins í sveitakeppni sem fram fór 11.–13. apríl hitti ég kunningja, spilara sem barmaði sér allverulega. Sjálfstraustið var horfið. Hann hafði tapað stórt í síðasta leik og nefndi að þegar hann

Björn Þorláksson.

vissi ekkert hvað hann ætti að melda – til dæmis eftir hindranir andstæðinga – virtist sem hann tæki alltaf ranga ákvörðun. Gamalkunnugt stef, hugsaði ég.

Norður gefur/AV á hættu. Eftir einkennilega fjögurra spaða sögn hjá suðri – kom að Kristni

Þórisyni sem sat í vestur að vestri að melda. Hann doblaði réttilega. En hvað á austur þá

D	Norður	W	N	E	S
9	♠ AKJ96 ♥ 75 ♦ 102 ♣ Q872	1♠ P 4♠ X P 5♦ X P P P			
Vestur	♠ Q7 ♥ AK6 ♦ AQ64 ♣ A1093		Austur	♠ 32 ♥ 10984 ♦ J98753 ♣ 4	
	Suður				
	♥ 10854 ♠ QJ32 ♦ K ♣ KJ65				
		5x E	NS: 0 EW: 0		

Mynd: Matthías Imsland.

að melda?

Flestir sérfræðingar sem umsjónarmaður hefur rætt við segja pass á hendi austurs. En mér fannst að einu góðu fréttirnar væru einspilið í laufi og sex tíglar sem aðeins gætu nýst ef tígull yrði tromp og tók þess vegna ranglega út úr doblinu og meldaði fimm tígla sem voru smellidoblaðir!

Mér varð hugsað til vinar míns sem alltaf tekur ranga ákvörðun þegar blindur kom upp. Ekki þarf doktor í raungreinum til að sjá að með laufstungu hefði verið hægt að fá sæmilega tölu ef maður hefði ekki asnast til að melda láglitageimið.

En ekki dugði að gefast upp. Ef trompkóngur kæmi í leitirnar og litlu hjónin í hjarta væru á vinstri hönd var smá von. Líkurnar ekkert sérstakar, vægast sagt. En tveimur mínútum síðar var talan 750 komin á blaðið, fimm tíglar doblaðir, staðnir slétt.

Stundum er því bæði hægt að taka „ranga“

ákvörðun og skora stig í bridds. Og það megið þið segja óheppna vini mínum ef þið rekist á hann...

NM fram undan

Norðurlandamót í bridds fer fram 5.–8. júní á Laugarvatni.

Ísland sendir lið í kvennaflokki og opnum flokki og verður spennandi að sjá hvernig okkar fólki gengur.

Hægt verður að fylgjast með viðureignum á Bridgebase online.

Matthías Imsland, framkvæmdastjóri BSÍ, segir, spurður um væntingar, að ef allt gangi upp sé raunhæft að láta sig dreyma um gull í opna flokknum. Erfiðara sé að spá fyrir um gengið í kvennaflokknum en vonandi gangi allt vel. ÁFRAM ÍSLAND.

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com

Erfinginn:

Sigrún Birna

Nafn: Sigrún Birna.

Aldur: 10 ára í október.

Stjórnumerki: Vog.

Búseta: Blönduós.

Skemmtilegast í skólanum: Náttúrufræði og íslenska.

Áhugamál: Að ferðast, læra ný tungumál og að vera með dýrum.

Tómstundaiðkun: Ég æfi frjálssar, Blöndusport, á píanó og bráðum trommur.

Uppáhaldsdýr: Köttur, gæs og kanína.

Uppáhaldsmatur: Massaman og pitsa.

Uppáhaldspáttur: Alvin og íkornarnir og Resident Alien.

Uppáhaldslitur: Ljósfjölublár.

Uppáhaldshlutur: Ljósmyndir af mér þegar ég var lítil og fyrstu bangsamir mínir.

Uppáhaldsmynd: Alvin and the chipmunks.

Fyrsta minning: Að fara út í göngutúr með mömmu, pabba og stóru systur minni.

Hvað ertu ánægð með í fari þínu?: Augun mín, ég er hjálpsöm og góð við dýr.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert?: Vera með fjölskyldunni.

Hvað langar þig að vinna við þegar þú verður stór?: Ég vil opna mína eigin ísbúð.

Viltu taka þátt? Hafðu samband. sigrunpeturs@bondi.is

Landsmótið 2025 og Bændablaðsleikurinn

Landsmótið í skólaskák fór fram helgina 3.–4. maí. Mótið á um 50 ára sögu og er einn af föstu liðunum í íslensku skáklífi.

Gauti Páll Jónsson.

Mótið fer þannig fram að þau grunnskólabörn sem standa sig best á ákveðnum landsvæðum (áður kjördæmum) vinna sér inn rétt til að keppa á móti þar sem fulltrúar hvers landshluta keppa saman. Greinarhöfundur getur staðfest að þetta eru eftirminnilegustu og skemmtilegustu mót sem

maður tók þátt í og samt tel ég með mót erlendis. Nú eru tíu ár liðin frá því ég tók sjálfur þátt síðast og á þeim tímamótum bauðst mér að vera landsmótsstjórinn 2025. Með mér í mótshaldinu yoru þeir Halldór Pálmi Bjarkason og Björn Ívar Karlsson, en Gunnar Björnsson stóð líka vaktina á hliðarlínunni. Mótið fór fram við frábærar aðstæður í Grunnskólanum á Ísafirði. Veðrið lék við hópinn á Ísafirði og þá var ekkert betra en að draga fyrir gluggatjöldin og tefla innanhúss. En eftir skákir var farið beint í fótbolta að sjálfsögðu. Bæjarstæði Ísafjarðar er hreint út sagt magnað og furðulegt að fólk komi nokkru í verk í þessari náttúruparadis.

Hér lék svartur 1. ... Dd4+ og eftir 2. Kh1 kom sleggja. 2. ... Rf2+!! Framhaldið varð 3. Kg1 Hxe1 4. Hxe1 Rh3+ 5. Kh1 Dg1+ 6. Hxg1 Rf2 mót.

Mótinu var skipt í þrjá aldersflokka, 1.–4. bekk, 5.–7. bekk og 8.–10. bekk. Leikar fóru þannig: Pétur Úlfar Ernisson, Langholtsskóla, vann yngsta flokkinn, Birkir Hallmundarson, Lindaskóla, vann miðjuflokkinn, og Mikael Bjarki Heiðarsson, Vatnsendaskóla, vann elsta flokkinn. Þeir Pétur Úlfar og Mikael Bjarki unnu báðir yfirburðasigra, með 11 vinninga

Pétur Úlfar, Mikael Bjarki og Birkir, landsmótsmeistarar 2025.

af 11 mögulegum. Birkir Hallmundarson vann sinn flokk með 10 vinningum. Áður en ég birti einu tapskák Birkis í mótinu, vil ég taka sérstaklega fram að þessi 12 ára meistari vann mig um daginn á Reykjavíkurskák mótinu. Ég vona núna að hann fyrirgefi mér þetta val á sýniskákum.

Heimamaðurinn Karma Halldórsson var sá eini í miðjuflokknum sem náði að vinna sigurveggarinn í flokknum. Vinningurinn var ansi skemmtilegur, og ýmis þemu komu saman og niðurstaðan var mót. Það má kannski segja að hér sé alvöru Bændablaðsleikur á ferð!

Umsjón: Gauti Páll Jónsson gauti.pj@hotmail.com

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

2				6	7	5	4
		7	9	4	1	8	
3	8	4		7		2	
5				8	2		7
	3	8	7		4		
		9	6				5
		5	3	7		9	
8	7			6			1
	1	3		5	8		

Miðlungs

	7			3		6	1
				5		3	
		5		2			
2			5				
				9	7		8
		6				3	9
7			3				
				1	9		
4		8					

Þung

3					9		
4							6
				8		7	5
8		7		9	2		
	1		4		6		8
	4	6		3		1	
				4			
					7		
		5		9		3	

Þyngst

			1				
		2					
7	6			8	9	1	
						7	6
2		5			6		1
		3	8			4	2
	8		4		3	9	
3	5				6		

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

ÓSKA EFTIR

Mótorhjólum, fjórhjólum, rafstöðvum og allskonar tækjum sem ganga fyrir eldsneyti, gefins eða fyrir lítið. Mega vera biluð.

S. 845-6292 – Bjarki

TAXI SERVICE ICELAND

Pantaðu leigubíl í s. 588-5500.

Ástjörn, sumarþúðir fyrir 6-12 ára og 13-15 ára. Strákar og stelpur í öllum flokkum. Verð kr. 10-11.000 pr. sólarhring. Systkinaafsl. Ástjörn er nálægt Ásbyrgi og Hljóðaklettum á Norðausturlandi. Bátar og leiksvæði. Uppl. í s. 462-3980 astjorn.is - facebook, instagram, youtube.

Mikki er íslenskur fjárhundur 3ja ára. Honum líkar ekki borgarlífið nógu vel og langar að komast á gott heimili í sveit. Upplýsingar: irisgrettisd@gmail.com s. 899-7907.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérpöntunarþjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Slöngubátar fyrir alhliða veiði. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Möskvar 15x10. Frá kr. 29.900 +vsk. Lamasett kr. 3.990 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776. Aurasel.

German Wirehaired pointer rakkar tilbúnir á ný heimili í byrjun júní. Nánari upplýsingar á Flaming Artemis á Facebook. S. 858-1161.

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 2.650 m. vsk (innan við 140 slög) og kr. 6.250 texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

Sími: 563-0300 Netfang: augl@bondi.is

BMW. Áttu eða veistu um gamlan BMW í hlöðunni eða bak við hús sem er að grotna niður? Erum að leita að BMW bíl í unglingaverkefni við að reyna gera upp ef hægt er og rífa niður sem ekki er hægt að bjarga. Borgum auðvitað fyrir bílinn og sækjum. Uppl. í s. 660-6707.

Óska eftir notaðri 3 fasa díslrafstöð 16 til 45 KVH. Hymosina eða sambærilegri, þarf að vera hljóðlát. Oliver s. 892-0808.

LJARDALUR WWW.LJARDALUR.IS

www.ljardalur.is Sérhæfir sig í innflutningi á grófum og vinnutækjum sem henta sumarbústaðareigendum, bændum og öðrum einstaklingum. Arnar@ljardalur.is

Níðaplast. Jarðvegsgrindur. Útileiktæki. Gervigras. Járnmilagrjóðingar. Gúmmihellur og drennottur. Básamottur. Gegnheil endurunnið plast í fjár- og hesthúsið. Allt fyrir leik- og íþróttasvæðið. jh@johannhelgi.is s. 565-1048 johannhelgi.is Jóhann Helgi & Co ehf.

Einföldu fjárgrindurnar. Krækt án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 9.900 til 11.900 +vsk. S. 899-1776 og 669-1336. Aurasel.

SERES 3
Luxury Rafmagnsbíllinn býður upp á ríkulegan staðalbúnað og frágang í hæsta gæðaflokki!

Verð 4.490.000,-
Við auglýsum svo sannarlega ekki "verð frá".

RAG import - export
Helluhraun 4, Hafnarfirði
sími 565 2727 & 892 7502
www.rag.is

VIÐ AUGLÝSUM ALDREI „VERÐ FRÁ“

Hunnebeck steypumót til sölu. Erum með 119 metra í tvöföldun af steypumótum til sölu, fylgihlutir fyrir um 80 metra. Frekari uppl. á netfanginu: jarnavirkid@gmail.com

Vegristar 4x2,5 m verð 490.000+vsk. Bera alla venjulega umferð í heimreiðum, traktora, fullastaða vörubíla. Flytjum á staðinn fyrir hagstætt verð. Gönguhlíð, veghlíð í ýmsum stærðum. Uppl. Facebook. Sæblær ehf. S. 899-2202.

Húsbíll Ford Econoline E 350 2005 326 hp. Dísil, ekinn 121.000 km. Nýskoðaður og smurður, góður bíll, sem er búið að gera mikið fyrir. Uppl í s. 865-8856 ekki í pm. Ásett verð kr. 1.700.000.

Ferðarafskutla á þremur hjólum, Moving Life, sterkleg, stöðug og einföld. Hægt að flytja í bíl í einum eða tveimur hlutum. Samtals 29 kg. Vel með farin, hvít. Verð kr. 220.000. S. 893-8913 í Hveragerði.

Ný íslensk framleiðsla. Báturinn er 5,99 m. langur og 2,00 m. á breidd. Eingöngu fyrir utanborðsmotor. Verð er kr. 1.800.000. Frekari upplýsingar í s. 892-4254. Sjá einnig síður á Facebook um báta.

Ódýrir gámar til sölu, 20 feta samanbrjótanlegir. Uppsetning tekur ekki meira en um 2 klst. Verð kr. 850.000 m/vsk. S. 895-2220.

Til sölu – vönduð O.B. Wiik skemma (15x30m) Hágæða norsk skemma frá O.B. Wiik, með sterkri stálgrind og nær nýjum dúk. Stærð: 15x30m – heildarflatarmál 450 m² Stálgrind: Aðeins 2 ára – í toppástandi Dúkur: Endurnýjaður fyrir 8 mánuðum Nývirði: 26 milljónir ISK + vsk Skemman hefur verið tekin niður faglega og er tilbúin til afhendingar. Hentar vel fyrir iðnað, landbúnað, geymslu eða sem tímabundið húsnæði. Nánari upplýsingar og skoðun: Júlíus Geir Gunnlaugsson s. 896-4511 Netfang: jggehf@gmail.com

Ford Focus, Turbo dísil, árgætt 2017. Ekinn aðeins 78.000 km. Eyðsla nánast engin, GPS Navigator Verð kr. 1.790.000.- Nánari upplýsingar í s. 692-5405.

Hjólhýsi, 3.500 kg. Staðsett á Selfossi. Trefjaplast með 7-10 cm einangrun og heldur vel hita allt árið. Varmadæla, tvö svefnloft, fullbúið eldhús, stofa og baðherbergi (gasbrennslu-salerni). Tengist í venjulega einfasa innstungu með 13-16 A öryggi. Verð kr. 9.900.000. S. 698-1449.

Ekki láta lúsmýið bíta þig í rúminu í sumar. Sérhönnuðu lúsmýnetin okkar fyrir glugga eru seld í metratali. 100 prósent lúsmýheld. Skoðaðu heimasíðuna okkar. www.Postverslun.is

Gróðurhús fyrir matjurtarækt, liggjandi yfir beði eða standandi. Dúkurinn er úr ljósgrænu þe. plasti með styrkingarþræði og sterkum rennilásum. Eigum einnig mjög falleg fuglahús til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 www.hak.is / hak@hak.is

Viðgerðir á kerrum og mikið úrval vara- og aukahluta.

QUALITY FOR LIFE

Schmidt FAHRZEUGBAU

Nýtt heimilisfang Desjamýri 14

Margar gerðir af þýskum eins og tveggja öxla kerrum. Skoðaðu úrvalið á www.brimco.is eða kíktu í heimsókn.

Hestakerrur fyrir 2, 3, 4 og 5 hesta.

DESJAMÝRI 14 - 270 MOSFELLSBÆ
SÍMI: 894 5111 - www.brimco.is

**RAFSTILLING
REKI**

SÉRFRÆÐINGAR Í SÍUM
VANDABAR LOFTSIUR - OLÍUSIUR - VÖKVASIUR

MIKIÐ ÚRVAL Á LAGER
BJÓÐUM UPP Á SÉRPANTANIR

reki.is
reki@reki.is
591-5000

Segðu **BLESS**
við óværuna!

YKKAR
pest control

ALLT TIL SKORDÝRAVARNA

-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Benz Atego 1.324 árgærd 2018 (16.10.2018)
Ekinn 109.000 km. 18 bretta kassi. Lengd
7,30/breidd 2, 45/hæð 2,50 nýir diskar
og klossar allan hringinn, nýkominn úr
smurningu og þjónustuskoðun. Nánari uppl.
Heimabilar.is

Til sölu Dacia Duster, dísil, fjórhjóladrif,
árgærd 2024, beinskiptur, ekinn 61.000
km. Verð kr. 4.750.000 – notadir.benni.is –
s. 590-2035.

ISEKI SXG 19 slátturtraktor með lyftuhey-
kassa sbc 550. Árgærd 2006, lítið notuð,
aðeins í 1.030 tíma. Vel með farinn, í góðu
standi. Dísil. Verð kr. 1.200.000- eða tilboð.
Upplýsingar í s. 893-0200.

Til sölu Tengistykki framan á Bamba á www.
alltfalt.is Skrávar þetta á og þá ertu kominn
með röragengjur sem fást hér á landi. Ég
er með margar gerðir hér, https://alltfalt.
is/?product_cat=vorur-i-bodi" Gott að vera
með 1.000 lítra Bamba fullan af vatni. (Það
er verið að gefa þá. Það kostar að fara með
þá í Sorpu) Einfeldasta leiðin er þegar þú
ert búinn að sjá tengið sem þig vantar að
senda tölvupóst á raggi19@outlook.com og
ég sendi þér tengið ásamt reikning. Einnig
hægt að koma við hjá mér, eða hringja í
s. 863-1997. Ragnar.

Járnstaurar á tilboðsverði. Staurarnir eru
4 mm x 40 mm x 40 mm vinkilstál, 1.800
mm L. Heitgalvaniseraðir og gataðir fyrir
girðingarnet. Verð kr. 768 +vsk. Hákonarson
ehf www.hak.is s. 892-4163. hak@hak.is

Weinsberg Cara One 450 FU hjólhýsi til
sölu. Mjög vel með farið og lítið notað. Alltaf
inni á veturna. Eigin þyngd 1.069 kg. Lengd
6,5 m og 2,3 m á breidd. Burðargeta 281
kg. Næsta skoðun maí 2026. Uppblásið
fortjald með auka Cosy Corner. Sjónvarp
og vandaður ísskápur ásamt öllu venjulegu.
Verð kr. 4.750.000. Upplýsingar í
s. 861-7861.

Vandað smáhýsi til sölu. Fæst á góðu verði
ef samið er strax. Uppl. S. 646-2356.

Fíat LMC H737 150hó. 06/2017, ekinn
78.000 km. Tímareim 13.000 km. Tvö rúm,
stór ísskápur. Verð kr. 11.400.000 (fæst á
10,9) uppl. S. 894-4202, Baldur Helgason.

Til sölu. Ford Transit 2003, dísil,
húsbíll, ekinn 400.000 km. Beinskiptur,
afturhjóldrif, 6 ný dekk. Skráður 5 manna
svefnpláss fyrir 2. Eldavél, vaskur, ísskápur,
wc. 3 sólarcellur, 285 w. Tveir 250ah geymar.
100 lítra vatnstankur. Verð kr. 2.490.000.
Upplýsingar og fleiri myndir hjá netbilar.is
og í s. 848-4130.

Láttu birtuna vinna fyrir þig! Ljósorka.
is býður hentugar birtuorkulausnir
fyrir heimili, sumarhús og sveitabæ –
ljósorka@ljósorka.is

14 tonna hjólastell /væltiöxlar undir
vagna. Dekk Alliance 500/50R-17 Verð
kr. 1.250.000 m/vsk. H. Hauksson ehf.
S. 588-1130.

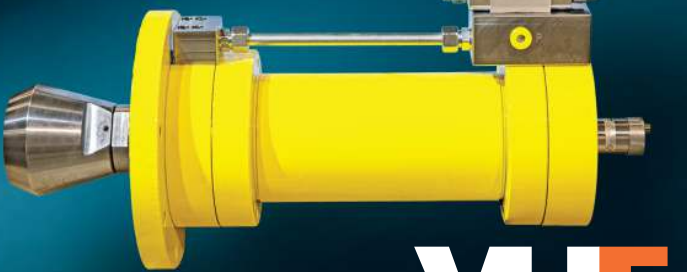
**Eignatorg býður sérhæfða þjónustu
við verðmöt og sölu á bújörðum
og öðru landi, með eða án rekstrar.**

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.

**Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur
fasteignasali, s. 510-3500 eða 615-1020,
bjorgvin@eignatorg.is**

**SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ
ALLAR GERÐIR
TJAKKA**

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á
kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum.
Förum með þær í aðalskoðun. Pantið tíma.
Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosf. s. 894-5111
Opíó 13-16.30 www.brimco.is

Brettagafflar með handfærslu. Burðargeta
5 tonn. Ásoðnar Volvo festingar. Verð
kr. 420.000 m/vsk. H. Hauksson ehf.
S. 588-1130.

Flaghefill með 300 cm breiðu blaði,
vökvatjakk og stuðningshjólum. Verð
kr. 1.240 m/vsk. (kr. 1.000.000 +vsk).
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Taðklær. Ásoðnar Eurofestingar. Slöngur
fylgja. Verð - 120 cm kr. 220.000 m/vsk.
140 cm kr. 310.000 m/vsk. 160 cm kr.
335.000 m/vsk. 180cm kr. 345.000 m/vsk.
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Faðmgreip - Rúllugreip fyrir endastöflun.
Ásoðnar Eurofestingar. Slöngur fylgja. Verð
kr. 235.000 m/vsk. (kr. 189.500 +vsk) H.
Hauksson ehf. S. 588-1130.

Rafstöðvar með orignal Honda-vélum og
Yanmar dísil á lager. Stöðvarnar eru frá
Elcos Srl. á Ítalíu, www.elcos.net. Eigum
einnig hljóðlátar stöðvar fyrir ferðavagna.
Við bjóðum upp á allar gerðir af rafstöðvum.
Mjög hagstætt verð. Hákonarson ehf., www.
hak.is s. 892-4163, netfang- hak@hak.is

Backhoe fyrir dráttarvélur og hjólastöflur.
Margar stærðir. Gröfudypt 1,3 - 4,2 metrar.
Margar stærðir af skóflum og öðrum
aukabúnaði. Hákonarson ehf. S. 892-4163,
hak@hak.is, www.hak.is

600w sólarcellur 23% nýtni. Stærð
2.382x1.134x30 mm. Verð kr. 39.900.
Allir aukahlutir. Til afgreiðslu í enda júní.
Orkubondinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík
s. 888-1185.

Háprýstidælur fyrir verktaka og bændur.
Rafdrifnar, traktorsdrifnar, glussadrifnar,
bensín eða dísil. Margar stærðir, allt að
700 bar. Einnig öflugir vatnshitavar fyrir
háprýstidælur. Vandaður búnaður frá Comet
- www.comet-spa.com Hákonarson ehf.
hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Útihúsgögn.is

GRETIR DOUGLASGRENI

GARÐSETT OG GARÐBEKKIR Í SKANDINAVÍSKUM STÍL ÚR EÐALVIÐ

Sterk og falleg útihúsgögn úr þykkri eik eða Douglasgreni – náttúruleg feegurð sem endist

ÚTIHÚSGÖGN SEM ÞARFNAST EKKI INNIGEYMSLU

utihusgogn.is
lyngur.is

Hluti af fjölbreyttu vöruvali okkar

Glúmur krossfætur EIK olíuborin

Glúmur garfætur Douglas

Hálgerður - 10 manna EIK

Ásdís Douglas

info@utihusgogn.is
www.utihusgogn.is

Tryggðu þér einstök útihúsgögn í dag!
Frí heimsending á SV-landi

AFSLÁTTARKÓDI 10%: LYGUR10

Notaðir bílar | benni.is

Til sölu Opel Corsa, rafmagn, árgærd 2021, sjálfskiptur, ekinn 28.000 km. Verð kr. 2.490.000 – notadur.benni.is – s. 590-2035.

Gámarampar á lager. Heitgalvaniserað stál. Burðargeta 8.000 kg. Stærð 130 cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is

Glussaknunar vatnsdælar fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsgandi dælar í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælar með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is

Gólfhiti, gólffræsing fyrir 16 mm rör. Ryklaus gólfhitafræsing, verð á fermetra kr. 4.000 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á https://www.golffraesing.is s. 892-0808 - Oliver.

Iceland Outfitters

Iceland Outfitters óska eftir veiðisvæðum til leigu eða í umboðssölu. Áhugasamir hafi samband við Stefán í s. 855-2681 eða senda póst á stefan@icelandoutfitters.com. ioveidileyfi.is

Slikskur úr áli fyrir vinnuvélar, fjórhjól ofl. Lengdir- 1,6 m, 2 m, 2,1 m, 2,5 m, 3 m, 3,5 m, 4 m, 4,5 m, 5 m. Burður fyrir par 1,5 tonn til 80 tonn. Einnig gúmmíklæddar að ofan fyrir valtara. Mjög hagstæð verð. Hákonarson ehf. Netfang- hak@hak.is - s. 892-4163. www.hak.is

Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) Með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg stór kúabú eru með penna búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Sólarsellur 50 til 370 w. Verð frá kr. 17.900.- Öll þjónusta. Orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík, s. 888-1185.

Ledljós fyrir kerrur og landbúnaðartæki. 12 og 24 V. Sjö pinna tengi. 2,5 m kapall á milli ljósa og 12 m kapall í pinnatengi. Segulfesting, IP66 vatns- og rykvörn. Handhæg plasttaska fylgir. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang- hak@hak.is - www.hak.is

PUNKTAR OG HNIT

RÁÐGJÖF

Hnita afmarkanir jarða og lóða. Útbý skjöl og sé um samskipti við sveitarfélög og aðrar stofnanir. Starfssvæði Vesturland og austur að Klaustri og lengra. Fer hvert sem er eftir samkomulagi. Set einnig út hæla skv. hnitum punktaroghnit.is, punktaroghnit@gmail.com S. 693-7992.

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrífað er frá vatninu, spennu 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

Varmás

Markholt 2
Mosfellsbæ
sími 566 8144

Harðskafi

Við sendum í einum grænum

Kurlari PTO 178
Kr 765.000 án vsk

Hnífatætarí CLASSIC 150cm
Kr 345.000 án vsk

Avenger 26HST
Kr 1.995.000 án vsk

Liðvél E600
kr 2.560.000 án vsk

Sláttuvélar fyrir dráttarvélar, liðléttinga, gröfur og fjórhólið

>>> ÞAÐ ER NÓG TIL OG MEIRA FRAMMI <<<

Rafbörur 500kg
kr 395.000 án vsk

Kurlari 15hp EL
Kr 365.000 án vsk

Kurlari 6,5hp EL
Kr 195.000 án vsk

Vélbörur 300kg 4x4
Kr 325.000 án vsk

Beltabörur 500kg
Kr 520.000 án vsk

Skógartætarí PTO 200cm
Kr 2.150.000 án vsk

Sláttuvél 15hp EL
Kr 365.000 án vsk

Sláttuvél Classic 175
Kr 295.000 án vsk

Sláttuvél Premium 220
Kr 695.000 án vsk

Framsláttuvél 175
Kr 465.000 án vsk

Öryggis- og varnarmál
Þessi fylgir kurlurum í júní

Sturtuvagn 2ja tonna
Kr 480.000 án vsk

Vélsópur 150cm
Kr 575.000 án vsk

Gröfuarmur
Kr 695.000 án vsk

Rúllubindivél lítill
Kr 875.000 án vsk

Nýtt blað **www.hardskafi.is** **sala@hardskafi.is** **Sími 555 6520** **Júní 2025**

Gólfhitafræsing - Steypusögung - Erum staðsettir á Norðurlandi en þjónusta um allt land, fræsum fyrir gólfhita og leggjum rör, erum vel útbúin í steypusögung og gólf eða veggjasilpung. Fræsing/sögung fyrir neysluvatni eða rafmagni. Í bílnum erum við með öll verkfæri í allt niðurrif og brotvinnu. Hafið samband í s. 867-1124 Einar. Þyrnishóll ehf. tyrnisholl@gmail.com

Sjálfsogandi neyðardælar (Trash) 2", 3", 4". Óflugur búnaður með mikla dælugetu, fyrir mjög óhreint vatn og einnig skolp, söghæð allt að 8 m dæluhæð allt að 30 m. Þessar dælar henta mjög vel til að eiga sem neyðardælar ef von er á miklum vatnsveðrum með tiheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið, hjálparsvetir, verktaka o.fl. Getum skaffað dælubarka á göðu verði. Vélar eru af gerðinni Honda með smuruliúðryggi. Framleiðandi: Koshin í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163. hak@hak.is, www.hak.is

Lyftaragafflar til að skrífa fasta á skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg og 1500 kg. CE vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang- hak@hak.is

ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

**RAFGEYMAR OG
RAFBÚNAÐUR
FYRIR DRÁTTAR-
OG VINNUVÉLAR.**

ÁSCO

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is BÍLARAFMAGN

Erum með varahluti og þjónustu fyrir allar JCB vélar

S: 527 2600

Vélavit
Sala - Þjónusta
www.velavit.is

Byggingarstjóri.

Ertu í byggingarhugleiðingum, eða kominn af stað með framkvæmdir? Tek að mér að vera byggingarstjóri á öllum byggingarstigum og vera tengiliður við byggingarfulltrúa fyrir ykkur. Hafið samband í síma 8523222 eða netfang: asgeirvil@gmail.com

Stórbaggagreip. Ásoðnar Eurofestingar. Slöngur fylgja. Verð kr. 343.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. https://www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-ziarna/ Frábærir valsar í mörgum útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, netfang hak@hak.is

Disilhitari 12 og 24 volt 5 kw ósamsettur. Verð kr. 53.900. Disil hitarar 12,24 og 220 volt, samsettur, verð kr. 58.900. Öll þjónusta. Orkubóndinn. is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.

Glussadrifnir jarðvegsborar. Á traktora og allt að 60 tonna gröfur. Margar stærðir og gerðir af borum. Margar festingar í boði. https://www.diggaeurope.com/ Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163. Netfang-hak@hak.is

Er kominn timi á viðhald á húsinu? Þarftu að losna við lekann heima þín eða steypa loksins gamla bílaplanið? Heyrðu í okkur í s. 615-0856 eða 782-0858 fyrir fría ráðgjöf.

Innihræður fyrir haugkjallara. Rafdrifnar (3 fasa) eða glussadrifnar. Vinnudýpt 130 cm eða meira. Einnig hægt að fá hræurnar glussadrifnar með festingum fyrir gálga á liðléttingum. Hákonarson ehf. www.hak.is Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is

Notaðir bílar | benni.is

Til sölu SsangYong Korando Ultimate, bensín, fjórhjóladrif, árgæð 2021, sjálfskiptur, ekinn 27.000 km. Verð kr. 5.190.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.

Prýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsgandi dæla. Dæluhjól úr kopar og öxull úr ryðfríu stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu stáli. Stillanlegur prýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðarþjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang- hak@hak.is

Rúllugreip með keflum og spjótum. Ásoðnar Eurofestingar. Slöngur fylgja. Verð kr. 247.000 m/vsk. (kr. 199.000 +vsk) H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Sveitarfélög og verktakar. Mjög öflugur búnaður fyrir stífluhreinsun í skolprörum. Háþrýstidælur frá www.comet-spa.com. Margar útfærslur í flæði og þrýstingi. Bensín, dísil, glussadrif eða drifskaft. Sköfum allan slöngu- og spíssabúnað fyrir rörahreinsun. Gerum föst tilboð, mjög hagstætt verð og góð þjónusta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang hak@hak.is

Sliskjur úr áli, fyrir lyftara og brettatjakkka. Fyrir lyftara: L 100 cm x B 42 cm par. Burðargeta á par: 7.200 kg. Fyrir brettatjakkka: L 100 cm. x B 70 cm. 1 stk. Burðargeta: 2.000 kg. Hákonarson ehf. s. 892-4163. netfang: hak@hak.is www.hak.is

Vélavit ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3, Garðabæ. Upplýsingar í s. 527-2600.

Sláttuoríf með Honda vélum. Orfin henta mjög vel sveitarfélögum og verktökum. Margar útfærslur. Einnig öflugar sláttuvélar með Honda vélum. Allar vélnar eru fjörgengis. Mjög hagstætt verð. Hákonarson ehf. S. 892-4163 Netfang - hak@hak.is

Bretttagafflar með vökvafærslu. Burður 2,5 tonn. Ásoðnar Eurofestingar. Slöngur fylgja. Verð kr. 263.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L 170 cm x B 200 cm x hæð 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftaratækur á þrjá vegu. Eigum einnig rampa fyrir hefðbundna sjögáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is

1997 Dodge Ram 1.500 SLT, keyrður 98.000 mílur, vél 5,9 l magnum v8, aflgjafi bensín, ný 35"dekk, loftpúðar að aftan, camper festingar. Er í mjög góðu standi, aðeins tveir eigendur frá upphafi. Hafið samband í s. 860-6979.

Til sölu Claas Rollant 455 rúllusamstæða, árgæð 2012, notuð rúmar tuttugu þúsund rúllur. Alltaf geymd inni, er í Eyjafirði. Verðhugmynd kr. 3.800.000 +vsk. Upplýsingar í s. 821-9772.

Óska eftir

Kaupi vínlyplötur. Staðgreiði stór plötusöfn. Ólafur S. 784-2410, olisigur@gmail.com

Til sölu

Liebherr 32TT 2001 byggingakrani, ásamt hjólastelli fyrir kranann. Krana steypumót frá Doka 2,7 m hæð, um 165 fm í 2-földu, auk fylgihluta. Einnig tveir vinnuskúrar, 20 feta. Uppl. í S. 773-5600 eða solhof@solhof.is

4x Yokohama ný dekk af Toyota Landcruiser 245/70 R 18. Verð kr. 80.000. 4x Kumo notuð nagladekk af Toyota Proace 215/60 R 17. Verð kr. 20.000. Upplýsingar í s. 892-4588.

Heimaræktaðar trjáplöntur til sölu. Birki, ilmreynir, skrautreynir, koparreynir, loðvíðir, alaskavíðir, aspir, sólber, rífsber og fjallarífs. Einnig ýmsir kvistir og runnar. Er í Reykjavík. S. 857-7363.

Þjónusta

Þakmálun. Sérhæfi mig í bröttum og háum þökum. Geri verðtilboð. magnussongudmundur40@gmail.com

MIKIÐ ÚRVAL AF RÚLLUPLASTI

Rani 50 cm Hvítt	14.990.- án vsk
Rani 75 cm Hvítt / Grænt	15.690.- án vsk
Balensil 75 cm Hvítt	16.090.- án vsk
Balensil 75 cm Grænt	16.090.- án vsk
Powerstretch 75 cm Svart	14.990.- án vsk
Powerstretch 75 cm Hvítt	15.490.- án vsk
Supergrass 75 cm Hvítt	16.290.- án vsk
Supergrass 75 cm Grænt	16.290.- án vsk

SaMASZ

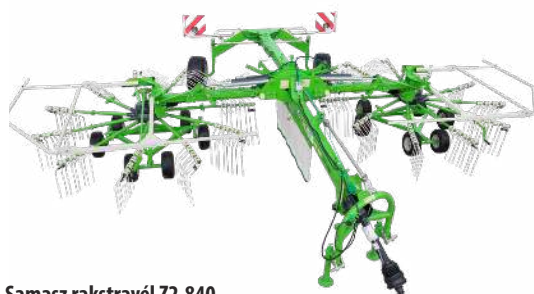
Samasz diskasláttuvél KDT300
Vinnslubreidd: 3 metrar
Kr. 1.890.000.- án vsk
Samasz diskasláttuvél KDT341
Vinnslubreidd: 3,4 metrar
Kr. 2.490.000.- án vsk

Samasz diskasláttuvél XT390
Vinnslubreidd: 3,9 metrar
Kr. 2.990.000.- án vsk

Samasz framsláttuvél
KDF340 Vinnslubreidd: 3,4 metrar
Kr. 2.490.000.- án vsk
KDF341S með knosara
Vinnslubreidd: 3,4 metrar
Kr. 2.990.000.- án vsk

Samasz rakstravél Z2-840
Vinnslubreidd: 8,4 metrar **Kr. 4.890.000.- án vsk**

Samasz rakstravél
Z470 Vinnslubreidd: 4,7 metrar **Kr. 1.495.000.- án vsk**

Samasz diskasláttuvél KT341 Vinnslubreidd: 3,4 metrar
Miðjuhangandi **Kr. 2.490.000.- án vsk**

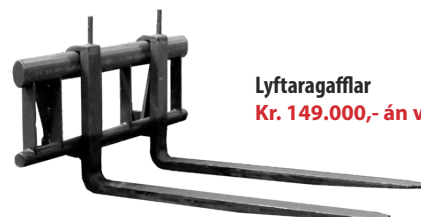
TRAKTORSDEKK, ÝMSAR STÆRÐIR

Þyngdarklossar
400 kg. Kr. 169.800.- án vsk.
600 kg. Kr. 189.800.- án vsk.
800 kg. Kr. 209.800.- án vsk.
1600 kg. Kr. 309.000.- án vsk.
2500 kg. Kr. 562.800.- án vsk.

Taðklær
Einfaldar og góðar
1.20 m: **Kr. 269.900.- án vsk.**
1.50 m: **Kr. 339.900.- án vsk.**
1.80 m: **Kr. 379.900.- án vsk.**

Lyftaragafflar
Kr. 149.000.- án vsk.

PALMSE VAGNAR

Palmse Malarvagn PT-1300
Burðargeta 13 tonn
Kr. 2.990.000.- án vsk
Palmse Malarvagn PT-1600
Burðargeta 16 tonn
Kr. 4.580.000.- án vsk
Palmse Malarvagn PT-1900
Burðargeta 19 tonn
Kr. 4.880.000.- án vsk

Palmse PT150 sturtuvagn
Burðargeta 13 tonn
Kr. 2.890.000.- án vsk

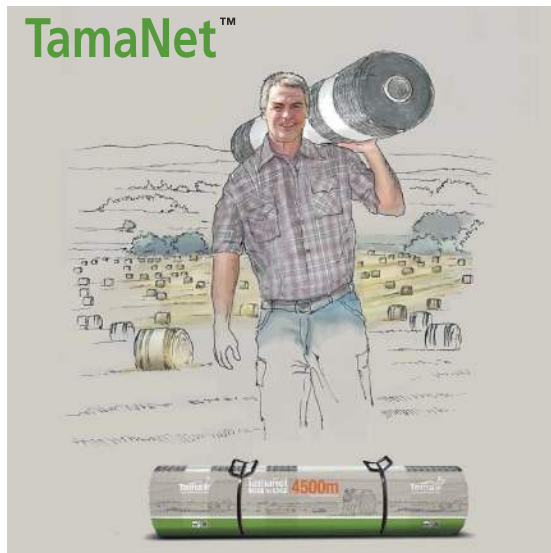
TIKI KERRUR Í ÚRVALI

Kränzle
Kränzle, þýskar
háþrýstidælur í úrvali

Haughræra
Lengd 6,5 til 7,6 metrar
Verð frá **kr. 699.000.- án vsk.**

Samasz diskasláttuvél KT341 Vinnslubreidd: 3,4 metrar
Miðjuhangandi **Kr. 2.490.000.- án vsk**

RAUCH ÁBURÐARDREIFARAR

ERTU TILBÚIN(N) Í SUMARIÐ?

Mótorhjól & fjórhjól í miklu úrvali

Öll verð og upplýsingar
á heimasíðu Aflvéla:

AODES

VOGE

Sláttutraktórar & víralausir slátturóbotar

Öll verð og upplýsingar
á heimasíðu Aflvéla:

solo
by AL-KO

MAMMOTION

Rafmagns garðáhöld fyrir atvinnufólk

PELLENC

Öll verð og upplýsingar á
heimasíðu Aflvéla:

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

